

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

МАТЕРІАЛИ

**студентської наукової конференції
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича**

**ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

12-14 квітня 2022 року

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2022

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (12–14 квітня 2022 року). Факультет історії, політології та міжнародних відносин. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. – 134 с.

До збірника увійшли матеріали студентів факультету історії, політології та міжнародних відносин, підготовлені до щорічної студентської наукової конференції університету.

Молоді автори роблять спробу знайти підхід до висвітлення й обґрунтування певних наукових питань, подати своє бачення проблем.

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

Еволюція соціокультурного феномена тероризму після подій 11 вересня 2001 року

У нинішніх умовах національної безпеки немає сумнівів у тому, що тероризм належить до найнебезпечніших загроз у сучасному світі. Соціокультурний рівень тероризму є справжній феномен суспільного життя для сьогодення. З маленьких угруповань терористичні мережі поширилися на увесь світ, залучаючи безпрецедентно великі масиви аудиторії саме за допомогою соціальних медіа. Вони (соціальні мережі) мають у своєму арсеналі дві засадничі цілі: мобілізувати мільйони людей до дій та посилювати меседжі за допомогою мультимедійних даних, зокрема відео, фото, використання пропаганди та розпалення ненависті до інших вір і народів. Саме соціальні медіа дали поштовх повсюдному використанню фейків, дезінформації, пропаганди, викидаючи свою отруту в кіберпростір.

Від подій 11 вересня 2001 р. тероризм пройшов певну еволюцію, так само як і терористичні організації, їх мотиви і причини тероризму. Нині існує широкий спектр терористичних груп і організацій, кожна з яких має самобутню психологію, мотивацію і структуру прийняття рішень.

Нинішні реалії – епоха Google та Facebook, які користуються широкою довірою та справляють позитивне враження як великі технологічні платформи. Проте ці великі холдинги, знаючи людську психологію та маючи владу, алгоритми вподобань та таргетинг нахабно користуються нами. В сфері цього питання працював Роджер Макнамі з працею «Зафейсбучені», який вказує на нестабільність американського суспільства, його аморфність та легкість до маніпулювання.

Якщо вплив тероризму тривалий, він набуває культурного характеру: люди змінюють свої звички і поведінку, наприклад вчать не бути пасивними в разі терористичного нападу і живуть, зберігаючи в глибині душі думку про те, що

терористичний акт може повторитися. За таких умов тероризм змінює уявлення людей про реальність.

Унікальними аспектами сучасного тероризму є його нетериторіальний характер, що часто вимагає іншої тактики і стратегії. Терористи володіють інформаційними технологіями і тактикою вербування, вміють застосовувати системний підхід у контролі населення, його емоційно-психологічних настроїв. Тактика рекрутерства та вербування не новий метод залучення новобранців до терористичних організацій. Проте з розширенням сектора Інтернет, як зазначалося раніше, це набуло набагато більших масштабів.

Реальність показала, що соціальні мережі можуть маніпулювати громадською думкою американців та впливати на процес прийняття політичних рішень. А терористи, використовуючи складність ситуації, розхитують устої американської демократії та цінностей. Тому в сучасних умовах потрібно виробляти механізми захисту від інформаційно-психологічних атак терористів, політики дезінформації та маніпулювання людською свідомістю, формувати спільне культурно-ідеологічне середовище, яке би сприяло розвитку критичного мислення та об'єднанню громадянського суспільства США.

Список літератури

1. Макнамі Р. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. К: Книголав, 2021. 376 с.
2. Патрикаракос Д. Війна в 140 знаках. Як соціальні медіа змінюють конфлікти в XXI столітті. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 352 с. URL: <http://stratcom.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/війна-у-140-знаках.pdf> (дата перегляду: 31.01.2022).
3. Ikenberry J. G. American Grand Strategy in the Age of Terror. *Survival Global Politics and Strategy*. 2009. P. 19–34. URL: <https://doi.org/10.1080/00396330112331343105>. (дата перегляду: 31.01.2022).

Хаттуса – мистецтво та архітектура столиці хеттів

На Анатолійській височині, де протікає р. Кизил-Ірмак – «червона річка» і де нині розташоване невелике селище Богазкале, майже 4000 років тому височіла велика хетська столиця Хаттуса. Протягом XVII ст. до н.е. хетський цар Хаттуса заснував однойменне місто, котре розрослося з плином часу, аж доки у XIV ст. до н.е. не перетворилося на величну та славу столицю хетської імперії. У XIV ст. до н. е., коли хетська імперія захопила всю Анатолію й частину Сирії, місто мало досить децентралізовану владу, продовжуючи зростати та процвітати, залишаючись столицею аж доти, доки його загадково не покинули близько 1200 р. до н. е. [1, с. 7].

Завдяки нерівному рельєфу, на якому було побудоване місто, ця місцевість добре підходила для спорудження фортифікаційних споруд, нарощуючи захисні мури, завдовжки 6 км, котрі у XIII ст. до н. е. оточували все місто. Найстарішими є мури навколо нижнього міста: вони складаються з двох паралельних мурів завширшки майже три метри кожен, на котрих на однакових відстанях здіймаються вежі, які виступають, та мури навколо високого міста. Від обох мурів тепер залишилися тільки величезні обтесані кам'яні брили, а підмурівок, де колись височіли мури, був зроблений з глиняних і дерев'яних цеглин. У мурах є три міські брами, кожна з яких захищають по дві вежі обабіч. Подвійна брама з міцними дерев'яними ступками, що відкриваються-закриваються завдяки кам'яним завісам, колись була входом до міста. Біля брам збереглися декілька прикладів скульптури доби хетської імперії [2, с. 47]. На заході міста розташована Брама левів, де на її одвірці вирізьблені ці двоє хижаків. На сході, на внутрішньому одвірку так званої Брами царя зображена людська постать, яку тривалий час вважали втіленням правителя. Постать має на голові конусоподібний шолом із двома рогами, цілком типовою ознакою богів, і найімовірніше, втілює бога бурі. Кремезні ноги, м'ясисте обличчя свідчать про визначне відчуття об'єму й

пластики тіла, характерне для хетської скульптури пізньої доби. Вправне різьблення з каменю, притаманне скульптурам імперії, добре помітне в ретельно виконаних деталях: викінчених колінних чашечках, спідничках, місяцеподібному наконечнику жезла. Прагнення величності дуже характерне для сфінксів – створінь, котрі мають левові тіла, людські голови та крила орла, що вирізьблені на одвірках зовні та всередині брами на півдні, яку через це назвали Брамою сфінксів. Брама у Яркапі, є частиною монументальної споруди, завдовжки 250 метрів. Вузкий тунель складається з кам'яних брил, загострених догори так, що вони формують склепіння у вигляді гострокутної арки. Тунель проходить посередині бастиону, з'єднуючи внутрішню та зовнішню частини міста, утворюючи додатковий прохід на додаток до головного ходу. Брама Яркапі – не прихована, розташована посередині, свідчить про те, що вона не виконувала захисної функції, тож споруда була лише символом міці та величі Хаттуси. Другі могутні внутрішні мури міста заввишки дев'ять метрів звели протягом XIII ст. до н. е. на схилах Буюккале, скелястому виступі, де височіє цитадель, яка обрисами нагадує трапецію. Увійти до споруди можна крізь три брами. Коло головного входу – дві вежі обабіч, як на зовнішньому мурі; цей вхід веде до відкритого дворища навпроти головного фасаду палацового комплексу [3, с. 104].

Отже, колишня столиця Хеттської імперії Хаттуса, відрізнялася своєю містобудівною організацією, типами споруд, що збереглися (храми, палаци, укріплення), багатим орнаментом головних воріт, через які можна увійти до міста, а також багатим ансамблем наскального мистецтва в Язиликаї. Саме ці рельєфи свідчать про складність та поєднання різних елементів, характерних для хетської культури, що містить складові, запозичені з інших культур, але вони змішуються, створюючи самобутній хетський стиль.

Список літератури

1. Герни О. Р. Хетты / Пер. с англ. Москва: Наука, 1987. 240 с.
2. Гиоргадзе Г. Г. Вопросы общественного строя хеттов. Тбилиси: Мецниереба, 1991. 192 с.
3. Замаровский В. Тайны хеттов / Пер. со словац. Москва: Наука, 1968. 336 с.

«Карантинна культурна дипломатія України. Балансуючи на канаті»

Нині немає жодних сумнівів щодо потужного впливу коронавірусу на всі сфери людського життя, адже третій рік людство потерпає від усім знайомого нам вірусу. Вже третій рік всі вимушено перебудовують своє життя відповідно до строгих норм, які диктує нам COVID-19. Метаморфоз зазнала і культурна дипломатія.

Культурний сектор у нашій державі показав своє неперевершене вміння адаптуватися до карантинних реалій. Дійсно, для когось із представників культурної індустрії вірус став фатальним ударом, який визначив їхню подальшу долю, а для інших – випробуванням на стійкість та стимулом до вдосконалення своєї праці. Загалом, початковою метою культурної дипломатії, насамперед, було підвищення взаєморозуміння між країнами через обмін ідей, інформації, культурних здобутків, мистецьких проєктів та забезпечення іміджу держави на міжнародній арені. Варіативний іміджмейкінг країни, його презентація та просування стали нагальною передумовою подальшого поступу України. Розбудова іміджу безпосередньо залежить від внутрішнього світу країни, ідентичності її духу, атмосфери, минулого, теперішнього і майбутнього, від глиняного глечика до кібертехнологій і, звичайно, від людей. Країна – це і є ми. Розглядаючи питання презентації України у сучасному небезпечному світі, ми маємо чітко визначитися, як це робити.

Пандемія вносить свої корективи. Сфера культури в Україні почала створювати більше цифрового контенту, який став єдиною можливістю впливати на світову громадськість. Українські артгравці відкривали для себе новий світ цифрового мистецтва і активно заселяли його. Театральні вистави, музичні концерти, подкасти, авторські радіопередачі в режимі онлайн стали нормою життя. За підтримки Українського культурного фонду у 2020 році реалізований додаток Ukrainian Live Classic. Українська класика та академічна музика ще ніколи не були такими близькими до слухача. Від бароко до композиторської української творчості 1990-х років нас відокремлює лише кілька дотиків до екрана

смартфона. Цим додатком автори показують, наскільки широка і різноманітна історія української музики. І важливо, що додаток пріоритетно – англomовний, а потім – україномовний. На думку автора, саме це стало ключовим фактором : спочатку визнає світова спільнота, а пізніше долучаються й українці.

Одночасно з цим вплив пандемії на арттринок важко назвати суто позитивним: вона звела до мінімуму взаємодію з мистецтвом людей, які не мають доступу до онлайн-платформ, зруйнувала тисячі унікальних проєктів, які вимушені були припинити роботу через брак коштів, та зупинила мандри людей мистецькими об'єктами. Впізнаваність України багато років трансльовалася в токсичному характері, пов'язаному з агресією, військовими операціями та окупацією, але, як не дивно, пандемія суттєво змінила хід речей. Уесь світ зачаровано дивився виступ України на Євробаченні-2021 року, весь світ почув справжні ноти української душі. Розширення україномовних гідів для всесвітньо відомих музеїв, аби вони заговорили державною на весь світ. Онлайн-проєкт «НАРБУТ XXI» який представляє світові творчість одного з найбільших майстрів мистецтва, створення бренду нашої держави.

Отже, зважаючи на ефективність розвитку сфери культурної дипломатії в Україні, необхідно надати медіа сфері підтримку, підтримку на рівні держави, впевненість у твердій землі під ногами. Дивлячись реалістичним поглядом на ситуацію, важко уявити, в який культурний сектор буде мати матеріальну підтримку, котра даватиме йому ресурс на подальшу працю, але, з іншого боку, суспільство має зрозуміти, що неправильне сприйняття країни становить пряму загрозу, і завдання полягає в тому, щоб Україна викликала приємні асоціації. Наша безпека і авторитет безпосередньо залежать від власного ставлення до культурного життя України.

Список літератури

1. Як мобільний додаток відроджує українську класичну музику й розповідає про неї світові? (19.12.2020) [Електронний ресурс] – : Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/a/ukrainian-live-classic/5703331.html>
2. Культурна дипломатія в часи невизначеності: як відбувся Міжнародний форум культурної дипломатії. (12.11.2020)) [Електронний ресурс] – : Режим доступу: <https://theukrainians.org/kulturna-dyplomatiia/>
3. Культура, яка бореться за свої права. 15 найкращих українських культурних проєктів 2020 року – вибір УКФ. (31.12.2020) [Електронний ресурс] – : Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/art/kultura-naykrashchi-ukrajinski-proyekti-za-2020-rik-ukf-novini-ukrajini-50133015.html>

Оксана Богуцька
Науковий керівник – асист. Глібіщук М.В.

Роль Лєшека Бальцеровича в економічних перетвореннях Польщі

Кінець ХХ століття для країн Центрально-Східної Європи ознаменований великою кількістю змін, трансформацій, зламів у всіх сферах життя суспільства. У Республіці Польщі в той період відбулися суттєві перетворення, серед яких важливе значення мали процеси в економічній царині.

Слід підкреслити, що реформи міністра Л. Бальцеровича набули чинності з 1 січня 1990 р. Метою «Плану Бальцеровича» або так званої «шокової терапії», була лібералізація цін, зменшення інфляції та стабілізація економічного сектора країни для врегулювання балансу в національній економіці [1]. Зауважимо, що з моменту реалізації «Плану», тобто з початку 1990 року економічне становище Польщі почало кардинально змінюватись. Це перша країна Східної Європи, яка вийшла з соціально-економічного колапсу та змогла згодом збільшити власний ВВП.

Варто зазначити, що міжнародні інвестори позитивно реагували на реформування польської економіки. Підтвердженням цього було рішення Паризького клубу, який ліквідував на 50 % зовнішніх запозичень держави. Країні був потрібен великий капітал і прямі іноземні інвестиції, що допомагали б розвиватися польській економіці у майбутні десятиліття [1].

Однак Бальцерович та його команда розуміли, що зміни в економічній царині призведуть до спаду виробництва. «Не буде нічого дивного в тому, – підкреслювалося в одному з документів періоду підготовки реформи, – якщо в 1990 р. відбудеться значний спад виробництва. Деякі підприємства, можливо, збанкрутують і перестануть існувати» [2].

Реформи завдали сильного удару по рівню життя великої частини населення Польщі. Закриття неефективних виробництв збільшило відсоток безробітних поляків. Відбулося різке

зниження коефіцієнта індексації заробітної плати та валовий податок на зарплату.

Одним із досягнень «плану Бальцеровича» було те, що в 1994 р. вдалося досягнути не тільки до трансформаційного рівня 1989 р., але й перевищити показники 1979 р., адже для багатьох економістів той час вважався останнім «успішним роком польської народної демократії».

Завдяки лібералізації системи власності була досягнута можливість вільної економічної діяльності. Це привело до створення близько 1 млн. малих і середніх підприємств. Було сформовано систему соціальної допомоги та підтримка по безробіттю. Під час реформ виникали проблеми із виплатою пенсій, а це було одним із слабких місць реформи.

Слід вказати на те, що реформи Бальцеровича спричинили зміни структури виробництва, зменшилась доля промислового виробництва у ВВП. В цілому, можна сказати, що розвивались ті галузі, які при соціалізмі були занедбані. Виросла ефективність виробництва та зменшилась його енергоємність.

Таким чином, можна зробити висновок, що завдяки «шоковій терапії», ініціатором якої був Л. Бальцерович, вдалось у середньостроковій перспективі перебудувати економічну структуру польської держави. Тим паче, що Бальцерович був одним із тих, хто намагався започаткувати зовнішньополітичний курс Польщі до європейських та євроатлантичних інституцій, який успішно реалізувався у майбутні роки.

Список літератури

1. Габарта А.А. Польша: 30 лет от начала социально-экономических трансформаций и 15 лет членства в ЕС. Современная Европа. 2019. № 7. С. 82–92.
2. Лыкошина Л.С. Лешек Бальцерович – «Отец польских экономических реформ». Политические лидеры и стратегии реформ в Восточной Европе. 2003. № 3. С. 73–106.

Проблема інформування українців про сучасну політику

Проблема поінформованості українців щодо політичних процесів в країні завжди була і продовжує бути актуальною. Велика кількість громадян України байдуже ставиться до перебігу політичних подій. Вони не цікавляться тим, що відбувається в країні, не беруть участь у виборчому процесі і загалом не є активними громадянами, вважаючи, що від них нічого не залежить і від їхніх дій нічого не зміниться. Причина таких думок – низька обізнаність громадян із політикою держави.

Впродовж усіх років незалежності України низький рівень політичної освіченості серед громадян, який проявлявся у вигляді браку знань про власні права та відповідальність за їхнє дотримання, слабкого інтересу до участі у громадських справах і розв'язанні суспільних проблем, відстороненого ставлення до ухвалення політичних рішень значною мірою призвів до погіршення суспільно-політичної та економічної ситуації в державі [1, с. 5]. Дослідження, проведене в липні–вересні 2016 р. Київським міжнародним інститутом соціології це підтверджує. Наприклад, 40 % опитаних переконані, що джерелом влади в Україні є Президент України, хоча, згідно зі статтею 5 Конституції України, джерелом влади є народ (так вважає тільки 41 % громадян) [2].

Проте за останні роки в Україні спостерігається пришвидшення процесу формування громадянського суспільства. Причиною цього стали переломні події в Україні: Помаранчева революція, Революція гідності та останні події, які ми спостерігаємо на власні очі – російсько-українська війна. Все це змусило українське населення звернути увагу на політичний процес, а також посприяло розповсюдженню інформації про сучасну політику в країні серед громадян.

Провідну роль в інформуванні українців про політику в державі та утвердженні демократичних ідеалів і цінностей в

українському суспільстві відіграє політична освіта. Успішна демократична держава спирається на політично освічених громадян, залучених у процес прийняття політичних рішень і спроможних брати відповідальність за долю власної держави, що сприяє правильному усвідомленню існуючого суспільно-політичного ладу, свого місця і ролі в державі, власних прав та обов'язків [1, с. 5 – 6]. Важливо, що з початку незалежності Україна активно впроваджує громадянську освіту. Вона розвиває здатність самостійно приймати рішення, формує громадянські позиції та суспільно-політичну орієнтацію особистості, сприяє реадaptaції дорослої людини до змін, які відбуваються в суспільстві та її соціальному статусі [1, с. 7]. Всі освітні етапи вкрай важливі для формування свідомості громадян України.

Отже, позитивно те, що ми живемо в інформаційному суспільстві, тому це дає можливості для підвищення обізнаності українців у сучасній політиці. За допомогою ЗМІ ми з легкістю можемо знайти будь-яку інформацію стосовно політичного процесу України.

Для розв'язання цієї проблеми потрібно сконцентрувати увагу на громадянській освіті всіх українців від дошкільного до дорослого віку, підвищити рівень політичної культури, врегулювати контроль за правдивістю інформації в ЗМІ. Українці мають зрозуміти, що нині найліпший час для того, щоб активніше цікавитися політикою і приймати рішення. Адже, за статтею 5 Конституції України, єдине джерело влади в Україні – це народ [3].

Список літератури

1. Захарова О., Октисюк А., Радченко С. Аналіз сучасного стану політичної освіти в Україні. Київ. Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). 2017. 38 с. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/t_analyz_polit_ed_uc_ukr.pdf
2. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <https://www.kiis.com.ua>
3. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Із змінами від 07 лютого 2019 року, N 2680-VIII. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>

Організація та структура Товариства Ісуса

Історія єзуїтів налічує вже не одне століття, і розпочалася у серпні 1534 р., коли іспанський рицар Ігнатій де Лойола та шість його учнів – прийняли обітницю бідності, цнотливості і планували працювати для навернення мусульман у християнство. Але оскільки подорож у Святу Землю була неможливою через війни з османами, вони поїхали до Риму, щоб зустрітися з папою та попросити дозволу на створення нового релігійного ордену. У вересні 1540 р. папа Павло III затвердив проєкт Ігнатія де Лойоли щодо створення Товариства Ісуса, і саме так з'явився орден єзуїтів. І якщо на початку шляху практично ніхто не знав, хто такі єзуїти і які цілі переслідує цей новий орден, то надалі вони залишили великий слід в історії, який простежується протягом усіх наступних епох [3].

Товариство Ісуса мало, для свого часу, унікальну і відмінну від інших орденів структуру й організацію. Відмінність ордену єзуїтів від інших орденських корпорацій полягає у відсутності безпосередньо постійного внутрішнього очільника ордену. Навіть, на час заснування ордену в ньому не було статусу магістра, натомість, засновники знаходяться у рівних субординаційних правах між собою і виконували спільні завдання в різних частинах світу, хоча номінальним очільником товариства був Ігнатій Лойола [1].

Головою ордену, де-факто, до моменту першого скасування Товариства Ісуса у XVIII ст. був Папа Римський, однак іноді великий вплив на місцевих єзуїтів, приміром у Португалії, мали королі. Вплив на орден Папи Римського прописаний у Конституції ордену, яка була закріплена буллою Павла III у 1540 р.

Також у ній регламентується механізм обрання чи затвердження рішень всередині ордену, де обраний начальник спільно з однодумцями в раді, у разі схвалення пропозиції більшістю, вирішують впроваджувати додаткові акти, які допомагають локальній діяльності ордену. Тут важливим

моментом є широка автономія діяльності на місцях. У критичних випадках влада обраного керівника ордену цілком передається Папі Римському, як посереднику між Богом та людьми, однак таке впорядкування було здійснене тільки у XVI ст. під час контрреформації [2].

Окремо варто зупинитися на житті членів ордену. У публічні місця вони могли виходити без орденського вбрання. Така практика була відносно новою в християнстві з огляду на статус священників та монахів в суспільстві середньовічної і ранньомодерної Європи. Однак, навіть перебуваючи серед людей єзуїт все одно діяв відповідно до вчення Товариства Ісуса стосовно життєдіяльності [1].

Отже, структура та організація Товариства Ісуса документально оформлена в Конституції ордену, щ обула окремо прописана у папських буллах 1540 р. і 1550 р. За цим статутом в ордені був виборний очільник, ради, як загальні, так і тимчасові – місцеві. Безпосереднім керівником виступав Папа, але враховуючи проблеми, що постали з рухом реформації, орден апелював, як до верховного очільника, безпосередньо до Ісуса Христа. На ділі ж це означало підпорядкування Святому Письму, а також керування регламентаційними актами щодо діяльності ордену на місцях. У цілому, структура товариства Ісуса відзначалася унікальністю в порівнянні з іншими клерикальними орденами XVI ст.

Список літератури

1. Donnelly J.P. Jesuit Writings of the Early Modern Period, 1549 – 1640. Nackett Publishing Company. 2006. 285 с.
2. Михневич Д.Е. Очерки из истории католической реакции. Иезуиты (Изд. 2-е), Москва: Издательство Академии наук СССР, 1955. 410 с.
3. Бёмер Г. История ордена иезуитов, перевод с немецкого Н. Попова. Москва: Ломоносовъ, 2012. 216 с.

Анастасія Вербицька

Науковий керівник – проф. Бурдяк В.І.

Ідея пацифізму в сучасних умовах

Франсуа Рабле, відомий французький письменник-гуманіст XVI ст., сказав, що «людина створена природою для миру, а не для війни» [1]. Саме слово «пацифізм» з'явилося в науковому полі трохи більше століття тому, та сама ідеологія відмови від війни, яку ми зараз пов'язуємо з пацифізмом, з'явилася ще в давнину. Пацифізм – це відданість миру та протидія насильству, зокрема війні. Деякі пацифісти поширюють його мету на просування справедливості та прав людини.

Під словом «пацифізм» ми маємо на увазі не беззастережний вибір миру, якої б ціни це не вартувало, а позицію, яка вважає розумним надавати перевагу політиці миру над політикою війни. Традиційно цю позицію описують як «ідеалістичну», і через філософські ресурси, якими вона користується, і через відмову від так званої реалістичної політики, яка робить війну специфічною компетенцією держави або ознакою реальної політики.

Нині ідеалізм має поступитися місцем реалістичній логіці, здатній захищати інтереси держав у роздробленому світі. Ідея встановлення миру за допомогою закону та узгоджених дій між державами ототожнює мир із прогресом цивілізації, бенефіціаром якого є все людство.

Але пацифізм пропонує нам образ майбутнього, яке ще необхідно збудувати, знайти чи відродити. Тому, значно важливіше говорити, наскільки можливо в принципі реалізувати пацифістський ідеал. На жаль, інерція, яка виникає при перетворенні соціальних ідеалів на норми повсякденного життя, вкрай велика. Так, щоб засудити той самий нацизм на Нюрнберзькому процесі – на якому вперше політичному та військовому керівництву держави було пред'явлено звинувачення у скоєнні військових злочинів, а також злочинів проти миру і людяності (тобто засуджено як таке розв'язання війни та беззаконня під час неї), – знадобилося кілька століть і навіть тисячоліть розвитку дискусії про право та етику війни, з яких виросло сучасне міжнародне гуманітарне право.

Сучасні противники воєн і мілітаризму переважно не масова й організована сила, однак існує немало рухів, які проголошують своєю метою відмову від силових способів залагодження конфліктів між державами. Серед них можна виділити правозахисні рухи і громадські організації, які мають широкі соціально-політичні цілі, серед яких є й здійснення принципів пацифізму.

В наші дні можна почути про підтримку популяризації інституту альтернативної цивільної служби, яка допоможе громадянам, чиї переконання суперечать нормам військової справи, виконувати свої конституційні обов'язки відповідно до власних норм моралі. Адже право пройти альтернативну цивільну службу замість військової має будь-який громадянин, який підлягає призову і не має підстав для звільнення або відстрочки, якщо бажає захищати Батьківщину не у військовій формі, а мирною працею.

Оригінальною була позиція Ейнштейна. Цей вчений-гуманіст був затятим прихильником миру в усьому світі – просто він не вбачав інших способів досягнення миру, крім як тримати потенційних загарбників «під прицілом». Щоправда, він сам же потім звинувачував себе в тому, що людство отримало в своє розпорядження страшно атомну зброю. «Я не просто пацифіст, я войовничий пацифіст. Я готовий боротися за мир. Ніщо не закінчиться війною, якщо самі люди відмовляться йти на війну» [2].

Безумовно, величезна кількість населення планети поділяють антивоєнні принципи та вітають подальше зміцнення партнерських відносин між країнами ради припинення війн, виступаючи за збереження миру на планеті та за надання допомоги тим, хто її потребує. Оскільки війни забирають величезну кількість людських життів, завдають жахливих руйнувань та знищують пам'яток архітектури і культури.

Список літератури

1. Ирхин Ю.В., Зотов В.Д., Зотова Л.В. Политология: учебник. Москва, 2002. 511 с.

2. Joseph Rotblat. Einstein the pacifist warrior. 2015. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00963402.1979.11458594>

Класична палітра сучасного фрагмента німецької літератури

Особливість сучасної німецької літератури передусім визначається її тематичною специфікою. Молоді німецькі автори переосмислюють у своїх текстах сакраментальні епізоди німецької історії ХХ сторіччя, зокрема часів нацизму, тому постають питання відповідальності німців за нацистські злочини. Затребуваними залишаються теми життя у НДР та щільно переплетеної з ним доби радянської авторитарності. Водночас зростаючої актуальності закономірно набувають і питання мультикультурного соціуму.

У цьому контексті протягом двох останніх десятиліть історія німецької літератури поповнилася знаковими творами, які здобули не лише визнання читачів та прихильні відгуки літературних критиків, але й зараховані до зразкових творів «сучасної класики» [1]. Насамперед йдеться про тексти Нобелівських лавреатів у галузі літератури Гюнтера Грасса, Ельфріди Елінек та Герти Мюллер, проте заслуговують на увагу й твори Ойгена Руге, Вольфганга Хорндорфа, Марніна Сімонза, Наташі Водін та інших.

Лейтмотивом роману Г. Мюллер «Вдих-видих» (Atemschaukel, 2009) стала туга головного героя за домом, переживання за рідних, страх бути забутим ними та голод (як фізичний, так і психологічний), який авторка іменує «грабіжником» [2]. Поневіряння юного Лео Ауберга з Семигорода (Siebenburgen, Rumänien) у повоєнному радянському робочому таборі приклад знищення людської особистості заради грандіозної мети – відновлення «Великої» держави.

Дотичний за тематикою роман Ойгена Руге «Метрополіс» (Metropol, 2019) присвячено бабусі автора. Бабуся Шарлотта колись була комуністкою, її історія особливо вражає завдяки реалістичності наративу. Сюжет розгортається на тлі часів «червоної диктатури», коли арешти та страти здійснювалися

безпідставно [3], а страх, цькування, ганьба, переслідування та смерть стали константами устрою. Буття уподібнюється маятнику, гойдаючи людський стан від втіх до передчуття смерті.

Німецька література нині дотримується невідомої демократичності, визнаючи плідність діалогу між ідеологіями. Приміром, усупереч узвичаєній критиці радянського табору, неабиякий галас спричинила поява роману етнічної українки Наташі Водін «Вона була із Маріуполя» (Sie kam aus Mariupol, 2017), який створювався з метою досягнути пережити її рідними та багатьма таким ж, як вони. Народжена у повоєнній Німеччині у батьків-остарбайтерів, авторка дитиною втратила матір, яка вчинила суїцид через жахливі випробування долі. В романі оповідачка із сумом констатує: «Вона потрапила у душоубку двох диктатур» [4].

Німецька література ХХІ сторіччя засвідчує онтологічну програму, торкаючись питань війни, диктатури, злиднів, позбавлення фізичної та моральної свободи, тим самим дає безцінний урок сучасному читачеві.

Список літератури

1. Klassiker der deutschen Literatur <https://www.die-besten-aller-zeiten.de/buecher/kanon/klassiker-der-deutschen-literatur.html>
2. Herta Müller. Atemschaukel – Vortrag 1.3.2010 http://ligelue.de/herta_mueller_atemschaukel.pdf
3. Eugen Ruge über seinen Roman „Metropol“. Aus dem Inneren des Stalinterrors. Interieur. <https://www.deutschlandfunkkultur.de/eugen-ruge-ueber-seinen-roman-metropol-aus-dem-inneren-des-100.html>
4. Наташа Водін. Вона була з Маріуполя, – Видавництво 21, 2019, – С. 12.

Використання вазового військового табору в давньоруський період

У 70-х рр. XI ст. у Київській Русі на південному сході з'явився грізний супротивник – половці. Боротьба з цими кочівниками зумовила реорганізацію руського війська, яка відбувалася з урахуванням степового ландшафту і ворожої численної кінноти. Стрімкість легкоозброєної кінноти половців вимагала подібної активності і від руського війська. Ймовірно, з цього моменту князі починають переходити від формування важкоозброєного пішого війська до легкоозброєного кінного, оскільки важке озброєння обмежувало мобільність воїнів. За таких обставин війську став потрібен невеликий обоз, котрий не обтяжував би дружину [4, с. 82].

Руський обозний транспорт, як і обози кочівників, використовувався також як пересувне польове укріплення. Обози кочових народів у літописах називали вежами. Поняття було широким: шатро, кибитка, стан, город [3, с. 484–485]. Термін, який позначав обоз, з'явився в джерелах наприкінці XI – на початку XII ст., і називався «товар» [3, с. 969]. Як правило, товар згадувався у князів, причетних до кочівників – половців, чорних клобуків. Наприклад, перша поява товару згадується у джерелах про походи Василька Ростиславича: «и приде Василко въ 4 ноябрья, и перевезеся на Выдобычъ, и иде поклонитя къ святому Михаилу в манастырь, и ужина ту, а товары своя постави на Рудици; вечеру же бывшу приде в товаръ свой» [2, с. 250], який воював разом із половцями проти спільного противника (в 1091 р. Василько і Тугоркан з Боняком розгромили печенігів, в 1092 р. з тими ж половцями Василько розгромив поляків) [4, с. 84].

Цілком закономірно, що руські воєначальники почали використовувати обози, як і кочівники. Так, у 1099 р. під час облоги фортеці Володимир-Волинський «ста Давыдъ, оступивъ град, и часто приступаше. Единоу подступиша к граду под вежами, онем же бьющим с града, и стреляющим межи собою,

идяху стрелы акы дождь» [2, с. 264]. У повідомленні, однак, йшлося, що возами були не товари, а вежі, хоча про кочівників літописець не згадував. Це пов'язано з тим, що літописець хотів приховати взаємодію руського князя і половця Боняка, оскільки перед облогою Володимира-Волинського саме завдяки Боняку було здобуто перемогу над угорським королем та князем Ярополком Володимировичем [4, с. 85].

Наприкінці XI ст. половці використовували «вежі» також як пересувне польове укріплення. Руські товари приблизно з другої чверті XII ст. почали застосовуватися з такою ж метою. Наприклад, розповідаючи про події 1151 р., літописець зазначив: «начашася бити по Днепроу оу насадех от Києва оли и до Десны они ис Києва в насадех выездаху биться а они ис товар и тако бяхутся крепко» [1, стб. 423]. Очевидно, захисники Києва використали для оборони переправи через Дніпро, окрім «насадів» (річкових суден) також і товари (обози), які підвезли до берега [4, с. 85].

У літописах також згадується термін, за значенням близький до «товарів» – «колымаги» (група шатрів, наметів, кочових кибиток, іноді як еквівалент укріпленого місця). Такий вигляд могли мати табори русичів на р. Калці, які були знищені унаслідок панічного відступу половецької кінноти [5, с. 240].

Підсумовуючи, зазначимо, що методика застосування руськими військами возового табору для ведення бойових дій формувалася у взаємодії Русі з номадами Великого Степу.

Список літератури

1. Ипатьевская летопись // ПСРЛ. Т. II., М.: ЯРК, 1998. 938 ст.
2. Повесть временных лет. *Памятники литературы Древней Руси*. М.: Художественная литература, 1978. С. 22-276.
3. Срезневский И. И. Материалы для словаря древне-русского языка по письменным памятникам. Т. 3. СПб., 1912. 988 с.
4. Моисеев Д. А. К истории военного дела Древней Руси: «лоды», «товар», «возы». *Вестн. СПбГУ. Сер. 2, История*. 2015. Вып. 1. С. 79–88.
5. Моргунов Ю. Ю. Древо-земляные укрепления Южной Руси X–XII веков. М.: Наука, 2009. 303с.

Тетяна Галат
Наукова керівниця – асист. Гісса-Іванович О.К.

Публічна дипломатія та її основні напрями

Невід’ємною частиною зовнішньополітичної діяльності будь-якої країни світу, яка прагне до ствердження себе як повноправного гравця сучасних міжнародних відносин, є активне доповнення й до певної міри заміщення традиційних інструментів ведення дипломатичної діяльності новими моделями. Подібні моделі передбачають безпосередню комунікацію із зарубіжними цільовими аудиторіями. Саме тому традиційна дипломатична діяльність зазнала певних змін. Одним із напрямів трансформації стало розширення кола цільових аудиторій, з якими в рамках реалізації зовнішньополітичної стратегії встановлюються прямі контакти: до нього ввійшли безпосередньо населення інших країн, громадські організації, освітні заклади тощо. Виникло нове поняття – публічна дипломатія.

В 1965 р. декан Школи міжнародних відносин Університету Тафта в США Едмунд Гулліон одним із перших дав визначення поняттю публічної дипломатії. Він розглядав публічну дипломатію як синонім до слова «пропаганда». Однак якщо в англійській мові термін *propaganda* має негативне забарвлення, то, ввівши в обіг поняття *public diplomacy*, американський учений надав йому нейтрального значення [1].

Щоб розкрити основні характеристики публічної дипломатії, її варто порівняти з традиційною, або «офіційною» дипломатією. По-перше, публічна дипломатія відкрита для широкого кола громадськості, натомість розголошення інформації про традиційну дипломатичну діяльність дуже обмежене. По-друге, комунікації в рамках публічної дипломатії здійснюються за схемою «уряди – громадськість». «Офіційна» ж дипломатія взаємодіє лише на рівні урядів країн. По-третє, в традиційній дипломатії основну увагу приділяють поведінці і політиці урядів, а у випадку з публічною дипломатією найперше надається значення ставленню і поведінці громадськості. У цілому, треба зазначити, що публічна і традиційна дипломатії є

двома різними інструментами зовнішньої політики, спрямованими на досягнення однієї мети: здійснення політичного впливу на уряди інших країн. Публічну дипломатію необхідно розглядати як один з інструментів м'якої сили, головна мета якої – за допомогою освіти, культури, мистецтва тощо працювати над створенням позитивного міжнародного іміджу держави.

Щоб досягнути бажаних цілей публічна дипломатія повинна охоплювати три виміри:

1. Комунікація зі щоденних проблем, тобто пояснення внутрішньо – та зовнішньополітичних дій і рішень уряду.

2. Стратегічна комунікація, яка по суті нагадує політичну кампанію: поширення сукупності тематичних повідомлень і планування серії символічних подій з їх подальшою візуалізацією для посилення ефекту.

3. Розвиток тривалих взаємовідносин на індивідуальному рівні з політиками, журналістами, вченими, бізнесменами та іншими лідерами думок через програми обміну, організацію семінарів, конференцій та забезпечення доступу до іншомовних мас-медіа [2].

Враховуючи сучасні виклики держав на міжнародному рівні, публічна дипломатія повинна виступати синтезом цінностей, переконання і технологій впливу. Здійснення публічної дипломатії має відбуватися з використанням символічних ресурсів та гуманітарних технологій з допомогою державних і недержавних інституцій, напрямами діяльності яких є підтримка та просування власної культури, мови, традицій.

Список літератури

1. Висоцький О.Ю. Публічна дипломатія. Частина I. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020.
2. Руднева В. Публічна дипломатія: теоретичні основи застосування нової інформаційно-комунікаційної технології в державному управлінні [Електронний ресурс]. В. Руднева – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vnadu_2012_1_18

Олександра Гривас
Науковий керівник – проф. Круглашов А. М.

**Завдання щодо формування громадянської
ідентичності в умовах війни і загроз державності
України**

Розглянемо значення формування громадянської ідентичності в Україні. Так, український учений Є. Головаха – прихильник формування в Україні не етнічної, а політичної ідентичності. При цьому необхідно віддавати перевагу суб'єктивним факторам, тобто ким сам громадянин себе почуває, незважаючи на етнічне походження, якою мовою спілкується та яка його конфесійна належність. Слушна думка науковця з Одеси Нелі Победи, яка вказує на дві можливі стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні. Якщо ми будемо віддавати пріоритет стратегії виживання, то тоді в центрі уваги виявиться статистська концепція і формальні критерії громадянства. Якщо стратегія активної дії, то основними конструктами стануть когнітивні і діяльнісно-перетворювальні фактори. В першому разі виникає запитання: «Що нас об'єднує в нинішній ситуації?», а у другому – «Що може консолідувати населення України в громадянську націю?» [1].

В сучасних умовах повномасштабної війни Росії проти України варто звертати увагу на можливі шляхи практичного застосування наукових концепцій формування громадянської ідентичності. Так, аналіз інформаційно - аналітичних публікацій у вітчизняних і закордонних ЗМІ свідчить про досить складну суспільно-політичну ситуацію в Україні, особливо у сфері міжнаціональних відносин та етнополітики.

Насамперед вкажемо фактор російсько-української війни через намагання Росії здійснити плани відновлення Російської імперії. При цьому Кремль, нехтуючи усталеними нормами міжнародного права, уже не один рік проводить проти України гібридну війну з метою підризу її міжнародного авторитету й економіки, дестабілізації обстановки, провокує розгортання сепаратистських рухів.

Громадянська ідентичність, разом зі згуртованістю української нації, безпосередньо впливає на територіальну цілісність, суверенітет та саму державність України. Тому, вважаємо потрібними такі науково-практичні рекомендації:

для прискорення процесу створення сучасної політичної нації, Кабінету Міністрів України розробити державну «Стратегію формування громадянської ідентичності», залучивши до процесу розробки цього документу провідних політологів, соціологів, психологів та інших фахівців;

Міністерству оборони України у взаємодії з регіональними органами влади та місцевого самоврядування розробити концепцію патріотичного виховання громадян, залучених до участі в підрозділах сил територіальної оборони, спрямовану на формування у бійців громадянської ідентичності;

Національній раді з питань телебачення і радіомовлення розробити рекомендації зі створення цільових передач і програм, спрямованих на формування в Україні спільноти «український народ».

На регіональному рівні (особливо в областях зі значною кількістю національних громад) органам влади і місцевого самоврядування забезпечити підготовку відповідальних за проблематику етнополітичних відносин працівників, скорегувати регіональні програми підтримки національних меншин та української діаспори в плані їх гармонізації з роботою по розвитку громадянської ідентичності.

Список літератури

1. Побєда Н. Моделі української ідентичності. Львів, 2003. (УКРАЇНА – ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ: людина, економіка, суспільство). С. 114–123.

Використання інституту місцевого референдуму у Чернівецькій області

Вперше інститут місцевого референдуму у Чернівецькій області застосовано 1 грудня 1991 р. одночасно з проведенням всеукраїнського референдуму та виборами Президента України. Паралельне голосування використане для з'ясування ставлення мешканців Буковини до визначення напрямів її подальшого економічного розвитку через відповідь на запитання: «Чи згодні ви з тим, що Чернівецькій області потрібний статус території найбільшого сприяння зовнішньоекономічної діяльності?» [2]. Результати голосування свідчать про загальне схвалення такої перспективи: відповідь «так» по місту Чернівці при явці 80,5 % дали 89 % виборців, «ні» – 11 %; по області відповідно: явка – 91,1 %, «так» – 89 %, «ні» – 11 %; загалом: явка – 87,6 % «так» – 89 %, «ні» – 11 % [2]. Як бачимо, мешканці Чернівців керувалися менш раціональними чинниками, ніж мешканці області. Проте результати місцевого консультативного референдуму не були враховані органами влади при прийнятті рішення щодо подальшого економічного розвитку регіону.

Інститут місцевого референдуму у Чернівцях також було застосовано 16 квітня 2000 р. одночасно зі всеукраїнським референдумом. На голосування виносили три питання: про запровадження місцевого збору на благоустрій та впорядкування кладовищ, про перейменування Ленінського району на Шевченківський та дорадче – про ліквідацію адміністративного районного поділу міста [5]. Ці питання демонструють можливості прийняття громадянами одночасно рішень, різноманітних за змістом і метою: утилітаристського, ідеологічного та організаційно-управлінського спрямування.

Винесені на місцевий референдум питання не виникли спонтанно, а були предметом політичного дискурсу протягом тривалого часу. Практику добровільного самооподаткування мешканців Чернівців і рівномірного розподілу коштів між усіма кладовищами запозичили в Тернопільській області, зміна назви

району, відповідно до законодавства, можлива була тільки за згодою мешканців, а не політичних партій, потім це рішення мала затверджувати обласна рада і насамкінець – Верховна. Попередня спроба була здійснена ще 1999 р., але тоді ЦВК не дозволила проводити голосування [3]. Питання поділу міста на райони щороку протягом багатьох років (з 1989 р.) порушували депутати на сесіях міськради в різних контекстах, але не було вирішене, тому звернулися до мешканців міста. Річ у тім, що поділ на райони (Ленінський і Першотравневий, Садгирський узагалі приєднали до міста) був здійснений ще за радянських часів для надання місту статусу обласного центру [1]. Виборці схвалили усі запропоновані рішення, а на XIV сесії міськради 18 травня 2000 р. були схвалені заходи щодо їх реалізації [4]. Зокрема, затверджено положення про порядок самооподаткування, призначено склад ради, яка мала займатися цим питанням; подано клопотання до обласної ради, і згодом Верховна Рада України перейменувала район на Шевченківський. Однак районний поділ у м. Чернівці таким і залишився, адже питання мало не обов'язковий, а консультативний характер [1]. Лише через п'ятнадцять років під час реформи децентралізації міська рада скасувала районний поділ міста Чернівців.

Отже, у Чернівецькій області місцеві референдуми використовували як демократичні інструменти ухвалення рішень через опитування думки населення, що підтвердило їхні можливості як ефективного інструменту прямої демократії і засвідчило необхідність застосування в подальшому для вирішення питань місцевого значення. Проте їх упровадження залежить від волі політичних еліт.

Список літератури

1. Від двопалатного парламенту до самооподаткування. *Чернівці*. 10 березня 2000, № 11(487). С.1.
2. Державний архів Чернівецької області Ф. 2926, оп. 1, спр. 1-4.
3. «Ми за референдум». *Чернівці*. 31 березня 2000. № 14(490). С. 3.
4. Оголошення пресцентру міськради про XIV сесію міської ради XXIII скликання. *Чернівці*, 12 травня 2000. С. 2.
5. Том'юк Б. Чому треба закреслити «ні» в бюлетені. *Чернівці*, 14 квітня 2000, 6 15 (492). С. 2.

Cancel culture у політичній практиці України

Культура скасування – практика чи тенденція масового припинення підтримки громадських діячів або відомих людей, які робили речі, наразі неприйнятні у суспільстві [1].

Культура скасування в Україні останніми роками набуває значного поширення серед суспільства. Дедалі більше ми можемо спостерігати кейси cancel culture в українському житті: блогери потрапляють у список «скасованих» через різкі висловлювання та дії, неприпустимі для громадськості, внаслідок чого багато компаній відмовляють у рекламних контрактах після суспільного осуду людини, що значно жорсткіша реакція, ніж це трапляється у США та Канаді [2].

Проте, якщо говорити про культуру скасування у політичній практиці України, то тут можемо стверджувати, що цей феномен не надто розвинений та не настільки поширений серед суспільства. Кейси часто мають суто політичний характер. «Скасування» осіб відбувається через підтримку окремих політичних сил та політичних ідеологій, наразі неприйнятних в українському суспільстві.

Перший приклад cancel culture в історії України полягав у тому, що політичний актор використовував у своїх словах сексизм, що призводило до суспільного обурення. Юрій Сарапійчук, який був секретарем Коростишівської міської ради (Житомирська область) не раз використовував неетичні та образливі вислови про жінок. «Зі мною особисто випадків було кілька, про всі я повідомила голові. <...> коли чула половина міської ради, як він на мене кричав, стало крапкою. І я порушила питання на загал», – розповіла голова проекту «Вибори без сексизму» Юлія Юзефович. За словами депутатки, Сарапійчук обізвав її «ідіоткою» та «нелюдиною». Після цього Сарапійчук був звільнений [3].

Другий приклад культури скасування в Україні пов'язаний із законом «Про очищення влади» (люстрацію) у 2014 році. Політичні діячі та відомі люди потрапляють у список

«скасованих» через працю в уряді колишнього президента України В. Януковича, його підтримку або через отримання нагород за час його каденції. Прикладом є Андрій Богдан, колишній голова Офісу Президента, який був «скасований» зразу після призначення через його співпрацю з владою за часів колишнього президента України Віктора Януковича. Призначення зазнало осуду суспільства через незаконність, адже А.Богдан підпадав під закон «Про очищення влади». Голова Громадської ради з питань люстрації при Мін'юсті Тетяна Козаченко так прокоментувала призначення Андрія Богдана: «З урахуванням публічної інформації Андрій Богдан не має права обіймати посаду глави АПУ» [4].

Своєю чергою Андрій Богдан був не згоден із критикою його призначення та сказав, що він попав під закон про люстрацію несправедливо: «Я потрапив під цей закон про люстрацію абсолютно несправедливо. <...> І так сталося, наші попередники приймали цей закон, що саме голова Адміністрації президента та його заступники виведені з-під державної служби і якщо я можу займати якусь посаду на території України – це або голова Адміністрації президента або заступники, тому в цьому немає жодного порушення, ні норм моралі ні норм закону» [5].

Отже, культура скасування з'явилася у політичній практиці України після Революції гідності та стає дедалі популярнішим феноменом в українському суспільстві.

Список літератури

1. *Merriam-Webbster Dictionary*. URL: <https://bit.ly/3JvPhIj>.
2. «Голодна туса» інстаблогерів. Чому cancel culture в Україні жорсткіша, ніж у США // BIT.UA. URL: <https://bit.ly/3ip7cEz>.
3. В Україні вперше посадовця звільнили через сексистські висловлювання // *Інститут масової інформації*. URL: <https://bit.ly/3JGguI4>.
4. Призначення Богдана головою адміністрації Зеленського є порушенням закону – Козаченко. *Радіо Свобода*. URL: <https://bit.ly/3IzNssE>.
5. Голова АП Богдан про свою люстрацію: Я потрапив під цей закон абсолютно несправедливо // *Українська правда*. URL: <https://bit.ly/36vviL8>.

До питання про сучасні інформаційні технології у перекладацькій діяльності

У сучасному світі основою робочого місця перекладача є персональний комп'ютер зі сучасним системним та прикладним програмним забезпеченням. Тому з огляду на бурхливий розвиток інформаційних технологій та неабиякий ріст інформації перекладацька діяльність стає затребуваною.

Нині у перекладацькому процесі активно застосовуються різні комп'ютерні технології, призначені підвищити продуктивність праці. Кожен із етапів потребує від перекладача, крім мовних, великої кількості технічних компетенцій щодо обробки даних для перекладу, власне перекладу, перевірок, внесення правок та контролю якості. Щоб підтримувати свою конкурентоспроможність, перекладач має володіти багатьма програмами, призначеними для виконання перекладу та супутніх завдань, як-от, попередньої обробки файлів, власне перекладу, створення і форматування кінцевих файлів, а також різних перевірок.

Computer-assisted translation, або computer-aided translation (CAT) – вид перекладу з однієї мови іншою, за якого людина-перекладач користується комп'ютерним обладнанням для оптимізації та здійснення перекладу. Сучасні CAT-інструменти розроблені на основі великої кількості засобів, мета яких – прискорення роботи перекладача та підвищення його продуктивності через виконання певних завдань за допомогою комп'ютера. Назва CAT-інструменти узагальнено позначає сучасні перекладацькі технології. Найяскравіший їх різновид – це *робоча станція перекладача*, концепція, розроблена наприкінці 1970-х років дослідниками Мартіном Кеєм та Аланом Мелбі, актуальна донині [3].

Переваги програм автоматизованого перекладу: можливість роботи без необхідності підключення до мережі Інтернет; відсутність проблем із серверами: програма працює, доки увімкнено пристрій користувача.

Недоліки окремих програм автоматизованого перекладу:

- необхідно встановлювати ПЗ на свій пристрій;
- ліцензія часто обмежена одним пристроєм;
- більшість ПЗ працює лише на ПК із ОС Windows;
- безпека й цілісність документів залежить тільки від пристрою, його втрата або пошкодження може знищити всі файли;
- тривалий час очікування виправлень і оновлень [1].

Використання ІКТ допомагає подолати певні проблеми, розробляти нові методи й інструменти навчання й оцінювання, одночасно зберігаючи індивідуальний підхід. Найвища ефективність застосування комп'ютерних інформаційних технологій у мовній підготовці досягається при їх комплексному, системному використанні. Від перекладача потрібне також уміння ефективно використовувати раніше виконані замовлення на ту ж тему, а роботодавець, зі свого боку, розраховує на помітну економію часу та засобів при перекладі повторюваних або схожих фрагментів тексту. Таких умов можна дотриматися лише тоді, якщо перекладач поєднує уміння як перекладати, так і орієнтуватися у сучасних комп'ютерних технологіях.

З цього можна зробити висновок, що сучасний перекладач має вміти працювати в різних перекладацьких програмах, користуватися їхніми функціями, зокрема перекладацькою пам'яттю, термінологічною базою та вбудованими засобами перевірки якості. Професія перекладача не обмежується знанням іноземних мов. Володіння технічними засобами для перекладу надає конкурентну перевагу потенційному кандидату на відповідну посаду.

Список літератури

1. Івашкевич Л.С. Залужний Р.Г. Перекладацький процес і інструменти його забезпечення. *Молодий учений*. №4. 2020. С. 651–657.
2. Тарасенко Р.О. Компонентна структура інформаційної компетентності майбутніх перекладачів. *Вісник ВПІ*, вип. 3. 2014. С. 146–150.
3. Melby A. Multi-level translation aids in a distributed system // *Linguistic Series*. 1982. № 47. С. 215–220.

Візантійські царівни та реліквії на Русі (кінець X–XIII ст.)

Спадщина візантійських царівен на Русі здавна привертає увагу дослідників, однак все ще залишається вкрай маловивченою. У цій доповіді зупинемося на одному зі слідів цього спадку, а саме: ролі візантійських царівен (порфірородної Анни, «Мономахині» та Феофано Музалон) у трансляції реліквії з Константинополя на Русь. Щодо шлюбу порфірородної Анни з князем Володимиром Великим, то літописець за 988 р. зазначив про дари принесені візантійською царівною на Русь [1, стб. 101]. Імовірно, що серед цих дорогоцінних речей була ставротeka з частинками Древа Животворного Хреста, яка, схоже, належала безпосередньо порфірородній Анні та була привезена нею до Києва. Ця ставротeka відома як Ледницька знаходилася серед скарбів польського короля Болеслава Хороброго. З одного боку, можна припускати, що перевезена Анною на Русь ставротeka була вивезена Болеславом Хоробрим із Києва. З іншого, саме на острові Ледницькому Болеслав утримував Предславу, доньку князя Володимира Великого. Тому цілком імовірно, що після смерті Анни ставротeka опинилася у руках Предслави та як цінна реліквія супроводжувала її під час співжиття із Болеславом Хоробрим. Однак розглядаючи частинки Древа Животворного Хреста як вишуканий дипломатичний дар візантійських імператорів, все ж вважаємо, що поміщені до ставротеки частинки, мабуть, були не стільки весільним подарунком, як належали до особистого скарбу порфірородної Анни.

Натомість, у додатку до «Хроніки» Ортліба, зокрема у нотичі «Про перенесення руки святого Стефана Первомученика» міститься повідомлення про знатного візантійського вельможу, котрий одружив свою доньку із загадковим «королем Русі» [3, с. 197]. Окрім цінної вказівки про русько-візантійський матримоніальний союз другої половини

XI ст., Ортліб згадував про значну кількість коштовних речей, серед яких були і мощі святого Стефана. Перш ніж потрапити до рук цвифальтенських монахів, реліквія певний час перебувала на Русі. Традиційно, цю трансляцію руки св. Стефана приписують Феофану Музалон, ідентифікація шлюбу котрої викликала суперечки серед дослідників. Утім, здійснена нами спроба ототожнення Феофану Музалон зі званою «вдовою» князя Романа Мстиславича, змушує поставити звичну ідентифікацію під сумнів. Передатування шлюбу Феофану Музалон, висуває іншу можливість, яку раніше навіть не розглядали, а саме: належність руки св. Стефана до весільних дарів «Мономахині». З огляду на те, що реліквії св. Стефана належали до скарбів Великого палацу, то їх відправлення на Русь було неможливе без участі візантійського імператора.

Не менш загадкова історія й іншої реліквії пов'язаної із візантійською царівною – так званого релікварію імператора Мануїла I Комніна, який також містив частки Чесного Животворящого Хреста Господнього. Упродовж довгого часу релікварій зберігався у ризниці собору Паризької Богоматері, однак його походження веде до Галицько-Волинської Русі. Подібно до Ледницької ставротехи, релікварій потрапив до Галича як частина особистого скарбу візантійки, виданої заміж за князя Романа Мстиславича [3, с. 124]. Зважаючи на цінність цієї реліквії, не дивно, що релікварій належав до скарбниці Романовичів аж до вигасання цієї династії.

Список літератури

1. Ипатьевская летопись под. ред. А.А. Шахматова, ПСРЛ, 2. Москва: Языки славянской культуры, 2001.
2. Древняя Русь в свете зарубежных источников: хрестоматия ред. Т.Н. Джексон, И.Г. Коновалова, А.В. Подосинова. Т. 4, Западноевропейские источники, коммент. А.В. Назаренко, Москва: Университет Дмитрия Пожарского, 2010.
3. Майоров О.В. Єфросинія Галицька. Дочка візантійського імператора в Галицько-Волинській Русі: княгиня і черниця. Біла Церква: Вид. «Пшонківський О.В.». 2013.

Микола Данилів

Науковий керівник – асист. Руснак О.В.

Участь студентів

у революційних процесах 2004 р. на Буковині

Помаранчева революція відіграла важливу роль у розвитку державотворення України ХХІ ст., сприяла поглибленню її міжнародної співпраці. Водночас з тим, наукових статей, які б розкривали регіональну специфіку революційних процесів по усій Україні загалом, чи в межах Буковини зокрема, практично нема.

Маємо лише короткі згадки в узагальнювальній праці «Історія розвитку органів влади на території Чернівецької області» [2, с. 701–703]. Натомість численні газетні публікації тих років дають змогу розширити наші уявлення. Тому, зважаючи на актуальність теми, наша мета: спробувати дати загальну характеристику подіям Помаранчевої революції у Чернівцях і визначити, який внесок у її перебіг і здобутки зробили студенти місцевих вищих навчальних закладів.

Протестні акції на Буковині розпочалися 22 листопада 2004 р. біля приміщення територіальної виборчої комісії і продовжилися на території головного корпусу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (ЧНУ), потім студенти вирушили до Центральної площі, міської ради, облдержадміністрації та корпусів БДМУ, скандуючи: «Ганьба!», «Ющенко! Так!», «Нас разом багато, і нас не подолати!». На Центральній площі виступали діючий ректор ЧНУ М. Ткач, колишній ректор ЧНУ С. Костишин, ректор БДМА В. Пішак, які підтримали своїх студентів. Як зазначив ректор ЧНУ М. Ткач: «Ми вийшли зі студентами на барикади лише з однією корисливою метою – щоби зробити наше життя кращим» [3, с. 1–2]. За прикладом провідних вузів Буковини до страйку долучилися інші навчальні заклади.

23 листопада на «помаранчевий» мітинг у Чернівцях (один із наймасовіших у ті дні) зібралось понад п'ятнадцять тисяч мешканців, які повністю заповнили Центральну площу міста. Мітингувальники вимагали від міської та обласної влад ухвалити рішення, в якому мали висловити недовіру

Центральній виборчій комісії, а законно обраним президентом визнати В. Ющенко. Серед тих, хто виявив рішучість захищати свої громадські права, знову переважала молодь. Зокрема, було понад три тисячі студентів ЧНУ та інших вузів міста. У той день мітинг тривав до пізнього вечора. Багато протестувальників вирушили на акцію громадської непокори до Києва. Серед них також було багато студентів чернівецьких вузів [4, с. 1–2].

Із самого ранку в четвер, 25 листопада, страйкарі приступили до формування обласного комітету національного порятунку. А паралельно із велелюдним мітингом, ввечері відбулася позачергова сесія облради, яка ухвалила рішення 78 голосами «за» (з 85 присутніх на сесії депутатів) щодо визнання результатів виборів недійсними. А Чернівецький обласний комітет національного порятунку на вічі, відбувалося за участю шести тисяч осіб на Центральній площі Чернівців, був проголошений обласною представницькою і виконавчою владою. Віче також ухвалило рішення передати в області усі повноваження Комітету національного порятунку, до якого увійшли і ректори ЧНУ й БДМА та представник студентського страйкому [1, с. 1–3].

Отже, студентська громада Чернівців була надзвичайно активною у подіях Помаранчевої революції. Як зазначає буковинська періодика, студенти вийшли на мітинги, щоб підтримати кандидата В. Ющенко на посаду Президента України. Невдовзі після цих подій деякі студенти вузів Буковини вперше стали депутатами рад різних рівнів, а студентська громада долучалася до переформатування й роботи органів влади у краї.

Список літератури

1. Акція протесту триває. *Молодий буковинець*. 2004. №135. 27 листопада. С. 1–3.
 2. Історія розвитку органів влади на території Чернівецької області / за заг. ред. Добржанського О.В., Круглашова А.М., Ярмистого М.В. Чернівці: Букрек, 2014. 812 с.
 3. «Помаранчева» революція розпочалась? *Молодий буковинець*. 2004. №132. 23 листопада. С. 1–2.
- Помаранчевий протест. *Від і до. Погляд*. 2005. №73. 26 листопада. С. – 2.

Іван-Владислав Діліон
(слухач БМАН)
Наукова керівниця – доц. Герегова С.В.

**Політична діяльність та повсякдення гетьмана
в еміграції Пилипа Орлика
(на матеріалах «Діаріуша подорожнього»)**

Ставши гетьманом України у вигнанні, П. Орлик все своє свідоме життя провадив активну політичну діяльність, яка була спрямована на здобуття незалежності для України. Дуже часто на результати діяльності гетьмана впливав його спосіб життя, який після 1710 р. був досить скрутним та непростим. Одним із найскладніших періодів став час подорожі гетьмана зі Швеції до України (1720–1722 рр.). Весь свій шлях та особливості побуту під час подорожі гетьман описав в своєму «Діаріуші подорожньому» [1].

Впродовж тривалого часу оригінал щоденника вважався непридатним для прочитання і першим це спростував Валерій Шевчук [2], а згодом підтвердила В. Соболев [3].

Щоденник гетьмана охоплює період від 1720 по 1734 рр. це досить складний період у житті та діяльності Орлика. Насамперед час постійних подорожей Європою, нерідко вимушених, через постійні переслідування агентів російського царя Петра I.

Найважчими в плані матеріального забезпечення, що негативно впливало на моральний стан гетьмана, виявилися часи подорожі (1720–1722 рр.) П. Орлика та його синів, спочатку Григорія, а потім Михайла зі Швеції до сучасного українського міста Хотин, де він планував зустрітися з Хотинським сераскером – на той час найвищою військовою владою на польсько-турецькому кордоні.

Під час першого періоду подорожі П. Орлик, за винятком перебування у Вроцлаві та Кракові, постійно стикався з побутовими труднощами: проблеми з нічлігом, голод, брак грошей.

Під час другого періоду серед основних проблем, котрих зазнавав П. Орлик під час подорожі, був надзвичайно поганий

стан доріг, що спричинювало збільшення тривалості подолання відстані.

Однак, незважаючи на різні матеріальні та побутові труднощі, він намагався активно працювати, щоб реалізувати основну ідею – звільнення України від російського панування. Підтвердження цього – постійне дипломатичне листування П. Орлика з керівниками європейських держав, зокрема Польщі, Швеції, Німеччини, Чехії. Також гетьман вів дипломатичні переговори з султаном Махмудом, ханами Девлет-Ґіраєм та Каплан-Ґіраєм та іншими впливовими державними та політичними особами.

Отже, що діяльність П.Орлика була надзвичайно активна. Вона переконує, що дипломатія відіграє дуже важливу роль у долі держави для вирішення як політичних так і військових конфліктів.

Список літератури

1. Діярій гетьмана Пилипа Орлика / Щоденник гетьмана Пилипа Орлика. Опрацював для друку Ян із Токар Токаржевський Карашевич. Варшава: Праці Українського наукового інституту, 1936. 212 с.
2. Діярій подорожній, розпочатий 10 жовтня 1720 року в ім'я найсвятішої Трійці. *Орлик П. Конституція. Маніфести та літературна спадщина*: Вибр. твори. Київ: МАУП, 2006. Бібліотека українознавства; Вип. 8. 701 с.
3. Соболь В. Помножені часом світи (факсиміле діаріуша Пилипа Орлика за 1724 рік та копія анонімних польських палеографів: порівняльний аналіз). *Історія*. 2009. №8 (99). С. 3–11.

Анна Дорош
Науковий керівник – доц. Цікул І.В.

Мережеві комунікації Верховної Ради України

Комунікаційна стратегія інституту влади - одне з пріоритетних завдань будь-якого уряду і всіх органів влади. Її затверджують на певний термін для виконання та здійснюють відповідно до завдань інституту, який затвердив дану стратегію комунікації. Проаналізуємо мережеву стратегію Верховної Ради України. Якщо характеризувати даний інститут за типологією видів груп комунікації, то можна вважати, що Верховна Рада України - це децентралізована група із рівноправним видом комунікації. Цей фактор вказує на те, що рішення приймаються довше, ніж у централізованій групі. Канали комунікації, котрі використовуються - вербальне й невербальне, документальне, електронне форми спілкування.

Комунікаційна стратегія Верховної Ради України передбачає виконання шести основних завдань: (1) поліпшення іміджу парламенту через запровадження системних комунікацій за допомогою єдиного комунікаційного центру всередині парламенту, запровадження кодексу етики та правил брендингу Верховної Ради України; (2) підвищення обізнаності громадян щодо парламентських процесів; (3) забезпечення активної участі громадськості в процесі прийняття рішень та налагодження зворотного зв'язку; (4) вдосконалення співпраці з парламентськими та незалежними медіа і журналістами, зокрема міжнародними ЗМІ; (5) посилення присутності парламенту на міжнародному рівні.

Із сильних сторін комунікаційної спроможності парламенту можна виділити такі: (1) наявна висока впізнаваність інституту; (2) існуючий персонал і підрозділи, які відповідають за мережеву комунікацію на рівні апарату Верховної Ради України; (3) постійна висока відвідуваність офіційного порталу; (4) комп'ютеризоване управління систем та наявність обізнаного, кваліфікованого персоналу, котрий впроваджує новачі в даному інституті; (5) створені сторінки Верховної Ради України в соціальних мережах, таких як Інстаграм [3], Твіттер

[4], Телеграм [5] та Фейсбук [6]; (6) наявність звітної документації підрозділів Верховної Ради України щодо комунікативної діяльності.

Слабкі сторони комунікаційної спроможності Верховної Ради України: (1) відсутність єдиної концепції інформаційної політики та проактивний підхід до здійснення комунікацій, єдиний координаційний центр для здійснення комунікацій [1]; (2) відсутність повноцінного бюджету для здійснення розвитку парламентських мережевих комунікацій; (3) відсутність чіткого розподілу обов'язків щодо здійснення комунікацій як на території України, так і на міжнародній арені з українського боку; (4) обмежена кількість інформації, яка міститься на сайті Верховної Ради України, а також застарілий інтерфейс [2]; (5) відсутність кодексу етики народного депутата.

Здійснений аналіз дає змогу стверджувати, що комунікаційна політика Верховної Ради України потребує розвитку та вдосконалення в окремих напрямках, зокрема: поліпшення технологічної бази для каналів комунікації, впровадження єдиного етичного кодексу для депутатів і виділення окремого бюджету для розвитку мережевої сфери комунікації. Такі заходи, на наш погляд, допоможуть зміцнити як вертикальні, так і горизонтальні канали комунікації, що сприятиме поліпшення діалогу влада – громадськість, а також громадськість – влада.

Список літератури

1. Комунікаційна стратегія Верховної Ради України на 2017–2021 роки. URL : <https://cedem.org.ua/library/komunikatsijna-strategiya-verhovnoyi-rady-ukrayiny-na-2017-2021-roky/>
2. Сайт Верховної Ради України. URL : <https://www.rada.gov.ua>
3. Соціальна сторінка ВР в Інстаграм. URL : https://www.instagram.com/verkhovna_rada_of_ukraine/
4. Соціальна сторінка ВР в Твіттер. URL : https://twitter.com/verkhovna_rada?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor
5. Соціальна сторінка ВР в Телеграм. URL : <https://t.me/verkhovnaradaukrainy>.
6. Соціальна сторінка ВР у Фейсбуці. URL : <https://www.facebook.com/verkhovna.rada.ukraine>

Ідеал жіночої краси у Стародавньому світі

Уявлення стародавніх людей про ідеали жіночої краси були достатньо прагматичними. Головним призначенням жінки вважалося продовження роду, внаслідок чого вона сприймалася у ролі «інструменту для виробництва та годування дітей». У зв'язку із цим ідеальним образом жінки вважався саме образ матері, яка мала широке сильне тіло з великими грудьми, якими мала вигодувати здорових дітей.

З плином часу відбувається зміна уявлень про жіночу красу. Зокрема, ідеалом стародавніх єгиптян визнавалися брюнетки із тонкою талією та широкими плечима. Наприклад, Нефертіті мала статуру, подібну до чоловічої. З метою надання очам блиску єгипетські красуні використовували сік беладони, підмальовували очі фарбами з вуглекислої міді та малювали товсті брови. Доцільно звернути увагу на те, що цариця Клеопатра вважалася еталоном краси далеко не всіма. Історичні джерела свідчать про те, що насправді вона була не надто гарною, а чоловіків вона зваблювала виключно за рахунок розуму та освіченості [3].

Значний вплив на формування ідеалів жіночої краси здійснив період Стародавньої Греції. У цей період було прийнято підкреслювати стегна, тонку талію та груди. Еталоном жіночої краси вважалася Венера, яка мала широкі плечі та стегна, тонку талію, плоский живіт та стрункі ноги. Грецькі красуні повинні були мати симетричне обличчя, прямий ніс та виразні очі [2].

Подібний ідеал жіночої краси існував і у Стародавній Індії, у відповідності до якого жінка повинна була мати широкі стегна, розвинуті груди та вузьку талію. Гарними вважалися жінки, що мали чорні брови та довгі вії, довге кучеряве волосся, а також фарбувала нігті у червоний колір, накладаючи на обличчя макіяж. Окремо слід зауважити, що індійські жінки завжди розуміли необхідність підтримки природної краси, у зв'язку із чим користувалися переважно натуральною косметикою [1].

Достатньо специфічний спосіб відповідності стандартам краси існував у Стародавньому Китаї, у якому ідеальною вважалася жінка із маленькими ступнями. З цією метою дівчатам з дитинства перемотували ступні, що сприяло уповільненню їх росту. До того ж, з метою збереження форми складних зачісок, жінки спали на дерев'яних дошках, а тих, хто крутився уві сні, інколи прив'язували на ніч.

Інколи заміжні китайки намащували зуби чорною фарбою, проте достеменно невідомо з якою метою вони це робили, оскільки такий ритуал не мав жодного відношення до краси. При цьому, китайські красуні були позбавлені будь яких турбот, пов'язаних зі станом шкіри, оскільки густо змащували обличчя та зону декольте білою фарбою [3]

У зв'язку із вищевикладеним можемо зробити висновок про те, що стародавні стандарти краси передбачали, що жінки повинні бути не худими і не повними. Незважаючи на те, що жінки перестали відігравати виключно роль «інструменту» для народження і годування дитини, вони повинні були мати широкі стегна, проте живіт мав бути пласким. Виключенням були ідеали жіночої краси у Стародавньому Єгипті та Китаї. Проте, в усіх вищеперерахованих стародавніх народів жінки широко використовували різноманітні косметичні засоби з метою підкреслення власної привабливості та ніжності.

Список літератури

1. Авилова И.К., Лупарева Е.А. Идеал женской красоты Индии (некоторые аспекты проблемы). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ideal-zhenskoy-krasoty-v-indii-nekotorye-aspekty-problemy/viewer>. (дата звернення: 12.02.2022).
2. Грантовська О.А. Идеал людської краси в античній культурі. URL: https://rshu.edu.ua/images/nauka/ukr_kult_min_such_rozv_nk_vip16.pdf. (дата звернення: 12.02.2022).
3. Нагорного Е.Е. Женская красота в зеркале времен. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zhenskaya-krasota-v-zerkale-vremen/viewer>. (дата звернення: 12.02.2022).

Олексій Каковкін

Науковий керівник – проф. Фісанов В.П.

**Перспективи відносин між Великою Британією та
Україною після військового вторгнення РФ (за
матеріалами британського аналітичного центру
«Chatham House»)**

Гібридна російська агресія, яка, зі зростаючою інтенсивністю тривала з початку 2014 року, поставила Україну перед небезпечними викликами. Серед них, зокрема, необхідність пошуку нових надійних союзників серед найбільших політичних гравців Європи та світу. Пріоритетне значення цієї стратегічної мети було остаточно закріплене повномасштабним воєнним вторгненням Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року. Війна, яка розпочалася, максимально актуалізувала потребу в міжнародній допомозі, яка станом на березень 2022 року гостро відчувається у політиці, економіці та оборонному секторі.

Важливий той факт, що, увійшовши з 2020 р. в епоху постбрекзиту, Велика Британія потребувала чіткого визначення нового зовнішньополітичного курсу, який ґрунтувався б у своїх принципах від автономії Сполученого Королівства на зовнішньополітичній арені. Ця вимога була задоволена виходом у березні 2021 р. важливого урядового документа під назвою «Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy». Даний інтегрований огляд зовнішньої та безпекової політики сконцентрувався на викликах нового десятиліття та способах їх подолання. Найзнаменнішим є аналіз актуальних і потенційних загроз у міжнародній політиці. Так, у документі наявний прогноз про те, що у 20-х роках XXI століття «Росія залишиться гострішою прямою загрозою для Сполученого Королівства». При цьому також зазначається, що в рамках стримування Росії Велика Британія здійснюватиме підтримку східноєвропейських держав, зокрема України, чию боездатність Лондон збирається й надалі підвищувати. Варто зазначити, що з початком російсько-української війни у британському політикумі активізулася дискусія щодо необхідності збільшення витрат на оборону.

Нерідко висловлюються також думки про неадекватність сучасного курсу у регіоні Індо-Пасифікі.

Цілком зрозуміле у даному контексті також бажання Великої Британії продемонструвати світовій спільноті чітко означену політичну позицію, окрему від Європейського Союзу, яка б недвозначно засвідчувала прагнення країни до ведення зовнішньої політики у статусі держави-лідера. Можливість для реалізації цього бажання британські політичні експерти вбачають у ролі, яку Сполучене Королівство може відіграти у підтримці України в умовах триваючої війни та захисту її суверенітету. Адже саме Україну в експертних колах називають «поворотним моментом», а українську кризу – подією, яка має кристалізувати британський політичний клас, актуалізуючи роль Британії як гаранта безпеки в Європі.

Першими проявами обраної Великою Британією позиції стала співпраця з Україною у рамках тристороннього формату за участі Польщі. Так офіційний Лондон продемонстрував свою готовність не лише до роботи у межах вже існуючих організацій, а й до пошуку нових способів та союзників у дипломатії.

Принципово новий етап у відносинах України та Британії розпочався через розгортання російсько-української війни. З перших днів воєнних дій Британія продемонструвала непохитну підтримку українських позицій у конфлікті. Так, зокрема, у інтерв'ю британському виданню The Economist президент України Володимир Зеленський зазначив, що прем'єр-міністр Борис Джонсон допомагає більше за інших європейських лідерів. Серед іншого, у рамках підтримки оборонного сектора британські партнери вже надали Україні переносні протитанкові керовані ракети NLAW та зенітно-ракетні комплекси Starstreak.

Отже, саме Велика Британія зарекомендувала себе як один із найнадійніших та перспективних партнерів для України. Спільність інтересів двох держав пояснюється необхідністю пошуку нових союзників Україною та потребою визначення самостійного політичного курсу для оновленої Британії періоду постбрекзиту.

Ганна-Марія Каланча
Науковий керівник – доц. Піддубний І.А.

Університетський курс всесвітньої історії
проф. Ніколае Йорги: склад лекцій та концепція

В 1933 р. в Бухарестському університеті проф. Н. Йорга розпочав читати курс всесвітньої історії, який вів до закінчення 1935-1936 н.р. Курс мав хронологічними рамками період від часів Дакії Ауреліана до початку ХХ ст. Формально розпочався у листопаді 1933 р. з прочитання вступної лекції. Дана лекція вже визначала концепцію курсу, адже в її назві наголошувалося на зв'язку історії румунів з всесвітньою історією. Зрештою цей зв'язок підкреслювався впливом Візантії на сусідні території. Проте історик підкреслював і вплив інших обставин на європейські держави, приводячи як приклад перейняття монархічного принципу управління країною від татар [1, с. 31–32]. Доволі яскраво описано також і подання історії в різні періоди та визначено народи, які утворювали спільноти, що вплинули на хід історії в Європі, зокрема мова велася про скіфів, фракійців та кельтів. Зв'язки з давніми цивілізаціями також представлені і присутність греків подається істориком не тільки у Причорномор'ї, але й у східному Ардялі. Саме їхня діяльність поділила варварський світ навпіл: варвари-руйнівники та варвари, що ідуть на торгіві відносини. При цьому якщо часи Буребісти дають демонстрацію слабого впливу Заходу, то за Дечебала він суттєво сильніший. У своїх висновках стосовно колонізації Ардялю римлянами Н. Йорга критикував «Ардяльську школу», говорячи про колонізацію не як винищення дакського чоловічого населення, але як проведену з опорою на місцеве населення. Та й самі римляни представлені ним як ідеологічна, а не етнічна раса [1, с. 33–40].

Наступні лекції стосувалися питань пізньоримської історії, де питання навали варварів, держави готів на Дунаї, панування гунів та слов'яни були провідними. У лекції від 15 лютого 1934 р. професор підняв питання про перші форми «існування румунів». Дає професор і оцінку складу романського населення вздовж р. Дунаю та латинізації регіону. Важливе значення має і

лекція, що стосувалася взаємин румунів і угорців наприкінці IX ст. Зрештою увага в 1933-1934 н.р. стосувалася також і розташування угорців в Ардялі, простежувалися дії татар, зв'язки румунів з болгарами, вплив хрестових походів.

У 1934-1935 н.р. курс орієнтувався на поєднання питань всесвітньої і національної історії, власне співвідношення національної та всесвітньої історії. Потрібним для всесвітньої історії називав наявність єдиної концепції, єдиної інтерпретації, єдиної форми, які перебувають у тісному нерозривному контакті. В питанні ж національної історії вбачав різні варіанти написання і відзначав, що народи, які здобули незалежність після Першої світової війни мають своєрідну історію, що проявляється навіть у шкільному підручнику. Зв'язок між національною та всесвітньою історією вбачав у необхідності мати відповідні почуття до свого народу, які б виходили і з знання життя інших народів [1, с. 360–374]. Загалом у 19 лекціях курсу розкривалася історія угорців, болгар, сербів, Візантії через зв'язки і вплив на румунів. Окрема лекція була присвячена питанню документального підтвердження перших контактів з турками, як і перших сутичок з ними [1, с. 458–482]. Загалом історія у викладі Н. Йорги представляла складну взаємодію багатьох елементів в регіоні, як в політичній сфері, так і в сфері релігійній. Вступна лекція третього року торкалася правди і помилки і написанні історії. Проте мова велася про завдання пояснити зміни у позиції історика впродовж 20 років [2, с. 250–265]. В курсі третього року піднімалося питання буржуазії як класу, місця інтелектуалів, Великої Французької революції, її наслідків для Європи і румунів, зокрема. Свій виклад історик довів до початку XX ст.

Фактично розглянутий курс став спробою Н. Йорги представити студентам всесвітню історію у поєднанні з історією румунів, як складовою частиною першої і мав як фактологічну, так і моральну основу.

Список літератури

4. Iorga N. Istoria universală: Curs universitar: 1933-1936. București: Saeculum I.O., 2014. Vol. I. 623 p.
Iorga N. Istoria universală: Curs universitar: 1933-1936. București: Saeculum I.O., 2014. Vol. II. 663 p.

Андрій Карпо
Науковий керівник – асист. Ільків М.В.

Археологічні старожитності с. Топорівці на Буковині

Значна концентрація археологічних пам'яток спостерігається в басейнах рік Гуків та Рокитна – невеликих лівих приток р. Прут, які беруть свої витoki з південних схилів Хотинської височини. Особливо вирізняються в цьому відношенні околиці с. Топорівці, де русла річок зближуються та мають густу й розгалужену сітку струмків. Так, на території та в околицях населеного пункту під час розвідок відомого вітчизняного археолога Б.О. Тимощука зафіксовано шість археологічних об'єктів.

Найдавніші з відомих пам'яток датуються енеолітом та відносяться до старожитностей трипільської культури (друга половина VI – перші століття III тис. до н.е.). Вони розташовані у трьох пунктах в урочищах Дубова, Гуків та Чагри. Тут зафіксовано фрагменти характерної кераміки, шматки обмазки й вироби з каменю. З-поміж останніх варто виділити шліфовані клиноподібні знаряддя, виявлені за випадкових обставин місцевими жителями у 2012, 2016 рр та передані до фондів Чернівецького обласного краєзнавчого музею. Так, з уроч. Чагри походить трапецієподібна у плані й підпрямокутна в перетині сокира (7,8×4,1×1,8 см), виготовлена зі світло-сірого плитчастого кременю сеноманського віку (характерного для середньої течії р. Дністер) шляхом сколювання, ретушування і шліфування. В цьому ж районі знайдено сокиру-тесло (8,2×4,8×2,4 см) з асиметричним робочим краєм, виготовлену із лупаку. Сировиною для сокири з уроч. Дубова (8,8×3,6×1,9 см) став інший сорт кременю – темно-сірий з блакитним відтінком. Розміри знарядь, як бачимо, порівняно незначні, що може бути пов'язане, в т.ч., з відсутністю місцевих покладів сировини та, відповідно, її дефіцитом. Енеолітом датуються також один із найдавніших металевих виробів з Буковини – мідна сокира-тесло з Топорівців. Одне лезо знаряддя – вертикальне (2,7 см), друге – горизонтальне (5 см). Отвір для кріплення з руків'ям

(діаметр – 3,2-3,5 см) виділений з обох сторін невеликим бортиком. Виріб вилитий у двосторонній формі з подальшим гарячим куванням [2, с. 139].

Значна концентрація пам'яток спостерігалася й в епоху бронзи. Зокрема поселення пізнього періоду цієї доби локалізуються на північний схід від села в уроч. Пагари та на правому березі р. Рокитна в уроч. Кут. Перше з них віднесено до комарівської культури (XVIII–XV ст. до н.е.). Тут виявлено ромбоподібну в плані кам'яну шліфовану сокиру з просвердленим отвором, виділений округлим обухом і розширеною лезовою частиною [1, с. 152]. Друге поселення відноситься до культури Ноа (XV–XII ст. до н.е.) й засвідчене фрагментами ліпного посуду з домішкою в тісті зерен товченого кременю. У трьох пунктах зафіксовано поселення фінальної бронзи – епохи раннього заліза, які, на основі характерного ліпного посуду з чорнолощеною поверхнею та канелюрами, віднесено до голіградської культури (XII–VII ст. до н.е.).

Скіфський період представлений поселенням західноподільської (дністровської) групи, яке виявив Б. О. Тимошук в уроч. Дубова. Також у трьох місцях зафіксовано старожитності раньоримського часу, ймовірно, липицької культури (I–II ст. н.е.). З Раннього Середньовіччя в Пруто-Дністровському межиріччі «кристалізуються» слов'янські старожитності, представлені, зокрема, поселенням райковецької культури (VIII–IX ст.) в уроч. Гуків, а також двома селищами княжої доби (XII–XIII ст.).

Таким чином, окреслений мікрорегіон фактично безперервно був заселений щонайменше з енеоліту. Половина з відомих поселень – багатощарові, тяжіють до місць з родючими ґрунтами й джерелами води. Місцеві пам'ятки є перспективними для подальших досліджень і потребують захисту від негативних антропогенних чинників.

Список літератури

1. Довідник з археології України. Хмельницька, Чернівецька, Закарпатська області. Київ: Наукова думка, 1984. 222 с.
5. Збенович В. Г. Древнейшие медные топоры в Восточной Европе. Советская археология. 1969. № 3. С. 135–142.

Олександра Кожухар
Наукова керівниця – асист. Камінська О.І.

Німецькомовні трансформації у Чернівцях австро-угорського періоду

Нині важко повірити у те, що понад 100 років тому на теренах Буковини та й у самих Чернівцях скрізь було чутно німецьку мову — вона лунала на вулицях, у ресторанах і готелях, поширювалася у пресі і мала вагомий статус. Проте в умовах багатонаціонального суспільства було б неможливим існування без жодних трансформацій у мові.

У часи панування Австро-Угорщини на Буковині мало місце явище інтерференції, тобто змішування і взаємовпливу мов — і це очевидно, з огляду на те, що тут у різні часи проживали українці, німці, румуни, євреї тощо, які взаємодіяли між собою здебільшого німецькою, послуговуючись нею як «мовою міжетнічної комунікації»[1]. Більше того, деякі жителі-переселенці Буковини користувалися у повсякденній мові локальними говірками, — як-от, грюндлерською, баварською або рейно-франкською. Усі ці фактори не могли не вплинути на вживання німецької представниками різних етносів, тож дослідники наголошують, що німецька мова власне жителів Чернівців відрізнялася від її «класичного» німецького варіанта і навіть набула своєї назви — Buchenländisch.

Підкреслимо, що офіційною німецькою мовою Чернівців була літературна; нею користувались у державних установах та на формальних міських подіях. Така популярність та розповсюдженість німецької у нашому краї — заслуга переселених адміністраторів, посадовців, редакторів газет та інших представників тогочасної верхівки. Зокрема, це підтверджує той факт, що у другій половині XIX ст. Буковина посідала друге місце серед коронних земель за друком німецькомовної преси [2].

Втім, варто також згадати про різномаяття мови поза вищими колами, яка, наприклад, у повсякденному житті стала своєрідним «койне», адже зазнала змін унаслідок впливу на неї румунської та, значною мірою, їдиш. Саме такий феномен, як

Buchenländisch демонструє цей ефект, приміром, через фонетичні та граматичні зміни: зникла аспірація (Khein - kein) та умлаути, підвищилася інтонація, почастишало використання рефлексивного “sich”, або ж розмовний перфект замінив претерит. Саме ці трансформації сталися під впливом румунської та української мов; водночас їдиш сприяв тому, що відбулися заміщення прислівників (als - wie), вживання von та in на український лад та, при цьому, навіть нехтування прийменником zu [3].

Підсумовуючи усе вищесказане, віддамо належне історії розвитку німецької мови у Чернівцях австрійських часів, оскільки певні модифікації, які виникли тоді — частина і сучасної німецької. З огляду на це, даний феномен заслуговує на увагу науковців, адже не лише дає змогу дослідити власне мову, але й відображає тогочасну картину життя міста та його мешканців.

Список літератури

1. Oguu O. Interferențe lexicale ucraïneano-româno-germane în bucovina la sfârșitul sec. Xviii – începutul sec. Xx: (determinarea coeficientului lor). Universitatea de la Cernăuți, 2011. Vol. 5 : 325-331.
2. Огуй О. Формування німецьких колоній на Буковині у XVIII — XX ст.: соціально-економічні та мовні аспекти. *Етнічна історія народів Європи: німці в етнокультурному просторі України*. 2004. Вип. 16. С. 120—128.
3. Drozdowski G. Op. cit. S. 69 – 77; Bukowiner Nachrichten. Organ des deutschen Volksbundes in der Bukowina XVII. Jg. 1914. 1. Jänner – 29. August (Nr. 7106 – 7213). S. 3.

Віктор Козак

Науковий керівник – доц. Басняк Т.А.

Конкретний зріз культурної дипломатії: приклад німецько-української взаємодії

Культурна дипломатія - невід’ємний компонент українсько-німецьких відносин, які розпочалися у грудні 1991 року, коли Німеччина однією з перших визнала незалежність України. Вона не лише допомагає формувати бренд країни, а й, за словами колишнього канцлера Німеччини та лауреата Нобелівської премії Миру Віллі Брандта, виступає «важливою складовою зовнішньої політики держави, її «третім стовпом» поряд із безпекою та економікою» [1]. Саме культурна дипломатія має неабиякий спектр впливу та можливостей, зокрема щодо формування іміджу держави на міжнародній арені та зміцнення національної ідентичності через промоцію зв’язків на рівні культури, науки та економіки.

Основу договірно-правової бази культурної дипломатії в українсько-німецьких взаєминах становить Угода між Урядом України та Урядом ФРН про співробітництво у галузі культури від 1993 р. Культурна присутність України на території Німеччини забезпечується Українським культурним фондом та Українським інститутом. Дипломатичні установи України у ФРН також підтримують проекти у рамках державної програми [2]. Активна робота ведеться міжурядовими українсько-німецькими комісіями для забезпечення освітніх, культурних та інформаційних потреб громадян Німеччини, які проживають в Україні, та українців у ФРН.

Зусиллями ефективної дипломатії обох країн постійно реалізується велика кількість проектів. Наприклад, 14 березня 2019 року українській стороні передано унікальний історичний артефакт – грамоту Петра Першого 1708 року, яка підтверджує підпорядкування Київської метрополії саме Константинополю [2]. Актуальність цієї події, яка засвідчила самобутність української нації, беззаперечна в аспекті ескалації конфлікту з РФ.

Знаковою подією українсько-німецького міжрегіонального культурного співробітництва у 2019 році у м. Лейпциг стало вшанування Миколи Лисенки. На будинку, де проживав український композитор, було встановлено меморіальний знак, подарований Києвом. Загалом на

території Німеччини розміщені десятки пам'яток, які представляють Україну та її культуру.

На думку експертів, «культурна дипломатія не повинна обмежуватися завданнями винятково сфери зовнішньополітичних відносин», її чи не ключовою функцією є «участь у формуванні та осмисленні власного досвіду й плануванні майбутнього» [3]. Тому амбасадори України у Німеччині проводять активну роботу з українською громадою, фокусуючи увагу на збереженні національної ідентичності. З цією метою у Німеччині створено близько двадцяти українських шкіл вихідного дня. Суттєвий важіль культурної дипломатії - літературний вимір. Публічні літературні читання представників сучасної української літератури (С. Жадана, Ю. Андруховича, О. Ірванця, О. Стяжкіної та багатьох ін.) щороку проводяться на теренах ФРН [2].

Яскравим прикладом культурної дипломатії на регіональному рівні варто вважати проєкт «Чотири регіони для Європи». У рамках цього проєкту у серпні 2022 року Чернівці прийматимуть 20-й, ювілейний, футбольний турнір «Чотири регіони для Європи». За словами організаторів *«лише разом наші народи можуть відстояти цінності, на яких європейський континент має шанс бути успішним та розвиватися»* [4].

Отже, культурна дипломатія як інструмент «м'якої сили» визнається дедалі актуальнішим напрямом державної політики через необхідність оперативного розв'язувати питання національної безпеки, створення позитивного міжнародного іміджу України та налагодження глобальних комунікацій і це чітко можна спостерігати на прикладі українсько-німецької співпраці.

Список літератури

1. Семенік О. «Емоція лишається надовго»: три культурні менеджерки про soft power культурної дипломатії». Режим доступу: <https://creativeeurope.in.ua/posts/soft-power-cultural-diplomacy>.
2. Співробітництво у сфері культури та взаємодія з українською громадою. Стаття українського посольства у ФРН. Берлін, 2019. Режим доступу: <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/kultumo-gumanitame-spivrobitnictvo>.
3. Розумна О. П. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи: аналітична доповідь. Київ, 2016. 53 с.
4. Зарецька Л. Цьогоріч Чернівці вп'яте прийматимуть футбольний турнір «Чотири регіони для Європи». Режим доступу: <https://shpalta.media/2022/02/04/cogorich-chemivci-vpyate-prijmatimut-futbolnij-turnir-chotiri-regioni-dlya-yevropi/>

Петро Кошлич
Науковий керівник – проф. Боднарюк Б.М.

Каталонська експедиція і воєнний конфлікт з Візантією на початку XIV ст.

В сучасній візантиністиці тема Каталонської експедиції у Візантійську імперію в 1303-1305 рр. висвітлена доволі побіжно. Отже, в науковому сенсі проблематика, пов'язана з каталонсько-візантійським конфліктом залишається актуальною і зберігає дослідницькі перспективи [4, с. 302].

Як відомо, на межі XIII-XIV ст. Візантія у своїй зовнішній політиці демонструвала послаблення геополітичного впливу. Така ситуація стала сигналом для початку низки нових воєнних вторгнень, в першу чергу – османських. Каталонські рицарі, очолювані Роже де Флором, були найняті на візантійську службу першими представниками династії Палеологів – Михайлом VIII та Андроніком II. Найвні джерела («Історія» Георгія Пахимера [1], «Римська історія» Никифора Григори [2], «Хроніка» Рамона Мунтанера [3]) дозволяють констатувати: саме початок XIV ст. характеризується активізацією цілого комплексу візантійсько-каталонських контактів, котрі згодом переросли в ескалацію та збройний конфлікт.

Угода, складена між Андроніком II та Роже де Флором, у подальшому не дала позитивних результатів, хоча, в перший період візантійсько-каталонських стосунків саме каталонці відіграли домінуючу роль у поверненні ромеям втрачених ними територій внаслідок перманентної османської інвазії [6, с. 102].

Рицарі-каталонці як візантійські найманці продемонстрували неабиякі професійні навички в ході бойових дій проти турків на півострові Кізік (Мала Азія). Не менш важливу роль воїни Роже де Флора відіграли у Філадельфії та Галліполі. Їм вдалося повернути майже всі втрачені території Візантії й відновити там владу імператора [7, с. 12].

Разом з тим, на тлі перемог, каталонці почали демонструвати зухвалу й провокативну поведінку, спрямовану на місцеве візантійське населення, тим більше, що воно було православне, а всі рицарі – католики. Як наслідок, виникла й поширилась

хвиля незадоволення, спрямована в бік останніх. Восени 1304 р. до рицарів приєдналися сили Беренгарія д'Естенца, котрий невдовзі отримав від Андроніка II титул мегадука. Ситуація вкрай загострилась після вбивства самого Роже де Флора.

Смерть керівника Каталонської експедиції стала переломним моментом у візантійсько-каталонських відносинах. Розпочався «фракійський період», позначений рядом босезіткнень армії візантійців з воєнним контингентом каталонських найманців. Рицарі, яким перестали платити, підняли повстання і почали масовий грабiж імперських володінь. Вони, значною мірою, винищили грецьке населення півострова Галліполі і два роки невпинно грабували Фракію, спаливши навіть деякі міста. До 5 000 каталонців приєдналося понад 2 000 турків [5, с. 423].

У підсумку необхідно відзначити: Каталонська експедиція у Візантійську імперію трансформувалась від початкових позитивних реалій до кінцевих негативних наслідків. Візантійські найманці перетворились на зятяних ворогів Імперії. З великими труднощами їй вдалося очистити свої землі від повсталих каталонців, які стали на шлях грабунку та мародерства. Разом з тим, на прикордонних територіях Візантії остаточно не змогла взяти ситуацію під контроль навіть протягом 20-х рр. XV ст.

Список літератури

1. Георгий Пахимер. История о Михаиле и Андронике Палеологах / Под. ред. А. Цепкова. Рязань: Александрия, 2004. С. 12–800.
2. Никифор Григора. Римская история, начинающаяся со взятия Константинополя латинянами / Под. ред. А. Цепкова. Рязань: Александрия, 2004. Т. 1 (1204-1341). 448 с.
3. Muntaner Ramon. Chronicle. Cambridge, 2000. 614 p.
4. Васильев А.А. История Византийской империи: От начала Крестовых походов до падения Константинополя. Санкт-Петербург: Алетей, 2000. 581 с.
5. Величко А.М. История византийских императоров. Москва: ФИВ, 2009. Т. 5. 519 с.
6. Диль Ш. История Византийской империи. Москва: Изд. и тип. Гос. изд. иностр. лит-ры, 1947. 183 с.
7. Золотовский В.А. Византийская армия при первых Палеологах: наемники на службе империи. *Византия: общество и церковь: сб. науч. ст.* Армавир, 2005. 33 с.

Сучасна світова пропаганда та спротив її впливу

Розвиток технологій посилив вплив і роль пропаганди в сучасному світі. З'явилися нові форми, які зробили її гнучкіш, вибірковою та страхітливою. Так людина опинилась у полоні таргетованої реклами, безлічі фейкових новин та ярого плуралізму, які позбавили її можливості та права мати доступ до правди, позбавили ясності її критичне мислення, створили фальшиву реальність та посіяли сумніви в адекватності свого світосприйняття [1].

На сучасному етапі пропаганда використовується для ведення масштабної боротьби за інформаційне лідерство між тоталітарними та демократичними державами. Це викликає несприйняття чужої думки, породжує та збудує ворожнечу між різними соціальними та національними групами, провокуючи конфлікти та дискредитуючи цілі політичні, соціальні й економічні системи.

З цією метою залежно від цільової аудиторії використовуються різні пропагандистські методи від новинних та урядових повідомлень, псевдонаукових досліджень до пропагандистських фільмів, мемів тощо [2]. Шляхом розповсюдження пропаганди є друковані та цифрові ЗМІ. Цьому сприяє монополізація, низький професіоналізм деяких видань, умисне транслювання дезінформації. ЗМІ мають бути засобом і механізмом комунікації, а не тиражування інтересів власників та зацікавлених осіб.

Дієвість пропаганди зумовлена фізіологічними процесами в людському мозку. Під час сплеску емоцій, викликаного пропагандистським повідомленням, у людини пригнічується критичне сприйняття та мислення. Тому важливо розмежувати у часі емоційну реакцію з наступним осмисленням повідомлення.

Способами протистояння пропаганді, окрім когнітивної протидії, є медіаграмотність та розвиток критичного мислення. Особливо це актуальне під час нинішнього політичного та військово-економічного загострення між демократичними та

авторитарними державами. Ефективність протидії пропаганді посилює чесна та відверта комунікація влади з власним населенням, а саме вчасне розвінчування фейків, спростування дезінформації, своєчасне інформування населення та витіснення «чорної» пропаганди.

Отже, пропаганда стала найважливішою та найсмертельнішою зброєю. Якщо порівнювати пропаганду другої половини ХХ ст. зі стрілецькою зброєю, то пропаганда ХХІ ст. за руйнівними наслідками співставна з ядерною.

Список літератури

1. Макух-Федоркова І. І. Маніпулятивні впливи як прояви сучасної соціокультурної кризи. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*: збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. Т. 43. С. 296-306. Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**
2. Кармайкл Ф. Мережеві фейки і китайська пропаганда – як це працює. *BBC News Україна* 2021 Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**

Соціокультурний простір Сербського королівства у 1217–1346 рр.: структурний аналіз

У 1217 р., як відомо, Сербія стала королівством, а підставою для коронації послужила спадщина Дуклянського королівства, хоч на початку XIII ст. його володарі носили титул королів лише номінально. Неманичі, які належали до місцевої знаті, удостоїлися отримати королівське достоїнство нарівні з іншими європейськими монархами завдяки сприятливій геополітичній ситуації, адже 1204 р. хрестоносці взяли Константинополь, і з'явилися держави, підпорядковані західним аристократам. А після ослаблення ролі Візантії Неманичі прагнули говорити на рівних і з ними, і з королями Угорщини, що їх вважали за сеньйорів Сербії. Рашка опинилася на межі впливів двох світів – західноєвропейського і візантійського, що простежується протягом усього правління Неманичів на Балканах [1, с. 58].

За латинського правління в Константинополі Неманичі, відійшовши від орієнтації винятково на Візантію, маневрували між династіями, що утвердили своє правління в Епірі, Латинській імперії, Нікейській імперії і Трапезунді. Не маючи достатньо сил, аби провадити самостійну політику, Неманичі шукали нових сеньйорів, хоч остаточного і тривкого зв'язку з тією чи іншою державою не підтримували. Як слушно зауважує Любомір Максимовіч, вони *«дивилися на Нікею як на осідок православного імператора, але водночас латинського імператора називали грецьким (візантійським) імператором, бо той перебував у Константинополі, а з третього боку, через володаря Епіру вони матеріалізують згаданий ідеологічний зв'язок з династією Ангелів»* [2, с. 372]. Це означає, що в політичному сенсі Неманичі орієнтувалися на сильнішого в боротьбі вище перерахованих чотирьох протиборчих сил за візантійську спадщину, натомість політико-релігійна думка Сербії й надалі спиралася на культурні надбання Візантії. Таке поєднання дало змогу впродовж першої половини XIII ст. сформуванню самодостатньої сербської культурно-політичної

простір, парадоксальним виявом якого стало те, що Стефан Первовінчаний отримав королівську корону від Папи, а Сава – архієпископський сан від патріарха в Нікеї [1, с. 58-65; 5, с. 373].

Переломним моментом для Сербського королівства стало правління короля Стефана II Мілутіна, який у 1282 р. прийшов на зміну проугорському Стефану Драгутіну. На цей час припадає повторна візантинізація Сербії, і то попри те, що першою дружиною Стефана Уроша Мілутіна була Єлизавета, дочка угорського короля Стефана V Арпада. Подією, яка до провізантійської культурної орієнтації підштовхнула, стало поширення влади Неманичів на традиційно візантійські території північної Македонії, де й надалі зберігалися візантійські державні інституції. Власне з тих пір у Сербії остаточно закріпилася культурна і релігійна перевага за православ'ям, що знайшло прояв і в агіографії – Житті Св. Сави від Теодосія, позначеному антикатолицькими акцентами. Розширення підвладних земель за рахунок візантійських примусило василевса Андроніка II видати у 1299 р. заміж свою дочку за сербського короля [3, с. 135]. Протягом XIV ст., в ході подальшої дезінтеграції Візантії та завдяки принцесі Ірині, дружині правителя Солуні Йоана Дуки II, Солунь поступово стає важливішим за Константинополь і перетворюється на місце сербської присутності всередині імперії. На цей час припадає формування ідеї спадкоємності династії Неманичів від візантійських імператорів. Свого апогею династія Неманичів сягне за Стефана Душана, який реалізував цю ідею завдяки коронації у 1346 р. з титулом імператора сербів і греків та проголосив канонічну незалежність Сербського патріархату. Тим самим було об'єднано Сербію і Руманію, спадщину Рашки і Візантійської імперії, і остаточно стверджено сприйняття Сербії як православної держави під скіпетром святої династії [1, с. 62].

Список літератури

1. Джура О.О. Становлення династії Неманичів і культурний вибір Сербії. Наукові записки НаУКМА. Історичні науки. 2015. Т. 169. С. 58–65.
2. Максимовић Љ. Србија и идеја универзалног царства. Зборник радова Византолошког института. 2007. Т. XLIV. С. 371–379.
3. Ћоровић В. Историја Срба. Београд: Лирика, 1997. 795 с.

Ідеї В. О. Сухомлинського в сучасному українському освітньому просторі

Вагомий внесок у розвиток національної освіти та світової педагогічної думки здійснив Василь Олександрович Сухомлинський. Педагог, аналізуючи досвід своїх попередників, спираючись на засади народного виховання, зумів створити власну педагогічну концепцію, вкрай прогресивну та далекоглядну. Аналізуючи сучасні освітні тенденції в Україні, основні концептуальні засади «Нової української школи», в їх основі виразно простежується використання провідних педагогічних ідей Василя Сухомлинського.

У центрі своєї педагогічної системи В. Сухомлинський ставив дитину та її унікальний внутрішній світ [2, с. 344–346]. Відповідно, концепція «НУШ» базується на т. зв. принципі дитиноцентризму, основна суть якого полягає в зацікавленні учня до навчання та розкритті творчого потенціалу кожної дитини [1, с. 17].

Василь Сухомлинський звертав особливу увагу на те, що школа повинна бути місцем та фактором виховання особистості [2 с., 158–160]. А «Нова українська школа» зазначає, що сучасний освітній процес повинен сприяти патріотичному, естетичному, розумовому та іншим напрямкам формування всебічно розвинених особистостей [1, с. 10–19].

Новаторська ідея педагога, суть якої полягала в залученні батьків до процесів навчання, виховання та розвитку дитини – як триєдиної мети, також знайшла відображення в НУШ як педагогіка партнерства, в якій здобувачі освіти, вчителі та батьки є рівноправними учасниками освітнього процесу [3, с. 86–88; 1, с. 14–15].

Не раз у своїх працях В. Сухомлинський згадує про роль та значимість вчителя в навчальному процесі, зазначаючи, що лише творчий учитель може зацікавити дитину у здобутті нових знань, умінь та навичок. Також Василь Олександрович апелював до того, що справжній педагог – майстер своєї справи, повинен

шукати нові методи та форми роботи з учнями, індивідуальні підходи та постійно працювати над власним рівнем педмайстерності [3]. Вчитель «Нової української школи» – це креативно мислячий лідер, який свідомо різнобічно самовдосконалюється [1, с. 16].

В. Сухомлинський був упевнений в тому, що школа може дати дитині глибокі та стійкі знання, які вона використовуватиме протягом всього життя [2, с. 403]. «НУШ» це гарантує, акцентує принципово важливу увагу на тому, що випускники школи володітимуть комплексом ключових життєвих компетентностей. Випускник школи матиме змогу реалізувати їх на практиці, та володітиме стійкими знаннями, уміннями і навичками які постійно буде вдосконалювати протягом життя [1, с. 13].

Отже, Василю Сухомлинському вдалось створити ґрунтовну педагогічну концепцію виховання підростаючого покоління, основні ідеї якої, стали основоположними в реалізації сучасного освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в Україні.

Список літератури

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ. 2016. Електронний ресурс. URL: <https://www.osvita.ua/school/51062>
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / за наук. ред. Ольги Сухомлинської. Харків: Акта, 2012. 545 с.
3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. Київ: Радянська школа, 1988. 304 с.

Олександра Курушак
Науковий керівник – проф. Ротар Н. Ю.

Інструменти комунікації Президента України

В. Зеленського в умовах російсько-української війни

Повномасштабна війна Росії проти України сколихнула увесь політичний простір не лише безпосередньо в Україні, а й далеко за її межами. Геополітична турбулентність сформувала нові виклики та загрози перед українською владою, насамперед і перед В. Зеленським, який з початку російсько-української війни привернув до себе увагу всієї міжнародної спільноти.

Якісно інша політична реальність змусила Президента України використовувати традиційні канали комунікації в новому форматі. Соціальні мережі залишилися вагомим інструментом комунікації, які використовує В. Зеленський: в умовах війни вони стали майданчиком для інформування українського суспільства про дії окупаційних військ та української влади, про телефонні розмови з іноземними лідерами. Принципово те, що зміна риторики у соціальних мережах почала супроводжуватися закликами про створення антипутінської коаліції, розриву дипломатичних відносин з Росією та вимогами про жорсткіші санкції проти держави-агресора [3]. Нині поширення правдивої інформації про ситуацію в Україні супроводжується активними дописами українських та зарубіжних користувачів. Отже, соціальні мережі стали значною платформою для комунікації, де В. Зеленський активно просуває меседжі про російське вторгнення та частково запобігає формуванню неправдивої інформації.

В українському медійному просторі В. Зеленський використовує формат звернень, в яких повідомляє підсумки дня, акцентує увагу на втратах та здобутках ЗСУ і підтримує моральний дух українського суспільства: «Наша солідарність один з одним і хоробрість зламали сценарій окупації нашої країни. Світ побачив: українці – сильні, українці – могутні, українці – на своїй рідній землі» [5]. Окрім того, постійна присутність В. Зеленського у медіапросторі формує образ Головнокомандувача та національного лідера, який залишається

вірним своїй країні у складні часи; додає позитивної оцінки від певної частини українського суспільства і відмова від евакуації зі столиці України силами американської сторони [1].

Новою тенденцією у комунікації В. Зеленського з міжнародною спільнотою стали достатньо емоційні та символічні звернення до парламентів європейських країн. Як-от, виступ під час дебатів на надзвичайній пленарній сесії Європарламенту, де він акцентував увагу слухачів на цінні «українського вибору Європи» [2]. Ще одні приклади – виступи перед парламентами Великої Британії, Канади, Польщі, Конгресом та Сенатом США, коли Президент говорив світові про згуртованість українського народу. Принциповою позицією став виступ перед депутатами бундестагу, під час якого він провів паралель між «Стіною», тобто Берлінським муром, і новою незримою стіною, яка постає серед Європи [4].

Отже, в умовах російсько-української війни В. Зеленський значно активізував комунікацію з міжнародною спільнотою, застосовуючи соціальні мережі, особисті контакти та виступи перед зарубіжними політиками. Ці інструменти дають можливість висвітлювати ситуацію в нашій країні на світових шпальтах.

Список літератури

1. U.S. stands ready to evacuate Zelensky, Russia's 'target No. 1' URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/02/25/russia-ukraine-president-zelensky-family-target/>
2. Володимир Зеленський. Виступ на дебатах під час надзвичайної пленарної сесії Європейського парламенту «Російська агресія проти України». URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/03/1/7327141/>
3. Володимир Зеленський. Сторінка в Twitter URL: <https://twitter.com/ZelenskyUa/status/1496727493474238466?cxt=HhWWhIC-4bXuuMUpAAAA>
4. Емоційне звернення Володимира Зеленського до бундестагу. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/17/7136120/>
5. Ми вистояли: звернення Президента України у третій день війни. URL: <https://www.president.gov.ua/news/mi-vistoyali-zvernennya-prezidenta-ukrayini-u-tretij-den-vij-73197>

Витоки Реформації в Швейцарії

На початку XVI ст. Швейцарський союз був державним об'єднанням 13 кантонів на засадах конфедерації з республіканським устроєм без спільних органів влади та війська. Кожен зберігав свою автономію, у тому числі й в питанні віросповідання. Кантони поділися на дві основні групи: старі (або лісові) та нові (міські), які вели між собою постійну боротьбу за першість [1, с. 189-190].

Передумовами реформаційного руху в швейцарських землях було поширення книгодрукування та філософії гуманізму. Базель та Женева стали важливими друкарськими центрами, де друкувалися праці Лютера. З'явилися технічні можливості для поширення серед пересічних громадян біблійних текстів [5, с. 16]. З одного боку, зростала освіченість та писемність серед населення, в державі посилювалися урбанізаційні процеси. З іншого, падав рівень освіченості духовенства, особливо рядового. Здатність католицької церкви протистояти виникненню «ересей» послаблювалася такими чинниками як франко-італійська війна, конфлікт Габсбургів з Валуа, зміцнення швейцарських та південно-німецьких міст [2, с. 22-29].

Вагомим чинником, що сприяв поширенню Реформації в Швейцарії було найманство, яке набуло особливої популярності в XVI ст. Швейцарці прославилися своєю непереможною піхотою під час визвольних воєн, тому отримали неабияку військову репутацію, поповнюючи ряди іноземних армій. Після битви при Мариньяно король Франції Франциск I уклав з Швейцарією «вічний мир» [3, с. 50-52]. Після підписання даної угоди найманство стало звичним промислом для населення. Втім незабаром на місцях почала процвітати корупція, місцева влада почала здійснювати різні махінації під час виплати пенсій найманцям, з війн усе частіше до рідних поверталися каліки [4, с. 67].

Соціально-економічний розвиток в швейцарських кантонах та союзних землях був неоднаковий. Зростало соціально-

майнове розшарування в суспільстві. Між кантонами слабшали економічні зв'язки й лісові кантони почали відставати у розвитку від міських. Якщо в старих (лісових) кантонах продовжували домінувати феодальні традиції, то в нових (міських) усе більше стають помітними ранньокapіталістичні тенденції. В останніх військове найманство почало розглядатися як відтік робочих рук [1, с. 190-194].

В цілому в Швейцарії починає занепадати авторитет католицької церкви у зв'язку з поширенням серед її служителів розбещеності, невігластва та аморальності. Значного поширення набула торгівля індульгенціями. Попри celibат деякі священики відкрито утримували наложниць, які часто народжували від них. Щоб спокутати цей гріх священики просто сплачували штрафи. Звідусіль надходили скарги на те, що багато священнослужителів ведуть аморальний спосіб життя, відкрито живуть з жінками, грають в азартні ігри, сидять з мирянами в тавернах, напиваються та богохульствують [5, с. 15-16].

Отже, на початку XVI ст. в Швейцарії почала поглиблюватися криза в соціально-економічній та духовній сферах. В країні процвітало військово-найманство, зростав розрив між лісовими та міськими кантонами та загострювалася боротьба між ними за першість, духовенство дбало лише про власні інтереси та морально занедало. Таким чином, тут склалися умови, які в результаті й призвели до поширення тут Реформації та розвитку кальвінізму як одного із потужних напрямків протестантизму.

Список літератури

1. Всемирная история. В 10 тт. Т. IV. / Под ред. М.М. Смирин (отв. ред.), И.Я. Златкина, А.С. Самойло, С.Д. Сказкина, В.И. Шункова. Москва: Соцэргиз, 1958. 824 с.
2. Мак-Грат А. Інтелектуальні витоки європейської Реформації / Пер. з англ. М. Климчука та Т. Цимбала. Київ: Ніка-Центр, 2013. 344 с.
3. Райнхардт Ф. История Швейцарии. Москва: Весь мир, 2013. 144 с.
4. Чистозвонов А. Н. Очерки по истории Швейцарии XIII-XVI веков. Исторический журнал. 1941. № 5. С. 56-68.
5. Шафф Ф. История Христианской Церкви. Том VIII. Современное христианство. Реформация в Швейцарии. Санкт-Петербург: Библия для всех, 2012. 556 с.

Наталія Кушнір

Науковий керівник – проф. Ротар Н.Ю.

Імідж лідера органу публічного управління

Близько середини минулого сторіччя в країнах із високим індексом найпопулярнішої форми суспільного устрою, швидко почала розвиватися етика державних службовців. Сучасне суспільство розвивається досить динамічно. В процесі трансформації цінностей одні змінюють інші, проте бажання досягати бажаного, реалізувати себе, відчувати власну значимість та значення для суспільства, досягати успіху залишаються актуальними.

Нині зріс запит на лідера, який є сильною особистістю, здатного захистити від хаосу і гарантувати суспільну безпеку. Тому головні аспекти у формуванні іміджу лідера органу публічного управління є риси, які забезпечують здатність ухвалювати ефективні управлінські рішення. Українська журналістська спільнота The Ukrainians запропонувала 22 риси лідера: зосередженість; упевненість; відкритість; чесність; натхнення; пристрасть; інноваційність; терплячість; стоїцизм; уважність до деталей; автентичність; відкритість до ідей; рішучість; щедрість; привабливість; вміння делегувати; позитивність; наполегливість; здогадливість; вміння спілкуватись; підзвітність, невгамовність [3]. Створення привабливого іміджу має велике значення, оскільки сприяє формуванню репутації серед державних службовців (колеґ і підлеглих) та впливає на успіх і результат професійної діяльності.

Імідж лідера традиційно розглядається як сукупність службових якостей і професійних знань, вирішальних для соціуму, які поєднують політика та аудиторію. На думку М. Вебера, «Харизматичний лідер – найважливіший генератор оновлення суспільства в кризовому періоді, оскільки харизматичний вождь і його авторитет не пов'язані з минулим і здатні мобілізувати маси на виконання завдань соціального оновлення» [1].

Імідж охоплює зовнішні та внутрішні фактори за трьома ознаками лідера в особистому житті й політичній сфері, від

яких можуть залежати стратегії персоналізації до позитивного іміджу органу публічного управління: стиль у роботі, принцип думок, власний характер. Пантелейчук І. описує технологічні процеси, псевдо харизматичні якості, пріоритетні у ролі формування іміджу лідера як ефективного інструмента з відповідно високим рівнем довіри суспільства до діяльності публічного управління: «екстремальна готовність, вистава, що запам'ятовується, ідеологія спасіння, оновлення, демонстративна самостійність, ефективна утилізація невдач, прийти зі сторони, відрізнятись від інших, здивувати прибічників, перемогти ворогів, придумати ритуал» [2].

Ще одним фактором впливу на імідж лідера органу публічного управління є розвиток європейської моделі державного управління, у якій головними ознаками є: принципи відкритості та прозорості, що створює позитивний імідж. Також можна формувати образ за допомогою реінжиніринга. Знаходити для себе щось нове як у навиках, які формують особистість іміджу лідера, так і у тактиці роботи, наприклад, можна використовувати принцип Паретто (20 % зусиль можуть дати 80 % успіху), обирати пріоритетні завдання і посилено працювати над ними.

Зі сказаного випливає висновок, що структурність природних та особистісних властивостей іміджу – важливий чинник успіху особистості для сформованого лідера у публічному управлінні. Сучасна політика, як показує практика виборчого процесу України, дедалі більше набуває іміджевого виміру. Розуміння іміджу імпонує політичним лідерам і партіям, які завдяки рисам зможуть популяризуватись, відігравати диференціаційну роль і згодом отримати більшу кількість голосів від виборців: «Не йдіть за натовпом. Зробіть так, щоб натовп йшов за вами» (М. Тетчер)

Список літератури

1. Вебер М. Избранные произведения. М: Прогресс, 1990. 808 с.
2. Пантелейчук І. В. Харизматичний фактор як складова іміджу державного службовця. *Університетські наукові записки*. 2009. № 1 (29). С. 362–365.
3. 22 риси істинного лідера. URL: <https://theukrainians.org/22-kharakterystyky-lidera/>

Зовнішня політика болгарського царя Симеона I Великого у 893–927 рр.

Золота доба Першої Болгарської держави, яка проіснувала в період з 681 по 1018 рр. пов'язана з іменем царя Симеона I Великого. Прагнучи до гегемонії на Балканському півострові, він вів активну завойовницьку політику, спрямовану на підкорення найбільш могутніх держав того часу, серед яких Візантійська імперія, Сербське, Хорватське королівства тощо. У період його правління Болгарія досягла своєї найвищої могутності. Зовнішня політика царя Симеона характеризувалася тривалими війнами. Її аналізу і присвячена дана публікація. Наявність різних типів джерел ще більше актуалізує дослідження означених вище проблем. В історіографії досліджувана тематика стала предметом розгляду дослідників І. Божилова, В. Калініченка, Р. Рашева [1; 3, с. 130–144; 4].

У 893 р. на Народному соборі в новій болгарській столиці Великому Преславі Симеон урочисто отримав владу від свого батька князя Бориса. Новий правитель болгар мав прекрасну освіту. Більше десяти років він навчався в Константинополі у патріарха Фотія. Самі візантійці називали його «напівгреком» і сподівалися на його проімперську політику. Однак в історії Болгарії не було іншого настільки самостійного і самовпевненого правителя, який орієнтувався тільки на інтереси своєї країни. Причиною болгаро-візантійської війни 894-896 рр. (889 р.?) були утиски інтересів болгарської торгівлі в результаті перенесення болгарського ринку з Константинополя в м. Фессалоніки. Ця зміна була дуже важливою та суттєво вплинула на болгарських купців, яких обтяжували підвищеними митними зборами [2, с. 284–286].

Ключовим моментом візантійсько-болгарської війни кінця IX ст. стала битва при Булгарофігоні, яка відбулася влітку 896 р. [3, с. 130–144]. Візантійська армія внаслідок битви була вщент розбита. Лише незначній кількості візантійського війська вдалося вижити.

Пізніше, у 914 р. війська Симеона захопили Фракію, оволоділи Адріаноподем, спустошили частину Македонії і вторглися в околиці Фессалонік. Військові дії з боку Візантії не змусили себе чекати. 20 серпня 917 р. на р. Ахелой Симеон розгромив візантійські війська [1; 4; 5]. Одразу по закінченню кампанії проти Візантії Симеон скинув з престолу Сербії та відправив до в'язниці Петра Гойніковича, який намагався його зрадити. На його місце цар поставив свого протеже Павла Брановича. За ініціативи Симеона був скликаний церковний собор 917 (918 рр.?) який проголосив самостійність Болгарської патріархії, а новообраний патріарх зробив освячення титулу Симеона «Симеон, у Христа Бога самодержець усіх болгар і ромеїв». У 918 р. болгарське військо організувало похід в Елладу й захопило м. Фіви [2, с. 284–286].

Війни проти Візантії сприяли значному збільшенню території Болгарської держави. У володіння Симеона ввійшли Албанія, Фракія, Македонія, Сербія. У 927 р. Симеон здійснив похід проти хорватів, але зазнав великої поразки. Невдовзі, 27 травня 927 р. Симеон помер від серцевої недостатності у своєму палаці у Преславі, і новий підготовлений похід болгар на Константинополь так і не здійснився [1, с. 93–94].

Таким чином, зовнішня політика Симеона I Великого мета якої полягала в тому щоб очолити гегемонію на Балканському півострові, в основному, за рахунок підкорення Візантійської імперії та ряд інших держав, призвела до найвищої могутності Болгарської держави в кінці IX – першій чверті X ст.

Список літератури

1. Божилов И. Цар Симеон Велики (893-927). София. 1983. 223 с.
2. Златарски В.Н. История на българската държава през средните векове. Т.1. София. 2007. 892 с.
3. Калініченко В.А. Візантійсько-болгарська війна кінця IX ст.: структурний аналіз. Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології. 2015. Т. 1. С. 130-144.
4. Рашев Р. Цар Симеон военачальникът, Варна, 2007. 48 с.
5. Leszka M. Symeon I Wielki a Bizancjum. Łódź, 2013. 368 s.

Концептуальний вимір поняття «брендинг регіону»

У сучасному світі території охоплені безперервною боротьбою за розвиток і збільшення добробуту свого населення. Для того, щоб розширити можливості, регіонам необхідно постійно залучати інвесторів, потенціальних мешканців, туристів, а також вміти формувати чіткий і позитивний бренд території. Незважаючи на популяризацію концепту «брендинг регіону» його загальноприйнятий зміст залишається предметом наукових дискусій. Означене поняття багатофакторне, що визначає необхідність систематизації підходів до його інтерпретації.

Уперше термін *брендинг місць* запропонований у 2002 р. політологом та провідним світовим спеціалістом у галузі національного брендингу С. Анхольтом, котрий запропонував комплексний підхід до його дослідження. Вчений розробив «концепцію конкурентної ідентичності, яка являє собою шестикутник з шістьма елементами сучасного бренду місця: туризм, населення, політика, культура, бізнес (інвестиції) та експортні бренди». Отже, регіональний брендинг - це можливість для створення іміджу та репутації території з метою її розвитку [1].

Відповідно до поглядів представників стокгольмської школи економіки Ф. Котлера, К. Асплунда та інших, брендинг регіону допомагає дорожче продати реальні товари завдяки рекламній кампанії, спрямованій на демонстрацію переваг території для підприємців. Як наслідок, «громадяни стають споживачами, а території (міста, регіони і країни) – товарами» [2].

Вагомий внесок у дослідження брендингу регіонів зробили американські вчені Ф.Го та К. Дінні, котрі розвивають новий напрям територіального бренд-менеджменту, в рамках якого регіональний брендинг розглядається як «процес визначення ресурсів території з позиції їх найцінніших активів, зокрема людський потенціал регіону» [3], «сприяє створенню найреалістичнішого, конкурентоздатнішого і стратегічнішого

бачення для міста, регіону чи країни» [4].

Український науковець А. Стась визначає бренд регіону як «багатофакторну систему, структуру якої утворюють економічна, соціально-політична і культурно-ідеологічна складові. Перша складова характеризує розуміння економічної ролі регіону, його спеціалізації, тенденцій розвитку та кінцевої мети розвитку. Формування другої - це складний процес співробітництва із центральною владою, спрямований на створення в регіоні гідної інфраструктури, яка буде здатна забезпечити сприятливий інвестиційний і туристичний клімат. Культурно-ідеологічна складова реалізовуватиметься через уособлення неповторності кожного регіону» [5].

Отже, брендинг регіону – унікальний образ, котрий виступає важливим фактором розвитку території, спирається на політичний, економічний, соціокультурний потенціал території та природні ресурси, а також бренди товарів і послуг, локалізовані у визначеній географічній місцевості. Тобто, успішність брендингу регіонів безпосередньо впливає на: нарощування власних і залучення зовнішніх інвестицій; забезпечення унікального, стійкого та привабливого іміджу; поліпшення господарського потенціалу та популяризацію регіональних досягнень та ініціатив.

Список літератури

1. Anholt S. Places: Identity, Image and Reputation. London: Palgrave Macmillan. 2009.
2. Котлер Ф., Асплунд К., Рейн І., Хайдер Д. Маркетинг городов. Привлечение инвестиций, предприятий, жителей и туристов в города, коммуны, регионы и страны Европы. Спб.: Стокгольмская школа экономики, 2005. 382 с.
3. Go F. Place Branding: Glocal, Virtual and Physical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. NY: Palgrave Macmillan, 2009. 256 p.
4. Dinnie K. Place branding: Overview of an emerging literature. *Place Branding and Public Diplomacy*. 2004. № 1. P. 106–110.
5. Стась А. Брендинг регионов: как бренд региона способствует продвижению продуктов и услуг предприятий на межрегиональном и экспортном рынке. URL: <https://cutt.ly/eSFGItU>

Єгор Малов

Науковий керівник – доц. Макар В.Ю.

Вашингтонський морський договір як фактор стримування гонки озброєнь у міжвоєнний період

6 лютого 2022 р. виповнилося 100 років від дня ратифікації мабуть найфундаментальнішого договору у галузі морських озброєнь – Вашингтонського. Принципи, введені цим документом, наклали значно вплинули не тільки на формування тогочасної системи міжнародних відносин, але й позначилися на подальших військово-морських традиціях держав – учасниць договору. Незважаючи на порівняно короткий період дії угоди, вона зумовила тенденції розвитку провідних флотів на далеке майбутнє.

Після завершення Першої світової війни, Великій Британії (яка мала у складі свого флоту 35 лінкорів) вдалось зберегти лідерські позиції у військово-морській сфері, проте монополії на морі досягти не вдалося. Сполучені Штати ще до початку війни прагнули обігнати Альбїон як кількісно, так і якісно. Станом на 1918 р. вони хоча і мали значно менший лінійний флот, проте це компенсувалося величезною кількістю легших кораблів класів “есмінець” та “крейсер”. Окрім того, велике занепокоєння у обох держав викликали зростаючі амбіції Японської імперії, яка також мала на меті долучитися до списків великих морських держав. У 1920 р. нею проголошено масштабний план розвитку ВМС, який передбачав збільшення кількісного складу кораблів удвічі порівняно з 1927 р. (8 лінкорів та 8 лінійних крейсерів). 1921 р. у Великій Британії на відповідь щодо збільшення флотів США та Японії замовляються чотири лінійні крейсери за проектом G3, які згодом повинні були доповнитися чотирма лінкорами проекту N3. Отже, на початку 1920-х рр. склалася ситуація, подібна до «дредноутної» гонки озброєнь, яка спостерігалась у першому десятилітті ХХ ст. [1].

З огляду на це задля недопущення повторної гонки озброєнь з усіма її ризиками, з ініціативи президента США Воррена Гардінга, наприкінці 1921 р. скликана конференція представників найпотужніших морських держав тогочасного світу, котра мала встановити остаточне порозуміння на

флотській ниві. Планувалося, що договір має покласти край конкуренції через введення певних норм і компромісів стосовно загального тоннажу, калібрів, кількості та класів наявних кораблів, та які будувалися державами-учасниками договору. До конференції також були залучені делегації від Італії та Франції, які опинилися на переможній стороні у Першій світовій війні.

Найбільші скорочення лінійних флотів провели Сполучені Штати та Велика Британія. Договір також зафіксував загальний тоннаж лінійних флотів держав-учасниць. Так, тоннаж для Великої Британії не мав перевищувати 525 000 т, США – 525 000 т, Японії – 315 000 т, Франція та Італія по 175 000 т. Лінійний корабель повинен бути списаний після 20 р. служби. Також водомісткість лінкорів обмежувалася у 35 000 т, а ліміт калібру гармат не мав перевищувати 406 мм. Тобто, на основі встановлених обмежень, сторонами погоджено, що Сполучені Штати та Британія матимуть паритет у 15 лінкорів з водомісткістю не більше ніж 35 000 т кожен, а Японія – 9 [2]. Остання виявилася найбільше незадоволеною результатами договору і одноосібно вийшла з нього у 1936 р., почавши будівництво лінкора «Ямато».

Тобто, Вашингтонський договір вважається досить дискусійним. З одного боку, йому вдалося на певний час стримати гонку морських озброєнь та нормалізувати відносини між Великою Британією та США. З іншого боку – рішення договору посягли відчуття дискримінації у Японії та Італії, які вийшли у нього при першій нагоді. Договір не передбачав будь – яких санкцій за його недотримання, тому досить поширеним явищем стало приховування реальних бойових характеристик кораблів, які будуються, чим активно користувались японці. Британським військово-морським силам таки вдалося зберегти невелику якісну перевагу над американськими через велику кількість баз в усіх куточках планети. Отже, з усіх трьох провідних морських держав тих часів Британія продовжувала залишатися найсильнішою, цілком здатною відстоювати свої позиції перед конкурентами. США ж уперше звернули увагу на розвиток авіаносного флоту, оскільки договір ніяк не регламентував розвиток морської авіації.

Іван Микитчук

Науковий керівник – асист. Христан Н.М.

Розстріл євреїв у селі Розтоки 5 липня 1941 р.

Більше півстоліття тому назад, в червні – липні 1941 року, Нацистські загарбники окупували Буковину. Практично у всіх селах та містах, за винятком окремих, окупанти та їх поплічники вбивали євреїв. Встановити точну кількість закатованих до смерті найчастіше не вдається. Виходячи з цього, наукове дослідження розстрілів євреїв у селі Розтоки сприятиме вирішенню як більш вузьких, так і комплексних проблем Голокосту у контексті формування української політики пам'яті й надасть нові вектори у вивченні однієї з найбільших трагедій в історії людства.

3 липня 1941 року наказом командира 8-ї румунської піхотної дивізії Георге Аврамеску було проголошено встановлення окупаційного режиму на території Чернівецької області. Наказ було опубліковано в газеті «Буковина» («Bucovina») від 14 липня 1941 року разом з декретом-законом фашистського диктатора Румунії Антонеску про встановлення смертної кари за порушення окупаційного режиму. Місцеві євреї відчули першими подих лихої долі. Будь-який вияв непокори за наказом мав каратися інтернуванням у табір. Та згодом дії по відношенню до єврейського населення стали кардинально радикальнішими. Німецькі людиноненависники, котрі невинувато іменували себе вищою расою, їхні поплічники з румунської сигуранци (таємна поліція Румунії) маршала Антонеску та місцевого населення вбивали старих, жінок, дітей тільки за те, що вони іудейського віросповідання.

У статті щомісячника ЧОБФ «Хесед Шушана» «Трагедія однієї сім'ї» Йосип Бурсук подає дані, що до війни на території Путильського району проживало 1500 тис. осіб євреїв. На сайті офіційного меморіалу в Єрусалимі, присвяченого жертвам Голокосту «Яд Вашем» (івр. «Голокосту Мученикам і Героям Пам'ять і Шана») реалізовується проект «Документація та увіковічнення імен євреїв, які загинули під час Катастрофи на окупованих територіях колишнього СРСР». В пошуку

«Центральної бази даних імен жертв Шоа» на запити видаються імена та прізвища євреїв, дата та місце народження. Поряд з цим є графа «Доля на основі даних джерела» з двома можливими варіантами – «Знищений/знищена». Джерелом цих даних виступають «Листи свідчень очевидців для увіковічення пам'яті євреїв – жертв Катастрофи – Шоа». На наш запит «Розтоки» сайт видає список з 10 людей, на запит «Ростоки» – 276, «Ростоки, Румунія» – 192 людини. Статус практично у всіх людей – «Знищений/знищена», в окремих «Не вказано». На запит «Путила» – 631 людина [2]. Скільки єврейського населення проживало саме у Розтоках на той час, достовірно невідомо. Однак, як свідчать історичні дані, якраз 5 липня 1941 року в село Розтоки вдерлися німецькі та румунські фашистські війська. Багатьох активістів села було заарештовано і відправлено до Садгірського концтабору. На каторжні роботи до Німеччини відправили 19 осіб, а 55 – розстріляли. Зруйновано також 295 будівель. Відомо, що цього дня було знищено 81 особу єврейської національності [3].

В пам'ять розстріляних євреїв (81 людина) у селі Розтоки Путильського району 4 липня 2012 року було встановлено пам'ятний знак. Ініціював встановлення пам'ятника пан Єлейзер – єдиний, хто вижив з того пекла. З сльозами на очах пригадував ту страшну подію, свою загиблу сім'ю (12 чоловік) та всіх родичів. Якою б трагічною не була історія нищення євреїв, її потрібно досліджувати та вивчати для осмислення, передачі пам'яті, а також для попередження дискримінації, антисемітизму та ксенофобії в сучасному суспільстві.

Список літератури

1. «Фуга смерті» нагадує про Холокост. Анатолій Ісаак. *Громадсько-політична газета «Буковина»*. 2016. Електронний ресурс. URL: http://bukovina.co.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=692:fuha-smerti-nahaduie-pro-kholokost&Itemid=196
2. Яд Вашем. Центральна база даних імен жертв Шоа. Електронний ресурс. URL: <http://yvng.yadvashem.org/index.html?language=ru>
3. Яд Вашем. Меморіальний комплекс історії Холокоста. (Yad Vashem The Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority). Електронний ресурс. URL: <http://www.yadvashem.org/yv/ru/about/index.asp>

Владислава Мироняк
Науковий керівник – доц. Івасюк О. Я.

Перекладацька спадщина Юрія Федьковича

Наша славна Україна відома своїми видатними письменниками, поетами перекладачами, акторами, які збагачували нашу скарбницю протягом кількох століть. До них варто зарахувати і видатного українського письменника, романтика, провісника українського національного відродження Буковини та перекладача Юрія Альбертовича Федьковича.

Першими друкованими творами Федьковича були німецька балада та романтичне оповідання «Der Renegat» (1859, сліди балади, опублікованої окремо, загублено). Творчість німецькою мовою письменник не припиняв до кінця життя, видавши дві збірки поезій («Gedichte», 1865; «Am Tscheremusch. Gedichte eines Uzulen», 1882) та надрукувавши ряд віршів у часописах. Кілька творів, зокрема німецький переклад трагедії «Довбуш», лишилися в рукописах.

У німецькомовній творчості Юрій Федькович розробляє переважно ті ж проблеми, розгортає ті ж мотиви, що й у творчості українською мовою; нерідко твір німецькою мовою – це переклад або переспів його українського твору або навпаки. Поетичні писання Юрія німецькою мовою високо оцінив Нойбауер. Вони здобули схвальні відгуки І. Франка, О. Маковея, чеського літературознавця К. Кадлеца. Важливою подією став вихід збірки «Am Tscheremusch», яку вітала у 1883 р. віденська газета «Neue freie Presse». Нарис про Федьковича подала «Історія німецько-австрійської літератури». У так званий львівський період діяльності Юрій Федькович здійснив чимало перекладів та переробок п'єс іноземних авторів, що отримало європейське визнання. Найбільш творчим підходом є переробка комедії німецького драматурга Е. Раупаха, яка отримала назву «Запечатаний двірник» (за життя автора не друкувалася; в радянський час з успіхом ставиться на сцені Чернівецького музично-драматичного театру ім. О. Кобилянської). Крім цього, з німецької мови Юрієм

Федьковичем перекладено драму Р. Готшала «Мазепа», що вразило прихильників митця.

Одним із перших серед українських письменників Юрій Федькович звернувся до спадщини Шекспіра, травестувавши його комедію «Приборкання непокірної» у «фрашку» «Як козам роги виправляють» (1872), а також переклавши трагедії «Макбет» та «Гамлет». Літературний кругозір Юрія Федьковича був досить широким. Федькович одним із перших в українській літературі перекладав німецьку класику («Лісовий цар» Гете, «Полонинський стрілець» Шіллера, «Лорелея» Гейне, «Проклін співця» Уланда тощо). Дбаючи про розвиток літератури для дітей, Юрій Федькович майстерно переклав та переробив казки Братів Грімм («Пастушка гусей», «Тернова рожечка», «Хоробрий кравчик») і Гауфа («Розповідь про малого Мука») тощо.

Перекладацька діяльність Федьковича була цінним внеском до скарбниці української літератури. Його переклади збагачували тематику, жанри, а головне – залучали широкі читацькі кола до ознайомлення із поетичним надбанням інших народів. Мова прозових і драматичних творів письменника така ж музична та поетична, як і в його найкращих ліричних та ліро-епічних зразках. За відомостями біографів, крім перекладу «Мазепи», він ще написав оригінальний драматичний твір під такою ж назвою (досі невідомий), а також виношував плани написати трагедії «Гонта» та «Кара Діорді» (Кара Дьордій – діяч сербського національно-визвольного руху).

Отже, перекладацька творчість Федьковича – цінне надбання прогресивної української літератури, оскільки вона сприяла утвердженню і розвитку реалізму й народності в літературі західноукраїнських земель і впливала на розвиток братерських почуттів між народами.

Список літератури

1. The problems of interpretation of culture-specific concepts and idioms in historical tragedy of Rudolf von Gottshall «Mazepa» in Y. Fedkovich's translation . 2017. 4 с. <https://eprints.oa.edu.ua/7614/1/85.pdf>

Ілона Михальчук

Науковий керівник – доц. Куделько З.Б.

**Методи викладання англійської мови в умовах
дистанційного навчання**

Через розвиток системи освіти педагогічна наука та практика вивчення іноземної мови потребувала нових методів і засобів. Впровадження та удосконалення інноваційних технологій стали неабияк актуальними в період запровадження карантинних обмежень. Перед викладачами постало важливе завдання: заохочувати студентів вивчати іноземну мову. Для цього необхідні модернізовані, цікаві та результативні форми і методи навчання. Викладачі іноземних мов, які протягом тривалого періоду часу працювали у дистанційних умовах, звичайно, зіткнулися з проблемами під час переходу в онлайн-режим. Протягом дистанційного навчання, деякі студенти почали гірше вчитися. Здавалося би, не потрібно гаяти часу на дорогу до закладу й назад, і можна було б скористатися вільним часом для поліпшення мовних навичок. Проте наявність великої кількості вільного часу підтвердила те, що студенти не вміють правильно ним розпоряджатись. Як наслідок, це стало причиною демотивації студентів та низької відвідуваності занять, без особливої на те причини. Також, не менш важливою проблемою була нездатність студентів втягнутися в навчальний процес та навчитися користуватися навчальними платформами. Більше того, протягом онлайн-навчання виникають деякі збої, пов'язані або з людським фактором, або з несправністю техніки, нестабільністю інтернет-підключення.

Під час онлайн-навчання викладачі здебільшого користувалися: платформою Google Classroom (100%) , Zoom (44,4%), Meet (23%), Skype (11,1%), Moodle. За допомогою цих програм викладачі іноземних мов проводили онлайн-уроки, відеоконференції, індивідуальні консультації. Ці програми виявилися зручними для пояснення нового матеріалу, вироблення та поліпшення навичок читання, аудіювання, для практики говоріння, контролю вимови. Наприклад, у середовищі Moodle студенти отримують доступ до навчальних матеріалів, самостійних, лабораторних і практичних робіт, додаткових

матеріалів (книг, посібників); засобів для групової роботи (форуму, чатів, вебінарів, семінарів); мають можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу; завантаження файлів з виконаними завданнями із використанням нагадувань про події у курсі.

Також використовувалися програми для тестування різних навичок та вивчених граматичних структур: quizizz.com (22,2 %), «Lingolia» (11,1 %), «На Урок» (33,4 %), «Test English», «Speak now».

Не меншу роль у процесі вивчення іноземної мови в умовах карантину відіграли «Хмарні сервіси». Google Disc надав можливість створити середовище обміну файлами, структурування і збереження їх в одному місці. Google-форма допомагала збирати відповіді студентів і проводити автоматичне оцінювання результатів тестування.

У процесі дистанційного навчання використовувалися як синхронні засоби навчання (Zoom, Meet, Skype), так і асинхронні (електронна пошта, блоги, онлайн-відеоуроки, матеріали для опрацювання у вигляді аудіо- та відеофайлів). Здійснювалося поєднання традиційного та індивідуального навчання. Використовувалися різноманітні форми навчання: самостійна робота, проектна робота, консультації, онлайн-уроки. Викладачі мали можливість робити демонстрації екрана та одночасно спілкуватися з групою, проводити тести з моментальним результатом, працювати онлайн із підручником у форматі PDF із малюванням, підкресленням та виділенням матеріалу, на який потрібно звернути увагу.

Використання системи дистанційної освіти під час викладання іноземної мови – великий прорив у навчанні студентів, які не мають можливості бути присутніми в аудиторіях з поважних причин і отримувати знання традиційним способом. За допомогою сучасних гаджетів система дистанційного навчання може працювати у постійному нормальному ритмі. Дистанційний навчальний процес здійснюється за допомогою комбінації синхронних і асинхронних інструментів, зберігаючи при цьому гнучкість і зручність, розширюючи якість і ефективність обох способів зв'язку.

Дар'я Мікіцел

Наукова керівниця – доц. Макух-Федоркова І. І.

Роль штучного інтелекту в поширенні дезінформації на сучасному етапі

В епоху інформаційно-комунікаційних технологій штучний інтелект з небаченою швидкістю відвойовує собі місце у медіапросторі та стає реальністю сучасного світу. Фейкові новини, які виникли і почали поширюватися ще з XVII століття, з розвитком штучного інтелекту стають що раз небезпечнішими і загрозливими: навіть боротьба з текстовою дезінформацією це справжній виклик для сьогодення, але коли починає йтися про сфабриковані аудіовізуальні фейки, створені за допомогою технологій штучного інтелекту, то людство стикається з ситуацією, яка загрожує не тільки національній безпеці країни, а й усьому світу.

Можливості штучного інтелекту стали настільки широкими і безкрайними, що він здатен генерувати надзвичайно реалістичні фото та відео людей, справжність яких важко перевірити навіть йому самому. За допомогою штучного інтелекту і наявності певної кількості зображень можна створити фотографії або відео, які будуть виглядати настільки реалістично, що не виникне жодних сумнівів у їхній оригінальності. Таких прикладів досить багато: відео з Цукербергом, де він нібито сидить за столом і зловісно висловлюється про могутність фейсбука, фотографії з Кім Кардаш'ян і Дональдом Трампом [1].

«Голосовий фотошоп» із використанням штучного інтелекту технологія, яка змінює сигнали для пікселів, щоб створити те, що природно звучить. Даний метод настільки простий, що кожен, хто має достатню кількість запису мовлення людини, може з легкістю обробити і підмінити голос. Це технологія, яка може часто використовуватися для дезінформування та маніпулювання суспільством, має надзвичайно негативні наслідки: поширення дезінформативного аудіо, наприклад із з підробленим голосом світового лідера, який робить якесь звернення несприятливого, обурливого характеру, може підірвати довіру громадян і призвести до масової паніки, хаосу.

Дуже влучними і пророчими можуть бути слова професора Хані Фарід, експерта з виявлення фейкових фотографій і відеороликів: «стурбований тим, як швидко поширюється вірусний контент і наскільки повільним є процес перевірки. Я уявляю найближче майбутнє, в якому переконливий фальшивий відеоролик, де президент США наказує повне ядерне знищення Північної Кореї, стає вірусним і викликає паніку, подібно до перевидання фільму «Війна світів» в епоху штучного інтелекту»

Технології штучного інтелекту, які дають змогу проникнути в урядові та корпоративні мережі, становлять найбільшу небезпеку в руках хакерів, які планують проводити масові операції зі спотворенням інформації. Поширена дезінформація від відомих компаній, особистостей має найруйнівніший характер, адже вона за розміром найпоширеніша.

Боти, автоматичні або керовані програмістами, функціонують на основі технології штучного інтелекту і сприяють ефективному поширенню дезінформації. Ці «штучні спікери», постійно наявні в соціальних мережах, мають реальний вплив на аудиторію: вони «розпалюють політичне роздратування, спотворюють онлайн-дискурс і маніпулюють ринком» [2]. Боти розміщують текст релевантний для вмісту спільноти, в яку вони намагаються влитися, і тільки-но отримують статус «достовірний профіль», то можуть почати успішно поширювати дезінформацію.

Отже можна зазначити, що хвилі спотвореної інформації, створені штучним інтелектом, зупинити вкрай важко або майже неможливо. І шкода заподіяна дезінформацією, яка створена і масштабніше поширюється завдяки штучному інтелекту, має загрозові наслідки для інформаційного простору кожної країни та світу в цілому.

Список літератури

1. Савчук Т. Як штучний інтелект може розв'язати війну з допомогою фейкових новин. Київ: 2018. <https://www.radiosvoboda.org/a/fake-news/28963350.html> (дата перегляду: 18.02.2022)
2. Noëmi Bontridder., Yves Poulet. The role of artificial intelligence in disinformation. 2021. e32 URL: <https://doi.org/10.1017/dap.2021.20> (дата перегляду: 18.02.2022)

Назар Мостовий

Науковий керівник – проф. Бурдяк В.І.

Допомога країн світу Україні у ході війни з РФ

Після нападу на Україну російських військ, проти РФ піднявся весь цивілізований світ. Західні країни стали на бік України і виділяють нам багато коштів на боротьбу з агресором. Найбільшим союзником України є США. З початку вторгнення Росії вони надали допомоги на 7,6 млрд євро, що є найбільшим показником.

Про це свідчать дані Ukraine Support Tracker – бази підтримки

України, складеної дослідниками Кільського інституту світової економіки. Інститут для своїх підрахунків враховує військову, фінансову та гуманітарну підтримку, яку західні країни пообіцяли Україні після російського вторгнення 24 лютого.

Допомога всіх країн Євросоюзу сукупно оцінюється в 2,9 млрд євро, плюс 1,4 млрд євро від інститутів ЄС і 2 млрд від Європейського інвестиційного банку. Велика Британія, Канада та Японія зобов'язалися надати допомоги на загальну суму 1 млрд євро. При цьому якщо брати співвідношення ВВП країни і розміру допомоги, то найбільшим прибічником України є Естонія – обсяг її допомоги дорівнює майже 0,8 % від ВВП. За нею Польща та Литва, а США посідають уже шосте місце [3].

Порахувати скільки Україна отримала зброї від зарубіжних партнерів за цей час практично нереально, оскільки в обороні нашої держави взяв участь майже весь світ. ЄС уже профінансував постачання летальної зброї до України на суму 500 млн євро. Данія та Естонія поставили нам дві партії Джавелінів та 2700 гранатометів. Хорватія також відправить в Україну зброю на €16,5 млн – гвинтівки та кулемети. США 16 березня анонсували виділення наступної зброї: 800 зенітних комплексів Stinger; 2 тисячі Javelin; тисячу одиниць легкої протиброньової зброї; 6 тисяч протиброньових систем AT-4; 100

БПЛА; 100 гранатометів; 5 тисяч гвинтівок, тисячу пістолетів,

400 кулеметів, 400 тис. рушниць; 25 тис. шоломів. Окремим питанням є відмова від російських енергоносіїв, залежність від яких у деяких європейських країнах є такою, що не дозволяє негайно припинити імпорт із Росії газу, нафти, вугілля.

Велику частину загальної суми становить гуманітарна допомога. За два дні (2-3 березня) наша держава отримала понад 1000 т гуманітарної допомоги із 12 країн. Про це повідомили у Міністерстві соціальної політики. Серед надходжень: 375 т продуктів; 147 т одягу; 90 т засобів особистої гігієни; 35 т медикаментів; 324 т інших товарів [2]. Звичайно, допомагаючи Україні, Захід сам несе мільярдні витрати. Особливо це стосується держав Європи, які на сході та в центрі континенту приймають хвилі біженців з України, кількість яких вже перевищує 3,5 млн [1].

Чому країнам ЄС і НАТО необхідно підтримувати Україну до переможного кінця війни? Хоча деякі країни і досі продовжують підтримувати торгівлю з Російською Федерацією, більшість все ж таки розуміє, що в разі знищення України Москва не зупиниться, і піде далі війною на інші пострадянські республіки (Молдову, Грузію, Литву, Латвію, Естонію) чи й посткомуністичні країни Європи. Навіть те, що деякі з них є членами НАТО, може не зупинити Кремль, адже він вже нині погрожує людству Третьою Світовою війною і ядерною зброєю, найперше тим хто буде заважати йому вести війну і геноцид проти українського народу.

Отже, допомагаючи Україні в боротьбі проти тоталітарної, фашистської Російської Федерації, європейські демократичні держави, Сполучені Штати Америки, Канада, Японія тощо намагаються не допустити майбутніх війн проти інших країн, зупинити і покарати агресора.

Список літератури

1. Зануда А. Підтримка України у війні з Росією. Якою є ціна для Заходу. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60864023>

2. Сьогодні. Війна всього світу проти РФ: хто і як допомагає Україні у боротьбі з агресором. URL: <https://economics.-segodnya.ua/ua/economic-ews/voyna-vsego-mira-protiv-rf-kto-i-kak-pomogaet-ukraine-v-borbe-s-agressorom-1606879.html>.

Любов Назарко
Науковий керівник – проф. Ротар Н. Ю.

Проблеми інституціоналізації молодіжної політики в просторі публічного управління України

В Україні сфера молодіжної політики почала процес інституціоналізації зі здобуттям незалежності, після прийняття Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» та Закону України «Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді в Україні». Нині Україна у сфері молодіжної політики керується Конституцією України, Законом України «Про основні засади молодіжної політики» [3] та іншими правовими актами [2]. Відповідно до них, молодь – це люди віком від 14 до 35 років: діапазон від школярів до дорослих, які мають абсолютно різні інтереси та потреби. Але чим ширша категорія населення визначена як молоді люди, тим більше фінансових та людських ресурсів необхідно виділяти державі для забезпечення ефективної реалізації молодіжної політики.

Проблема інституціоналізації цієї сфери публічного управління пов'язана з постійною «циркуляцією» молодіжної політики між різними органами влади. Центральний виконавчий орган, який розробляє та виконує функції, пов'язані з молодіжною політикою, Міністерство молоді та спорту, безпосередньо Департамент молодіжної політики. Аналіз структури Міністерства, вказує на те, що відділів, які займаються сферою спорту майже утричі більше, ніж тих, хто реалізує молодіжну політику [5]. Те саме простежуємо, порівнюючи обсяги видатків з державного бюджету на ці дві сфери управління: у 2022 р. з 5 млрд грн. на молодіжну політику виділено близько 260 млн, решта – на потреби спорту [4].

Отже, молодіжну політику ніколи не визначали як окрему сферу публічного управління. Її поєднували зі справами сім'ї, дітей, спорту, освіти і науки та навіть туризму. На локальному рівні в місцевих органах виконавчої влади й органах місцевого самоврядування досі найчастіше трапляються поєднання молодіжної політики зі справами сім'ї, спорту, дітей, культури,

а з 2014 р., після вторгнення Росії, особлива роль виділяється темі патріотичного виховання.

Розвиток інституту молодіжної політики припав на останні 5 років, що пов'язано з прийняттям відповідного законодавства, яким визначено поняття «молодіжна інфраструктура». Створено Всеукраїнський молодіжний центр та локальні регіональні простори, почався розвиток консультативно-дорадчих органів. Завдяки міністерській програмі «Молодіжний працівник» в Україні популяризується молодіжна робота. А нещодавно до Національного класифікатора професій внесено нову – «фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)» [1]. Тобто відбувається новий етап розвитку молодіжної політики за принципом «Нічого для молоді без молоді», тобто на кожному етапі визначення нових правил, які стосуються молодіжної політики повинні бути залучені молоді люди, молодіжні організації та консультативно-дорадчі органи. Україна активно обмінюється досвідом у сфері молодіжної політики з Польщею та Литвою.

Отже, інституціоналізація молодіжної політики як окремої сфери публічного управління може бути віднесена до середньострокової перспективи в умовах мирного часу. Правове регулювання молодіжної політики дало поштовх цьому процесу, але за обсягами фінансових та професійних ресурсів молодіжна політика програє іншим сферам публічного управління в Україні.

Список літератури

1. До Національного класифікатора професій внесено нову професію молодіжної сфери – «фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)». URL: <https://cutt.ly/dSYfbJJ>
2. Нормативно-правові акти у сфері молодіжної політики в Україні. URL: <https://cutt.ly/OSYfDlu>
3. Про основні засади молодіжної політики. Закон України від 27.04.2021 № 1414-IX. URL: <https://cutt.ly/ESYfV4v>
4. Розподіл граничного обсягу видатків загального фонду державного бюджету для підготовки пропозицій до бюджетної декларації на 2022–2024 роки. URL: <https://cutt.ly/7SYf3Ng>
5. Структура Міністерства молоді і спорту. URL: <https://cutt.ly/wSYgq4A>

Проблеми розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в Україні

Якість і ефективність публічного управління на місцях залежить від: а) налагодження комунікації між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на місцях; б) чіткого розмежування повноважень, які реалізуються на місцевому рівні, та місцевих справ, які вирішуються тільки громадою в особі органів місцевого самоврядування [3].

У 2015 році були перші намагання на законодавчому рівні реформувати систему органів виконавчої влади на місцях. Так, законопроект «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» [1], передбачав створення замість місцевих державних адміністрацій інституту префектів. Основна мета впровадження інституту префектів полягала у створенні якісного нагляду за конституційністю та законністю рішень органів місцевого самоврядування. Префект як місцевий представник виконавчої влади і державний службовець не повинен був належати до політичних посад, і перебування на цій посаді не залежало б від перевиборів Президента України. Передбачалося, що префект на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці: 1) контролює додержання Конституції України та законів України органами (посадовими особами) місцевого самоврядування; 2) виконує державні програми; 3) координує діяльність територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади; 4) спрямовує і організовує діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади та їх взаємодію з органами місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації, а також загрози або виникнення надзвичайної ситуації відповідного рівня [2].

Водночас, законопроект «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» мав один важливий

недолік – сприяв узурпації влади Президентом України й обмежував самостійність органів місцевого самоврядування. Під виглядом забезпечення конституційності та законності рішень органів місцевого самоврядування префект завжди міг втрутитись у діяльність цих органів та, по-суті, грубо порушувати право територіальної громади на самостійність у вирішенні питань місцевого значення. Конституційність і законність рішень органів місцевого самоврядування, на нашу думку, не повинна забезпечуватись органами виконавчої влади чи «філіалами» адміністрації (офісу) Президента України, адже це призведе до свавілля цих органів щодо органів місцевого самоврядування.

Підсумовуючи сказане, хочемо зазначити, що організація діяльності місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування потребує якісних радикальних змін, спрямованих на забезпечення реалізації інтересів громадянина. Реформа органів виконавчої влади на місцях повинна вирішити такі нагальні питання: 1) ліквідувати дуалізм виконавчої влади на місцях; 2) передбачити комунікації органів виконавчої влади на місцях з органами місцевого самоврядування (наприклад, широке використання адміністративних договорів, закріплення механізмів вирішення спорів між державними органами та органами місцевого самоврядування тощо); 3) мінімізувати свавілля органів виконавчої влади на місцях щодо органів місцевого самоврядування.

Список літератури

1. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади : Постанова ВРУ від 31.08.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/656-19#n8>
2. Про префектів : Проект Закону України від 16.11.2015. URL: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11..pdf>
3. Реформування місцевих державних адміністрацій у контексті децентралізації влади в Україні. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2017/jun/4811/yanyuk.pdf>

Ірина Озарчук
Науковий керівник – доц. Лучак М.М.

Фундаментальне значення соцмережевої комунікації на сучасному етапі

Комунікативно-мережева трансформація здатна матеріалізувати дискурси щодо нових проблем європейської спільноти заради уникнення розколу суспільства. Фактично вона вже відбувається, але не осмислюється належно. Цей предмет дослідження поділений на дрібні шматочки різними галузями і не усвідомлюється як єдине ціле. Комунікативні мережі – поняття абстрактне. Адже предмет дослідження (соціальні мережі та соціальний капітал) – це об’єктивно існуючі процеси та системи. Проте комунікативна мережа не може бути матеріалізована, адже роздріблені дискурси розкидані в мережі у різних формах. Завдяки front-end розробникам, користувачі бачать блакитно-білі дизайни, ієрархії коментарів та стікери повідомлень – симулякри, які адаптують віртуальне для сприйняття людиною. Для програміста віртуальність – набір коду, проте філософ побачить складне сплетіння штучної та природної мов, де перша існує для реалізації другої. Тільки наративи допомагають користувачам об’єднувати ці дискурси в єдине ціле – мережу.

Переконливим аргументом на користь цієї тези слугує українська Революція гідності, під час якої солідаризація переважно здійснювалася залученням громадян до єдиного інтернет-дискурсу у соціальній мережі Facebook. Ця сфера комунікативної відкритості дала змогу користувачам вільно проблематизувати власні судження, реагувати на думки та висловлювання інших, що на основі соціального капіталу активних учасників дискурсу сформувало структури для формування наративів свободи та поваги до людської гідності. Отже, Facebook може стати платформою для утвердження гуманістичних ідей у глобалізованому мережевому суспільстві.

Ера інформаційного суспільства створила медіум, який став новим виміром буття – Інтернет. З часом цей продукт нашої інтелектуальної діяльності, соціальної еволюції з вторинного

перетворився на первинний: нині саме віртуальність визначає реальність там, де для цього існують технічні можливості. Як зауважив А. Карась, наше сприйняття буття опосередковане семіотично-символічною сферою [1]. Соціальні мережі було створено як відповідь на ускладнення світу та інтерсуб'єктивних зв'язків у ньому. Саме тому соціальна мережа – це вербально змодельована людиною дійсність, яка є віртуальним відображенням нашої повсякденної міжособистісної взаємодії. Першою і, на нашу думку, дотепер пір єдиною фундаментальною функцією мережі є, на наш погляд, не поширення інформації, а накопичення соціального капіталу.

Комунікативні й інтерактивні тенденції створили сприятливі умови, в яких чимало дискурсів сьогодення не просто дублюються в соцмережевій комунікації, але й зароджуються, розвиваються та формують нові наративи саме у кіберпросторі. Це відкрило можливість демократії стати справді горизонтальною, де представники влади не діють як самостійні одиниці, а продуктивно співпрацюють із громадянами для удосконалення існуючої системи норм і цінностей, економічної та соціальної сфер [2].

Список літератури

1. Карась А. Ф. Свобода і відповідальність як проблема самоздійснення особи. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2016. № 18. С. 13–28.
2. Luchak-Fokshei A.-M., Luchak M. Internet Language as the Study Object of Social Networking Communication Discursive Pragmatics. Hileya. Kyiv, 2018. #133(6). P. 247–251. С.187–194.
3. Фукуяма Ф. Суспільство в Україні може стати натхненням для інших країн. Paltforma. 2016. URL: <https://goo.gl/kjxT9U> (дата звернення: 12.08.2017).
4. Habermas J. The theory of communicative action. Boston, 1984. 457 p.

Олександра Охрамович
Науковий керівник – доц. Мінаєв А.В.

Соціальна структура китайського суспільства в епоху Цін

Маньчжурське завоювання Китаю, що розпочалося у 1644 році, справило значний вплив на всі сфери життя китайського народу, структура населення також зазнала суттєвих змін.

Офіційна структура передбачала 4 основні стани, сформовані за родом занять («ши», «нун», «гун», «шан»), але у час правління династії Цін вона не збігалася з фактичною структурою, оскільки включала різні позастанові елементи.

Маньчжури не асимілювали місцеве населення, а навпаки обгородили себе від нього, заборонивши змішані шлюби і таким чином закріпивши свій привілейований статус, зокрема, для них існували окремі суди, закони та правила [2, с. 176–177].

На вершині соціальної драбини імперії Цін знаходилися найближчі родичі маньчжурських імператорів та їхні наложниці. Верхівка також розрізнялася за присвоєними їй титулами, загалом існувало 12 титулів знатності для чоловіків та 8 титулів для жінок [3, с. 226].

Другим привілейованим станом китайського суспільства були «знаменні» (тобто військові «8-знаменної армії»), яким було заборонено займатися торгівлею та ремеслом, основною їх справою була військова служба. Утім, поступово армія завойовників занепала, розвиток військової справи припинився, тому нерідко «знаменні» від ледарювання вдавались до азартних ігор, пияцтва та розгульного способу життя, у результаті якого втрачали своє майно.

Наступною верствою суспільства був чиновницький апарат. «Мандарин» (як часто називають китайського чиновника в історичній літературі) на шляху до посади повинен був пройти складну систему іспитів «кецзюй», яка виникла ще в епоху Чжоу (1122-256 рр. до н.е.). Ця система передбачала три рівні іспитів, по складності кожен рівень перевершував попередній. Тільки після успішного проходження іспиту студент отримував статус шеньши.

За загальними правилами екзаменів, у них формально могли брати участь всі верстви населення, окрім категорії «ну», але в реальності для підготовки до іспиту потрібно було володіти чималою кількістю коштів та вільного від роботи часу, щоб вивчати напам'ять класичні твори китайської літератури [4, с. 74–75].

За проведенням екзамену стежили вищі сановники та сам імператор. З тих, хто здобув третій ступінь, черпалися кадри для заміщення ключових постів у системі бюрократичної адміністрації. Перед ними майже автоматично відкривався шлях до високих посад, пошани, слави та багатства [1, с. 302].

Проте 95 % жителів Китаю належали до непривілейованого, але вільного населення: селяни, орендарі, дрібні та середні землевласники, наймані робітники тощо; при цьому реальний статус різних груп цього стану значно відрізнявся.

Найнижчий прошарок населення (т.зв. «підлий люд») можна поділити на 2 групи: формально вільні представники «ганебних» професій – актори, служителі в'язниць, м'ясники, співаки тощо; другу групу становили юридично невольні особи, «ну», фактично раби; при цьому важливим моментом є те, що продаж у рабство однією особою іншої був заборонений (хоча у періоди кризи заборона фактично не діяла), а от самопродаж був дозволений, складав цей стан 2 % від усього населення [3, с. 231–232].

Отже, соціальна структура Китаю в епоху Цін відрізнялася від звичної для китайського суспільства градації за сферою зайнятості та являла собою поєднання традиційних елементів із привнесеними маньчжурським завоюванням.

Список літератури

1. Васильев Л.С. История религий Востока. 3-е изд., перераб. и доп. Москва, 1998. 432 с.
2. История Китая с древнейших времен до наших дней. Москва: Наука. 529 с.
3. Непомнин О.Е. История Китая: Эпоха Цин. XVIII – начало XX века. Москва: Вост. лит., 2005. 712 с.
4. Хижицкая О.А. Экзаменационная система кэцзюй в цинском Китае. Труды дальневосточного политехнического института им. В.В. Куйбышева. 2001. № 129. С. 74–76.

Гендерні відмінності у вживанні англійської мови в сучасних умовах

Мова – це знакова система, яка містить поняття, ярлики та терміни, які різняться за гендерною ознакою. Мова дуже впливає на наше світосприйняття та вираження почуттів, тривоги, прохань, а також ввічливості. Мова, яку ми використовуємо щодня, розглядається не лише як інструмент спілкування, але насамперед вона – засіб соціалізації та збереження культури, цінностей і відображення історичної пам'яті.

Чи казали вам коли-небудь, що ти «граєш у футбол, як дівчина», «поводишся, як хлопчисько» або «б'єшся, як дівчисько»? Це була образа чи комплімент? Нас вчили, що грати у футбол, як дівчина, рівнозначно погано грати. Ми використовуємо різноманітні канали спілкування, щоб навчити дітей, що означає бути «дівчиною» чи «хлопчиком». Ми обмежуємо ці ідентичності окремими категоріями, які зазвичай не повинні плутати. Нас вчать, що чоловіки повинні бути спортивнішими, ніж жінки, і навіть грати в різних лігах! Майже в кожному професійному виді спорту, як-от, футбол, бейсбол і баскетбол, чоловіча ліга вважається конкурентоспроможнішою та популярнішою, ніж жіноча.

Дослідження Коутса [1] показують, що в англійській мові мова, якою користується група чоловіків (надалі – різновид чоловічих мов) відрізняється від мови, яка використовується групою жінок (надалі – різновид жіночих мов). Ці відмінності існують у всіх аспектах мови, а саме в лексиці, граматиці та фонетиці, аж до вживання та виділення часток у реченнях. Вважається, що обидві групи демонструють різні способи процесу розмови. Ці відмінності мають тенденцію дискредитувати жіночу групу в нижчому і підлеглому становищі, а чоловічу групу визначають як вищу і домінуючу позицію.

Слово «sex» походить з англійської мови і означає стать. У словнику Webster's New World Dictionary стать визначається як видима відмінність між чоловіками та жінками з погляду цінностей і поведінки. Гендер – це поняття, яке використовується для виявлення відмінностей між чоловіками та жінками щодо соціокультурних впливів.

У галузі морфології Лакофф [3] стверджує, що жінки часто застосовують слова, які описують відтінок, такі як ліловий, бежевий, аквамарин і лаванда, тоді як чоловіки використовують колір. Крім того, жінки також часто вживають прикметники, такі як чарівний, божественний, милий і дорогий, коли чоловіки цього не роблять взагалі. Крім того, англійська мова має відмінності в певних словах на основі статі, наприклад актор-актриса, офіціант-офіціантка, містер-місіс. Ширше вживання фемінітивів спричинене насамперед високим рівнем громадянського суспільства та усвідомленням важливості жінки. У спілкуванні зазвичай чоловіки частіше говорять про спорт, бізнес, політику, формальні матеріали чи гроші. Натомість, теми, які обговорюють жінки, більше зводяться до проблем суспільного життя, книг, їжі та способу життя. Доведено, що жінки ввічливіші при розмові.

Ввічливість інтерпретується жінками як моральні ліки, чоловіками – як формальність та добрий тон. За Фергюсоном [2], увічливість застосовується, коли мовленнєвий процес розмови використовується мовцями та слухачами як зусилля для увічнення гармонійного спілкування, не викликаючи конфлікту.

Отже, з вищенаведеного можна зробити висновок, що мова та стать пов'язані з тим, як гендер впливає на те, як ми використовуємо мову. Зокрема, мовні та гендерні дослідження виявляють відмінності у використанні мови між чоловіками та жінками, а також відповідні моделі цих відмінностей, і встановлення різниці у тому, як чоловіки та жінки використовують мову як засіб налагодження суспільних зв'язків. Ці дослідження також охоплюють зображення чоловіків і жінок як комунікаторів у різних медіа, ставлення суспільства до чоловічої та жіночої мов, а також роль гендерних відмінностей у зміні використання мови.

Василь Пастушенко

Науковий керівник – доц. Струтинський В.Є.

**Нова спеціальна процедура приєднання України до
Європейського Союзу: підстави ініціювання та
перспективи запровадження**

Розв'язана Російською Федерацією повномасштабна війна проти України поставила під реальну загрозу саме існування нашої держави й нагально актуалізувала пошук нових безпекових механізмів. Задекларовані у Конституції України європейська ідентичність українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України спрямовані на зміцнення громадянської злагоди на нашій землі. Стрімкий поступ на шляху інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі здійснено після Революції гідності. Однак нові реалії російсько-української війни висунули на порядок денний проблему невідкладного приєднання України до ЄС.

Ключовими стали питання підстав запровадження такої процедури та її сутності. Ідею її започаткування запропонував 27 лютого 2022 р. прем'єр-міністр Словаччини Едуард Хегер. Приєднання України до ЄС, на його думку, потрібне для того, «щоб у майбутньому допомогти Україні стати на ноги і відновитися після війни».

28 лютого 2022 р. Президент України В. Зеленський підписав заявку на членство України у ЄС. У доданих до неї документах ідеться про те, що Україна поважає цінності, закріплені у статті 2 Договору про Європейський Союз, і має честь подати заявку на членство відповідно до статті 49 цього Договору. Україна просить розглянути заявку за спеціальною процедурою, тобто невідкладно почати формальний процес, який приведе до надання нашій державі статусу кандидата на членство. «Україна, заплативши таку величезну ціну за європейський вибір та безпеку Європи, буде в змозі пройти цей шлях», – наголошується в документах. У публічному зверненні Президент України В. Зеленський, мотивуючи подання заявки про вступ України до ЄС, заявив, що тепер вирішальний момент для ухвалення такого рішення, оскільки європейці

усвідомлюють, що наші солдати борються за нашу державу, а отже, і за всю Європу, за мир для всіх європейських країн, за життя дітей, за рівноправність, за демократію.

Того ж дня вісім президентів держав ЄС підписали спільний лист про необхідність запустити пришвидшений вступ України до Євросоюзу. Європейський парламент 1 березня 2022 року більшістю голосів (637 голосами «за», тільки 13 євродепутатів виступили «проти», 26 утрималися) затвердив резолюцію, яка рекомендує державам-членам ЄС працювати над наданням Україні статусу кандидата на вступ. Утім, голос Європарламенту рекомендаційний.

Фактично йдеться про створення виняткового механізму приєднання нової держави до євроспільноти. Не передбачена така можливість установчими документами про створення ЄС, традиційними бюрократичними процедурами, суперечить вона й стандартній «матриці» ухвалення рішень у ЄС. Механізм спеціальної процедури та її суть не визначена остаточно, як і хронологічні межі здійснення. Опрацьовані джерела дають змогу виділити її окремі компоненти, але вони повинні пройти обговорення й вже після цього буде запущений юридичний процес вступу України до ЄС. Ймовірно, це відбудеться після саміту ЄС в Брюсселі (24–25 березня 2022 р.).

Отже, вже сьогодні головне, щоб процес набуття Україною повноцінного членства в ЄС набув нового реального змісту: подана заявка має всі шанси бути задоволеною. Успіх європейської інтеграції України стане значним внеском у стабільність та безпеку Європейського континенту. Він також залежатиме від подальшого ходу війни, віримо, її переможного завершення Україною. Суттєві і нові геополітичні реалії в Європі та світі, які виникнуть унаслідок цього. Зусилля української дипломатії повинні бути спрямовані на те, щоб підтримку приєднанню України висловили всі без винятку держави-члени ЄС, адже для прийняття остаточного рішення потрібен повний їх консенсус. Чималих зусиль потребує й те, щоб рівень підтримки прагнень України, який є нині в європейських державах, й унеможливив би спроби окремих політиків голосувати проти заявки України. Багато необхідно зробити й у самій Україні для реалізації започаткованих реформ.

Вплив мистецтва на формування особистості підлітка

Мистецтво – форма відображення культури, де відтворюються історичні події, життєві відносини, явища тощо. Розвиток національного мистецтва відбувається у контексті історичного розвитку певної країни та її культури. Твори мистецтва містять певне послання, яке закладає відповідні цінності та норми у свідомості громадян.

Здавна всім видам мистецтва надавали «цілющого» для людини значення, вважаючи, що саме воно допомагає очищати тіло й душу. Підтвердження цього – слова великого педагога В. Сухомлинського: «Як гімнастика випрямляє тіло, так мистецтво випрямляє душу. Пізнаючи цінності мистецтва, людина пізнає людське в людині, підносить себе до прекрасного, переживає насолоду» [2, с. 544]

Художня творчість та заняття різного роду мистецтвом розкривають здібності, таланти, схильності дитини до певної діяльності. Завдяки цьому відбувається процес самоствердження дитини, що є однією із важливих умов її соціалізації у суспільному середовищі. Різноманітні види та форми мистецтва покликані формувати інтелектуальну особистість.

Мистецтво скеровує дії особистості на благо розвитку власної держави, виховує гуманне ставлення до людей, шанобливість до пам'яток історії, розвиває моральні почуття, зокрема здатність відрізнити добро від зла.

Починаючи з колискової, яку співає мати, дитина зазнає впливу народного мистецтва – фольклору, який нерідко називають генетичним кодом нації. Завдяки йому у свідомості дитини закладається любов до рідного слова, пісні, мови, розуміння традицій та символів, родинних відносин.

Одним із найдавніших видів художньої творчості вважається декоративно-прикладне мистецтво, глибоко національне за своєю природою, адже походить зі звичаїв, навичок, вірувань народу, відображає його виробничу діяльність і побут.

Значний вплив на формування особистості мають художня література та образотворче мистецтво. Так, використання на уроках з історії матеріалів, що відображають героїку, батальні сцени з історії боротьби України за власну незалежність сприяє становленню громадянської позиції школярів.

Загалом, різноманітні пам'ятки культури, кожна з яких має свою ідею, слугують певним джерелом знань про «матеріальне та духовне життя суспільства, звичаї і психологію людей, свідчать про художній розвиток людства, збагачення його образотворчої мови» [1, с. 51].

Важливі фактори для формування особистості – театр, кіно і телебачення, проте беззастережне використання великого масиву кінопродукції, яка останнім часом «переміщується» у інтернет-мережі, становить певну небезпеку для вразливої свідомості дитини: демонстрація шаблонів міжособистісних відносин, певного комплексу цінностей сприяє несвідомому їх калькуванню та перетворенню на власну життєву стратегію.

Ознайомлення підлітків із мистецькими надбаннями України, зосередженими у музеях, артцентрах, історико-культурних комплексах тощо, покликані пробуджувати у них почуття національної гідності та патріотизму. Інформаційне наповнення екскурсій (при неможливості відвідування – віртуальних) щодо об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні, зокрема й Резиденції митрополитів Буковини і Далмації, сприяють шанобливому ставленню до пам'яток культурної спадщини.

Отже, вплив мистецтва на формування особистості залежить від її вікових особливостей та психічного стану. Мистецтво – стимул для формування у підлітка такого почуття, як повага до загальнолюдських цінностей, воно не лише сприяє культурному та духовному розвитку, а й формує громадянську позицію.

Список літератури

1. Коляда І., Бушура В. Формування уявлень про Хотинську битву (1621 р.) засобами мистецтва. *XIII Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція, присвячена 400-річчю Хотинської війни*. Тези доповідей. Чернівці, 22–23 жовтня 2021 р. / наук. ред. О.В. Добржанський. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. С.51–53.
2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5 т. Київ, 1977. Т.3. 670 с.

Дмитро Рогожа

Науковий керівник – доц. Осадца І.С.

Висвітлення конфлікту на Сході України в друкованих британських виданнях

Засоби масової інформації відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки про ту чи іншу подію та про подальший її розвиток. Британські аналітичні центри приділяють досить велику увагу політичній ситуації в Україні, особливо після Євромайдану та початку неоголошеної, «гібридної» російсько-української війни. За кількістю публікацій про Україну Велика Британія помітно випереджає всі інші країни Західної Європи. Британська аналітика більш схожа по суті до американської, ніж до німецької чи, тим більше, французької, які обтяжені різними історичними проросійськими публікаціями. Ця подібність має, вочевидь, політичне підґрунтя, адже Об'єднане Королівство традиційно найближчий союзник США.

З усієї кількості британських наукових часописів, котрі активно висвітлювали опис ситуації на Сході України, варто виокремити статті з таких видань, як двомісячник – «International Affairs» («Міжнародні справи»), «Survival» («Безпека», дослівно «Виживання»), «RUSI Journal» («Журнал Королівського інституту безпекових досліджень») та «The Sun» – на які припадає лівова частка публікацій про Україну [1].

Загальна кількість статей станом на кінець 2021 р. які містять принаймні побіжну згадку (в різних контекстах) про війну на Донбасі, анексію Криму, українсько-російський конфлікт та міжнародну реакцію на «українську кризу» становить понад сто текстів. Якщо ж розглядати кількість статей, котрі надруковані в даних виданнях по роках, то у 2016 - 2017 роках зацікавленість даною проблематикою знижена, натомість у 2020 – 2021 можна побачити сплеск політичних оглядів та аналітичних статей.

Проукраїнська позиція значно переважає в експертних публікаціях британських аналітичних центрів. Також вона відчутно вирізняється і в публікаціях британських авторів у американських наукових журналах, а меншою мірою в британських наукових журналах – в таких роботах досить часто

позиція науковців подається у вигляді стандартних фраз «російська агресія», «окупація», «російсько-українська війна».

Відоме британське видання «The Guardian», починаючи з 2013 року, здебільшого перейшло з аналітичного висвітлення ситуації в Україні на більш інформативний стиль. Але водночас із інформаційним жанром іноді використовуються формати цифрової журналістики, включаючи подкасти. Зокрема в них було введено подкасти Української тематики, тобто аудіо – матеріали, які виходять з певною періодичністю та дають аналіз подій і політичних процесів в Україні через коментарі провідних журналістів та експертів. З грудня 2013 року «The Guardian» регулярно випускає такі формати: Weekly Political Podcast: Universal Loans and Protests in Ukraine (грудень 2013 р.), Weekly Political Podcast: The Crisis in Ukraine (березень 2014 р.).

Так склалось історично та політично, що британські ЗМІ дещо поступаються, до прикладу, американським. До такого висновку можна дійти проаналізувавши медіасфери обох держав за кількістю та якістю публікацій про Україну у виданнях. Якщо ж порівнювати британські медіа та видання ЄС, то тут теж спостерігається певна перевага ЗМІ євроспільноти, які активніше висвітлюють у своїх публікаціях війну на Донбасі [3].

Відоме видання «The Sun», часто рясніє гучними та провокаційними заголовками щодо подій на Сході України, що не завжди повною мірою дає змогу визначити реальний стан справ. Це не аналітичні дані а переважно інформативні, які не точно та не повно висвітлюють події. Основною причиною цього, як правило, стає «мовний бар'єр» та не повна поінформованість авторів таких публікацій [4].

Отже, висвітлення теми війни на Донбасі у періодичних британських виданнях має свою популярність та читацьку аудиторію як серед британців, так й серед іншої зарубіжної спільноти. Інформаційна наповненість даних видань потребує перевірки, але в загальному огляді британські видання висвітлюють події на Донбасі правдиво та детально, що найголовніше. Інформація подається досить незаангажовано, із достатньою кількістю фактів та доступною термінологією. Особливо вирізняються публікації таблоїдів «The Sun» та «The Guardian».

Валентина Рудка

Науковий керівник – доц. Струтинський В. Є.

Вплив економічної кризи 2008 року на зовнішню політику ЄС

Економічна складова - один із важливих компонентів її успішної зовнішньої та внутрішньої політики держави, а хитке становище негативно впливає на інші складові всередині певної держави і може негативно позначитися на функціонуванні міжнародної системи загалом. Зміни в економіці доволі часто супроводжуються й змінами у зовнішній політиці, що проявляється в торговельно-економічній та інших видах взаємодії між державами. Яскравий приклад даної тези є світова економічна криза 2008 року, яка виникла як локальна економічна проблема в Сполучених Штатах Америки, але за короткий час охопила увесь простір Європейського Союзу.

Які ж були причини виникнення економічної кризи і чому вона стрімко поширилася на держави-члени ЄС. Перші прояви світової економічної кризи з'явилися у 2008 р. у Сполучених Штатах Америки внаслідок банкрутства кількох потужних американських банків, що згодом посилилося із закриттям фінансових фірм і страхових компаній. Вкладниками й інвесторами в американські фінансові установи були представники фізичних і юридичних осіб, а також представники урядів з усього світу. Банкрутство американських банків спричинило одночасне банкрутство декількох великих європейських банків, тож світовому валютному ринку спостерігалось послаблення спочатку долару, а потім і євро. Через це виникла проблема ліквідності, що означає відсутність можливості швидкого переведення активів в готівку з однієї валюти в іншу без значних втрат її вартості. На фоні ліквідності, представники бізнесу, великих компаній та інвестори почали переводити свої активи в стабільніші на той час валюти, створюючи цим додаткові проблеми своїм національним урядам. Як наслідок, почала падати вартість акцій на біржі, проте ціни на товари навпаки зросли [2]. Серед держав-членів ЄС удар економічної кризи однією з найперших відчула Греція. Наступними на черзі були Іспанія, Ірландія, Португалія та

Італія. Саме ця група держав першою зазнала викликів економічної кризи в європейському регіоні, проте згодом під удар потрапили й усі інші держави-члени. Очільники інституцій Європейського Союзу, а також глави урядів держав-членів ЄС, зіткнулися з проблемою ефекту системності: криза, яка спочатку позначилася лише на кількох державах-членах об'єднання, дуже швидко поширилася на інші держави, перетворивши ситуацію на всеохопливу проблему усіх держав-учасників євросони.

З огляду на виклики, які негативно вплинули на внутрішню структуру об'єднання, на той час було доволі небезпечно дотримуватися курсу розширення та поглиблення інтеграції з новими державами-членами. Тому в період з 2008 до 2013 рр. ЄС не зазнавало розширення, оскільки організація була сконцентрована на подоланні наслідків кризи, допомозі своїм державам-членам та внутрішнім реформуванням принципів функціонування євросони і союзу загалом.

Світова криза 2008 р. виявила слабкі місця світових фінансових систем, а також продемонструвала, що у сучасних взаємопов'язаних умовах економічне явище в одній частині світу за короткий проміжок часу може вплинути на іншу частину світу. Через слабе врядування, рекомендаційний характер деяких внутрішньо-регулювальних документів та відсутність юридичного зобов'язання до держав-членів дотримуватися певної спільної тактики виходу з кризових ситуацій на початках кризи ситуація в ЄС постала доволі гостро.

Отже, кризові явища в ЄС позначалися не однаково на державах-членах: держави, які виявилися найконкурентоспроможніми в поточній економічній ситуації посилили свій вплив в об'єднанні. До таких держав належала Німеччина. В умовах кризи та у після – кризовий період Європейський Союз призупинив прийняття нових членів у свого об'єднання, натомість приділивши увагу врегулюванню зсередини слабких та недоопрацьованих місць, а також наслідків кризи, таких як безробіття, боргова криза, надмірні міграційні рухи. З огляду на це 2008 – 2013 рр. називають добою європейською закритості.

Валерія Савенко
Науковий керівник – доц. Мінаєв А.В.

Інститут Харем-і Хумаюн у період розквіту Османської імперії

Інституція Харем-і Хумаюн, або ж гарем османських султанів – одна з найголовніших та впливовіших в Османській імперії. Це слово походить від арабського «Харем», що позначає щось заборонене. Арабські автори застосовують цей термін для позначення частини будинку, відведеної для жінок, та безпосередньо жінок, які там проживають.

Інтерес турків-османів до явища гарему з'явився після захоплення ними Константинополя, з часів найбільшої могутності Османської імперії Харем-і Хумаюн розташовувався в палаці Топкапи, який був збудований за часів правління Мехмеда II Фатіхі [1; 2, с. 59].

Гарем османських султанів був схожий на піраміду, на нижній сходинці якої знаходилися невольниці-рабині («джаріє»), а на верхній – мати султана. Всі інші численні мешканці гарему, такі як калфи, уста, одалик, пек, гнізді, ікбали, хасекі, кадин та ін., розташовувалися фактично між ними [4, с. 33–35].

З середини XVI ст. відзначаються серйозні зміни в структурі султанського гарему, які, в свою чергу, істотно змінюють його роль. Зовнішнім проявом цього процесу стала нова титулатура жіночої половини родини султана. Традиційно щодо матері правителя, його дружин і родичок використовувалося старовинне тюркське поняття «хатун». Після приходу до влади Сулеймана Кануні до імені його матері, а також до імен його дітей стали додавати титул «султан» [3; 5, с. 34–45].

Крім того, незвичайним явищем в організації палацу була поява титулу «хасекі» («наближена до султана»). Поява даного титулу в 1521 р. була ініціативою султана Сулеймана щодо своєї законної дружини Хюррем Султан. За походженням остання була із Західної України, ім'я Хюррем (в перекладі «Весела») вона отримала в Палаці, проте серед європейців ця жінка стала відома як Роксолана [4, с. 40].

Титул «хасеки» не залежав від кількості народжених дітей та їхньої статі. Але він дозволяв обраній наложниці султанського гарему отримати владу над іншими, і, відповідно, бути вищою за статусом, чим вдало скористалась Хюррем Султан. Вона, користуючись прихильністю султана і порушуючи правила, що склалися в гаремі, зайняла найвище місце в ієрархії гарему після матері султана. Хюррем стала офіційною дружиною султана, всупереч традиції отримавши своє звільнення ще до смерті свого чоловіка [5, с. 44–45].

Саме Хюррем Султан стала першою в історії Османської імперії представницею так званого періоду «Жіночого султанату» в Порті. Хронологічними рамками останнього прийнято вважати 1550-1656 рр. Однак саме визначення «Жіночий султанат» було запроваджено лише на початку ХХ ст. турецьким істориком Ахметом Рефіком Алтинай. Суперечки, щодо того, який вплив на розвиток держави мав цей період, досі не вщухають серед науковців. Проте, не дивлячись на причини виникнення «Жіночого султанату», можемо з точністю стверджувати, що це був період могутнього впливу жінок на державну політику, навіть всупереч ісламській традиції. Крім того, це був радше стабілізуючий чинник у державних справах. Структура гарему, що сформувалась у цю добу, зумовила його подальше існування аж до його ліквідації у 1909 р.

Список літератури

1. Клуґ Д. История гарема в культурах народов мира / Пер. с англ. И. Соколов. Смоленск: Русич, 2004. 336 с.
2. Жерар де Нерваль Путешествие на Восток. Москва: Наука, 1986.
3. Мамедов И. Расцвет и крах Османской империи. Женщины у власти. Москва: Издательство АСТ, 2016. 320 с.
4. Мамедов И. Б. Институт Хасеки в гареме османских султанов / И.Б. Мамедов. Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. 2009. № 111. С. 33–40.
5. Малоземов С. И Денисова Д. Э. Савинова В. А Женский султанат как феномен развития Османского государства XVI-XVII вв. Научный журнал «Контентус». 2021. № 2. С 34-45.

Михайло Садов'як

Науковий керівник – асист. Ільків М.В.

Виробництво гончарної продукції в Галицькій землі у XII – першій половині XIII ст.

Своєрідним регіоном Русі було Галицьке князівство. В XII – першій половині XIII ст. на повну проявилася його самобутня культура, що було пов'язано з початком удільної роздробленості на Русі, результати якої відобразилося, зокрема, і в матеріальній культурі. Однією з категорій предметів, де така своєрідність була особливо помітною, стали керамічні вироби. Їх можна поділити на дві основні категорії – посуд та декоративно-будівельну кераміку.

Перша категорія представлена багатим асортиментом форм: горщиками, мисками, кринками, кухликами, сільничками, накривками, корчажками тощо. Другу ж складають насамперед: поливні керамічні плитки, писанки, а також різноманітні індивідуальні вироби – підсвічники та фігурки [2, с. 185–196].

Для обох категорій керамічних виробів технологічний процес був в загальних рисах спільним. Він складався з чотирьох послідовних операцій. Перша – це підготовка сировини для виготовлення виробів, тобто приготування спеціальної глиняної маси. Друга операція – це формування, виготовлення форми самого виробу. Третя операція – це різноманітна обробка поверхні, що має як технічне, так і декоративне призначення. Четверта операція – випалювання, що забезпечує фізико-хімічні перетворення в матеріалі і є завершальною у виготовленні керамічного виробу [3, с. 272].

В якості сировини використовувалася звичайна залізниста глина, яка під час випалу, в результаті перетворення заліза в оксид, давала виробам червоне або жовтувате забарвлення. Проте чиста глина для виробництва використовувалася рідко, оскільки під час випалювання вона давала усадку і тріскалася. Для уникнення цього до глини додавали знежирюючі домішки: полу, товчений черепашник, а для підвищення вогнетривкості виробів – жорству, шамот, дрібнозернистий пісок [1, с. 227; 2, с. 182].

Далі з отриманого добре відмуленого тіста формувався виріб. Для першої категорії виробів використовувався спірально-джгутовий спосіб наліпу з подальшим вирівнюванням на гончарному крузі. Для другої – це була звичайна ручна наліпка, або формування в спеціальних дерев'яних формах (для керамічних поливних плиток) [1, с. 227; 2, с. 182, 192–196].

Після завершення формування виробу, його зазвичай орнаментували. Це стосується, насамперед, першої категорії виробів. Для них в основному орнамент наносився лише на плічках та шийці у вигляді неглибоких врзаних горизонтальних ліній. Іноді на шийці наносилася хвиляста лінія. Зрідка траплявся орнамент у вигляді ямкоподібних заглиблень, які наносилися зубчатим коліщатком або паличкою. В цілому вона мала свої мікрорегіональні особливості. Для другої ж категорії цей процес був сильно індивідуальним [1, с. 227, 251–255; 2, с. 192–196].

Після завершення просушування сформованих керамічних виробів наступала остання операція їх виробництва – випалювання. Саме на цьому етапі техніка гончарного ремесла представлена найповніше за залишками гончарних горнів. Для окресленого регіону і проміжку часу археологічно вони зафіксовані на таких поселеннях: середньовічний Галич, с. Біла, с. Перебиківці, с. Репуженці, с. Неполоківці, с. Комарів, с. Василів [2, с. 182–185].

Отже, вище наведені факти свідчать, що в Галицькій землі у XII – першій половині XIII ст. гончарне виробництво було добре розвинутим і займало одне з провідних місць у тогочасній структурі господарської діяльності.

Список літератури

1. Возний І. П. Історико-культурний розвиток населення межиріччя Верхнього Сірету та Середнього Дністра в X-XIV ст. Чернівці: Золоті Литаври, 2009. Ч. 1: Поселення. 592 с.
2. Возний І. П. Історико-культурний розвиток населення межиріччя Верхнього Сірету та Середнього Дністра в X-XIV ст. Чернівці: Золоті Литаври, 2009. Ч. 2: Матеріальна, духовна культура та соціально-історичний розвиток. 568 с.
3. Древняя Русь. Город, замок, село / Отв. ред. Б. А. Колчин; авт. Г.В. Борисевич, В.П. Даркевич, А.Н. Кирпичников и др. Москва: Наука, 1985. 432 с.

Анна-Марія Скрипник

Наукова керівниця – доц. Кожолянко О.В.

Релігійні уявлення у Ванському царстві

Держава Урарту (Ванське царство) – стародавня держава Передньої Азії, яка існувала у період від VIII до VI ст. до н.е. на території Вірменського нагір'я. Релігія Урарту була типовою для близькосхідних деспотичних держав Стародавнього світу. Подібно до інших релігійних систем Стародавнього Сходу, в урартійській релігії існував значний пантеон богів – покровителів різних явищ. Верховним богом урартського пантеону був бог Халді. Релігія Урарту також містила характерні для Давнього Сходу мотиви дерева життя, змія, крилатого диску та інші, які збігалися з аналогічними елементами багатьох інших релігійних систем. Характерною рисою релігії Урарту була відносна релігійна терпимість, що було спричинено багатонаціональною структурою держави [1; 2, с. 221].

Відомості клиноподібних написів досить обмежені: у них називаються імена богів, розповідається про спорудження храмів, перераховуються жертвопринесення. Тексти власне релігійного характеру, як міфи, молитви, магічні заклинання наразі ще невідомі. Культові предмети та зображення доповнюють відомості письмових джерел та відкривають особливості деяких елементів релігії, про які замовчується у написах. Урартські клинописні тексти у початкових рядках зазвичай містять звернення до бога чи богів. На їх підставі можна зробити висновок, що головним урартським богом був Халді, до якого звернено переважну більшість написів. Відомості про військові перемоги урартів часто набувають форми реляції царя богу Халді. Серед лапідарних написів з Ванського царства особливе значення для вивчення урартської релігії має напис на скелі біля Вана, так званий «Двері-Мхера», повторений двічі з незначними варіантами. У цьому тексті, який датується кінцем IX ст., наводиться перелік імен урартських богів із зазначенням жертв для них (биків, корів, овець), що яскраво ілюструє зв'язок офіційної релігії Ванського царства з

його державною структурою. До складу урартського пантеону увійшли також боги завойованих областей та міст, боги сусідніх народів та боги, пов'язані з тотемістичними та анімістичними уявленнями [1; 2, с. 227–230].

У багатьох клиноподібних написах поруч із ім'ям Халді згадуються імена богів Тейшеби і Шівіні які виділялися разом із Халді з-поміж інших богів. Посаднання трьох зазначених богів відображає культурно-історичні зв'язки Урарту. Справа в тім, що для Тейшеби (бог бурі та війни), тісно пов'язаного з малоазійським богом Тешубом, так само як і для Шівіні (бог сонця), в урартській мові використані асирійські ідеограми богів Адада та Шамаша, у той час як ім'я Халді завжди випикується фонетично. З цього факту можна зробити висновок, що бог Халді був місцевим, споконвічним урартським богом, ймовірно, богом одного з племен, що увійшли до Урартської держави. Ймовірно, що він набув свого виняткового значення ще до введення у Ванському царстві асирійської писемності. Таким чином, ці три боги певною мірою відображають три різні культурно-етнічні елементи у релігії Ванського царства [3, с. 58–70].

Отже, халдейська релігія - це система вірувань, яка існувала у Стародавньому світі. Верховним божеством у ній був бог Халді на честь якого вона і отримала свою назву – халдейська. Пантеон урартських богів був чималим та вмiщав у себе різні божества. Попри це, урартська релігія, як і інші релігії Стародавніх держав, містить в собі і міфологічні об'єкти. Халдейська релігія була пов'язана з релігіями Ассирії та Хетського царства, що дозволяє нам глибше і ширше дослідити її та зрозуміти сенс тих чи інших урартських релігійних ритуалів та божеств.

Список літератури

1. Пиотровский Б.Б. Ванское царство (Урарту) / И.А. Орбели. Москва: Издательство Восточной литературы, 1959. 341 с.
2. Тер-Саркісянц А. Історія та культура вірменського народу від найдавніших часів до початку XIX століття Москва: Видавництво Східної літератури РАН, 2005. 686 с.
3. Redgate A.E. The Armenians. Oxford: Blackwell, 1998. 332 p.

Функції лідерства в публічному управлінні

Нині в період суспільної трансформації та викликів, які постали перед українським суспільством, нагальне питання лідерства, відповідно до котрого надалі буде діяти публічний службовець, виконувати чи приймати рішення з метою реагування на виклики ззовні. Автори публікації «Модернізація України: пріоритети реформ» зазначають, що «ключова проблема сьогодні – проблема лідерства. Лідерство – це не обіцянки та соціальні подарунки. Воно передбачає, що політичні лідери не лише декларують необхідність реформ, але й починають їхню реалізацію, несучи тягар відповідальності. Саме цього бракує Україні протягом багатьох останніх років. Саме тому вона дедалі більше відстає від світу, який швидко змінюється» [1]. Перед Україною стоїть ряд викликів, що вкрай важливі для подальшого розвитку держави. Проблема лідерства принципово ключова для ефективного управління.

У період ризиків та викликів державне управління поступово перетворюється на публічне, тим самим лідерство стає стратегічною складовою успішності в сфері публічного управління. Можна прослідкувати, як тісно вимоги до керівника впливають на суспільно-державні відносини та зміни. Тому на сучасній публічній службі мають працювати люди котрі, подають приклад, наприклад у сфері служіння ідеям розвитку громадянського суспільства, креативного та модернізованого управління. Це особи, готові брати на себе відповідальність та шукати нові шляхи подолання викликів. У поняття «лідерство» є безліч визначень, які зазвичай пов'язують зі впливом на різні групи людей, класів, організацій, та співтовариств. На мою думку, найточніше поняття, яке розглядає психолого-педагогічна наука: «Лідер – це член групи, який у значимих ситуаціях здатний здійснювати особливий вплив на поведінку інших учасників» [2]. З вищесказаного випливає, що лідер – це особистість, здатна впливати на оточення, задля того, щоб досягти загальних цілей органу влади, національних інтересів

або ж протистояти сучасним загрозам, викликам. Не можна ототожнювати поняття «керівник» та «лідер», через відмінності у сприйнятті та виконанні їхніх функцій. Лідер на відмінну від керівника чітко визначає цілі та корегує напрям для їхнього досягнення, керівник ж тільки приймає рішення, що потрібно зробити. Симбіоз якостей лідера та керівника допомагає ефективно керувати підрозділом чи повноцінно функціонувати органу публічної влади. Проте відсутність деяких якостей керівника не тільки погіршить становище органу влади, а й сприятиме появі неформальних лідерів. Голландський інститут державного управління виділив сім ключових компетенцій, які мусять бути у лідера: відкритість мислення і поведінки, інноваційність, доброчесність, соціальні навички, спрямованість на результат, організація, знання відповідно до рівня керівництва [3].

Отже, зважаючи на стан нинішнього українського суспільства – лідерство в публічному управлінні виконує значні та потужні функції. Крім регенерації нових ідей, модернізації управління в системі публічного врядування, воно стає запорукою подолання викликів та ризиків. Розглянувши поняття «лідерство» можна сказати, що воно – це не базова ознака керівника, а показник ефективності діяльності органу публічного управління. Набуття керівниками якостей лідерства буде ключовим елементом в успішності розвитку публічного управління.

Список літератури

1. Модернізація України: пріоритети реформ. *Дзеркало тижня*. 2010. № 14 (794) 10 – 16 квітня. URL: <http://www.zn.ua/3000/3100/69088/>
2. Психологический словарь / под ред. В. В. Давыдова, А. В. Запорожца, Б. Ф. Ломова. М.: Педагогика, 1983. 448 с.
3. Becking K., Hopman N. *Excellent Public Leadership: 7 Competencies for Europe* / ROI-REEKS, Sdu Uitgevers, 2005.

Каріна Тітіковська

Наукова керівниця – доц. Богатирець В. В.

Гендерний дисбаланс в Україні

Членство в ЄС – є однією із головних стратегічних напрямів України, а це означає, що її державна політика має спрямовуватися на подолання усіх форм і проявів дискримінації. Конституція України гарантує рівність у правах та обов'язках незалежно від раси, віку, майнового стану, місця проживання, релігійних поглядів, політичних переконань, етнічного та соціального походження, мовних та інших ознак. Тому дедалі частіше порушується питання гендерної рівності, оскільки проблема рівності чоловіка та жінки не перестає бути актуальною.

У 2017–2020 роках здійснено статистичний аналіз відкритих даних ЄДР «Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні» [1]. Згідно з цими відомостями, керівні посади займають 60 % чоловіків, а жінок в 1,5 разу менше – 40%. Досліджуючи це питання, доходимо висновку, що чим вища посада – тим менше на ній жінок. Причини такої асиметрії – «липка підлога: декретні відпустки, догляд за дітьми, влаштування «сімейного затишку», тобто робота, яка, через патріархальні стереотипи, лежить на жіночих плечах.

21–25 лютого 2020 року соціологічна група «Рейтинг» проводила опитування, в якому взяло участь 2000 українців [2].

82% опитуваних підтримують жінок у політиці, решта 12 % не погоджуються з цим. Чверть респондентів стверджують, що жінки не мають відповідних знань та навичок для того, щоб займатися політикою, з чим не погоджуються дві третини українців. Майже половина громадян обирали середньозважену відповідь із запитань, хто краще виконує лідерські функції. Проте на запитання з 2 прямими відповідями: чоловік або жінка – перевагу надавали чоловікам.

Результати цього дослідження підтверджують, що жінки стикаються не стільки з дискримінацією, скільки з гендерними стереотипами.

На законодавчому рівні спостерігаються значні досягнення у сфері гендерної рівності, але у практичному втіленні цих законів значного прогресу, на жаль, досягти не вдалося, що гальмує «європеїзацію» України. Наприклад, 15 квітня 2021 р. Верховна Рада прийняла законопроект, який розширює можливості декретної відпустки для чоловіків в Україні. Проте за 2021 рік тільки 4 % декретних відпусток оформлені на чоловіків. Одна із причин цього те, що Держстат України щороку фіксує розрив у заробітних платах жінок і чоловіків, близько 20–30 %, залежно від року. Тому, коли виникає запитання «Від чиєї зарплатні відмовитись на період виховання дитини?», то розумніше жити на більшу зарплату, на зарплату чоловіка. Як наслідок, після декретної відпустки жінці важко влитися в робочий процес і наздогнати чоловіків, з якими почала на рівних. Тому жінки, порівняно з чоловіками, надовше затримуються на початкових позиціях у службовій ієрархії, що призводить до «скляної стелі».

Склад ректорату Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича налічує 28 осіб, з яких тільки 7 – жінки, що становить 22 % [3]. До вченої ради входить 64 особи, з яких жінок тільки 10, що становить 16 % [4].

У політичному арсеналі України достатньо інструментів, щоб сприяти досягненню гендерної рівності. Проте, щоб відповідні заходи стали по-справжньому дієвими, потрібно враховувати менталітет українців, звертатися до висвітлення проблематики гендерної рівності.

Потрібно боротись із асиметрією в заробітних платах, застосовувати гендерні квоти для посилення жіночого лідерства в політиці тощо. Для просування цих ідей Україні потрібно брати участь у преміях на кшталт Athena Swan [5]. Хартія Афіни СВОН – це структура, яка використовується в усьому світі для підтримки та трансформації гендерної рівності у сфері вищої освіти та наукових досліджень. Створена вона у 2005 році з метою заохочення та визнання прихильності до кар’єрного росту жінок у галузі науки, техніки, математики та медицини.

Успішне регулювання гендерних відносин у суспільстві надало б нові можливості та шляхи для розвитку та вдосконалення самого суспільства, підвищення рівня життя всіх його членів.

Вадим Чабан

Науковий керівник – доц. Макар В.Ю.

Цілі та принципи діяльності ООН

Підтримка міжнародного миру та безпеки – один із найважливіших факторів створення стабільного, процвітаючого та придатного до проживання світового суспільства, де немає ризиків розгортання глобальних конфліктів із використанням нової зброї масового ураження. Залагодження міжнародних спорів за допомогою дипломатії, а не війни, завжди давало більше користі і такий підхід завжди був у інтересах народів держав – протиборців. Саме так можна сприяти функціонуванню та розвитку глобальної безпеки й створенню надійного, відкритого світового суспільства.

Стабільність функціонування та розвитку глобального суспільства потребує розробки нових форм розв'язання міждержавних криз. Саме в ХХ ст. міжнародне право, міжнародні відносини та їхнє регулювання набули світового масштабу. ООН як міжнародна організація була створена як наступниця своєї невдалої попередниці – Ліги Націй.

Унікальний характер ООН покладений їй Статутом дав повноваження переліку питань організації діяти у вирішенні широкого ряду питань, набагато ширшого, аніж була уповноважена Ліга Націй.

Будь-якій системі світових, міжнародних відносин притаманна жорстока конкуренція й породжена нею неминуха конфліктність як в економічному, так і у військовому плані. Саме для цього має існувати «третій гравець», арбітр, який заважатиме початку військових дій.

Ефективність ООН продемонстрована саме під час Холодної війни, коли завдяки миротворчим силам урегульовано міжнародні конфлікти на півдні Африки у 1990 році, коли ПАР змушено визнати незалежність Намібії, досягнуто мир в Анголі.

Проте із розвалом СРСР, початком геополітичної кризи ефективність ООН різко знизилась, що засвідчено після війни

1999 р. в Косово, терактами 11 вересня 2001 року та війною Росії проти України з 2014 р. донині [1].

Діяльність ООН багатогранна, вона працює не лише для підтримки миру та безпеки, а й охоплює інші не менше важливі проблеми: розвиток демократії у державах третього світу, підтримку громадянських прав та свобод, створення умов для доступу людей до якісної освіти, скорочення нерівності, модернізацію медичної системи тощо [2].

Отже, зважаючи на динаміку розвитку ООН, розгляду її Статуту можна сказати, що для організації залишається необхідним виконання кроків, які мусили бути зроблені ще раніше – створення глобального союзу демократичних устроїв, які зможуть за допомогою м'якої сили «тиснути» на можливих експансіоністів, котрі не хочуть позбуватися старих норми проведення міжнародної політики, коли «війна – це лише вістря меча, званого дипломатією».

За гуманітарними цілями ООН, має проводитися рішуча політика приборкання агресора, яку може вдало провести організація такого великого світового масштабу. Нині, враховуючи російсько-українську війну та безпорадність ООН у боротьбі з російським агресором, гостро постає питання самого визнання ООН як структури, яка взагалі “здатна” на вирішення міждержавних конфліктів подібних масштабів.

Список літератури

1. Степан Віднянський. Організація Об'єднаних Націй в умовах сучасної кризи світового порядку (до 75-річчя створення ООН). *Український історичний журнал*. 2020. №5. С. 77–89.
2. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>.

Мініатюри псалтиря Гертруди

З поширенням писемності виникає такий вид живопису, як книжкова мініатюра, яка стала невід'ємним елементом рукописної спадщини Русі. Як-от серед кодексів XI ст. «Остромирове Євангеліє» (1052 р.), прикрашене трьома мініатюрами євангелістів; «Ізборник Святослава» (1073 р.) з мініатюрами Христа на престолі, собором святих і портретом Святослава з родиною та, насамкінець, «Трірський Псалтир», або «Молитовник Гертруди» [1, с. 50–51]. Якщо мініатюри «Остромирового Євангелія» та «Ізборника Святослава» лежать у площині візантійської іконографії, то композиція мініатюр «Молитовника Гертруди» виглядає напрочуд проблемною. Сам кодекс упродовж тривалого часу належав княгині Гертруді, бо до його складу було додано цикл молитов, написаних від її імені. Поряд з цим вирізняються мініатюри, пов'язані з особистою долею княгині та її сім'ї [4, с. 73–106].

«Молитовник Гертруди» містить велику кількість мініатюр, доданих як візуалізація молитов княгині. Зокрема, на замовлення Гертруди була створена окрема мініатюра «Богородиця на престолі», яку часто і зовсім помилково окремі дослідники вважають відтворенням ікони «Богородиця Печерська». Стосовно центральної мініатюри – постать апостола Петра, то її незвична форма напису відтворює лігатуру двох латинських літер – «I» та «n». Наступний цикл зображень в «Молитовнику Гертруди» представляють мініатюри, пов'язані із життям Христа, де Різдво і Розп'яття позначають початок і кінець євангельської історії.

Питання про майстрів, які створили мініатюри на замовлення Гертруди, широко обговорювалося протягом столітньої історії дослідження пам'ятки. Велося чимало дискусій щодо кількості виконавців та місця їхнього роботи над мініатюрами. Згідно з популярною гіпотезою М. Сичова та В. Лазарева, мініатюри з цього кодексу були в напівроманському середовищі. Зокрема, вони припускали, що створені у напіввізантійському стилі

мініатюри належали трьом майстрам і, що найімовірнішим місцем їх виконання потрібно вважати філію конгрегації монастиря св. Якова у Регенсбурзі на Дунаї [5, с. 203, 206; 3, с. 230–231]. Останнє досить сумнівне, бо вже Л. Качуровська-Крюкова вказала на те, що немає відповіді на питання, чому Гертруда могла б замовляти мистецьке оздоблення своїх молитов аж трьом різним майстрам. Натомість значно вірогідніше припущення А. Газельофа, який вважав, що малюнки виконував один руський митець, щоправда, під візантійським впливом [2, с. 4–13]. Однак, де саме творив цей «руський митець»? Відповідь залежить від перечитання циклу мініатюр «Молитовника Гертруди».

Отже, створення мініатюр з «Молитовника Гертруди» – це унікальний міст між традиціями візантійської та латинської іконографії. Незважаючи на засадничі відмінності, кодекс пропонує цікавий синтез іконографічної програми, який, ймовірно, відповідає уявленню самої Гертруди про обрамлення її молитов.

Список літератури

1. Асеев Ю. Мистецтво Київської Русі. Київ, 1989.
2. Качуровська-Крюкова Л. Егбертів кодекс X–XI ст. та його українське оздоблення. *Пам'ятки України*. 1991. №4. С.4–13.
3. Лазарев В. Живопись и скульптура Киевской Руси. *История русского искусства*. Москва, 1953. Т. 1. С. 220–241.
4. Смирнова Э. С. Миниатюры XI и начала XII в. в Молитвеннике княгини Гертруды. Программа, датировка, мастера. *Древнерусское искусство. Искусство рукописной книги. Византия Древняя Русь* / ред. Добрынина Э. Н., Орлова М. А., Смирновой Э. С., Стерлиговой И. А. Санкт-Петербург: Из-во «Дмитрий Буланин», 2004. С. 73–106.
5. Сычов Н.П. Искусство средневековой Руси. *История искусства всех времен и народов*. Ленинград, 1929. Кн. 4. С. 200–226.

Роль жінок у заселенні Ісландії

В кінці IX – на початку X ст. скандинави, переважно норвежці, заселили Ісландію. Колонізація острова розглядається істориками здебільшого крізь призму чоловічих персонажів, про діяльність яких збереглося чимало свідчень в писемних джерелах. Разом з тим, до цього процесу долучалися і жінки, про що є поодинокі відомості у текстах родинних саг та «Книзі про зайняття землі».

Яскравим прикладом харизматичної особистості може слугувати образ Ауд (Унн) Глибокомудрої, яка після смерті свого чоловіка, ініціювала процес переселення з Норвегії до Ісландії. Як свідчить «Сага про людей з Лаксдаля», «З нею поїхали всі її родичі, хто ще залишався живим, і люди вважають, що не було іншого випадку, щоб жінка спромоглася врятуватися від такої грізної небезпеки з таким великим багатством та стількома супутниками. Вже з цього видно, що вона дуже виділялася серед решти жінок. Унн супроводжувало також багато іменитих й знатних чоловіків» [2, с. 258].

Після прибуття до Ісландії, Ауд вела себе як повноправна господиня: займала вільні земельні володіння, даючи їм назви, здійснювала загальне керівництво виробничим процесом у новонабутих володіннях, активно вирішувала долю своїх супутників: звільняла рабів і надіяла їх землею, влаштовувала їхнє подальше життя, тобто вела себе як глава патріархальної родини, що у ті часи було більш типовим для чоловіків. Її стать жодним чином не вплинула і на соціальний статус її нащадків, які у подальшому становили один із найзнатніших ісландських родів й стали героями кількох великих саг. У «Книзі про зайняття землі» Ауд Глибокомудра була включена до складу восьми видатних першопоселенців Західної Чверті [1, с. 370].

До епохи заселення Ісландії відноситься переказ про Турід, яка разом зі своїм сином Стейном переселилася до Ісландії з Халогаланда (пн. Норвегія) і «зайняли [переселенці] Дров'яну Затоку, а жили вони на Озерному Мисі. Її прозвали

Наповнююча Протоки, бо вона в голодний час начаклувала так, що кожна протока в Халогаланді наповнилась рибою. Вона оселилась ще в Середині Загону і займалась стрижкою овець для кожного бонда в Льодовому Фьорді» [1, с. 358].

Подібний за статусом персонаж представлений у «Сазі про людей з Піщаного берега» – Гейррід, сестра Гейрреда з Піщаного Берега, яка «звеліла звести головні будівлі поперек проїжджої дороги, щоб усі люди проїжджали крізь них. В середині завжди був накритий стіл і їжу з нього давали кожному, хто хотів. З цього видно, якою непересічною жінкою вона була» [3, с. 28].

Отже, є підстави констатувати, що середньовічне ісландське суспільство давало рівні можливості відносно реалізації своїх прав як чоловікам, так і жінкам. Проте останні ними у більшості випадків не користувалися [4, с. 171].

Загалом описані вище моделі поведінки не були типовими і стосувалися лише жінок знатного походження або дружин чоловіків з відповідним соціальним статусом. Після смерті такого чоловіка, за умови наявності лідерських здібностей, удові не залишалось нічого іншого як продовжувати його справу.

Список літератури

1. Книга о занятии земли. Тороп В. Норманны на Руси: В 4-х кн. Кн. 3. Быково, 2015. С. 294–449.
2. Сага о людях из Лаксдал. Исландские саги. Москва: Государственное издательство художественной литературы, 1956. С. 253–439.
3. Сага о людях с Песчаного берега. Исландские саги. В 2-х т. Т. 2. Москва: Языки славянской культуры, 2004. С. 23–129.
4. Литовских Е. В. Женщины в формировании политической элиты древнеисландского общества: Ауд Глубокомудрая в «Книге о занятии земли». Восточная Европа в древности и средневековье. Москва: Институт всеобщей истории РАН, 2011. С. 167–173.

Регіна Чулініна

Науковий керівник – проф. Ротар Н. Ю.

**Політика управління етнонаціональним розмаїттям в
Україні: диверсифікація регіональних моделей**

В умовах процесів глобалізації, невід’ємна частина яких посилення інтеграційних процесів, особливо відчутно постає стимулювання різних форм етнокультурної фрагментації, локалізації та регіоналізації на рівні національних держав. Класичні та дієві моделі управління етнонаціональними процесами зазнають кризи та потребують оновлення з урахуванням факторів як глобального, так і внутрішньодержавного рівнів [1; 2; 3]. Для України, проти якої веде війну Росія, особливо актуальні фактори специфіки регіональних етнокультурних масивів, міграційних процесів, історичного досвіду спільного проживання різних народів на території держави та її регіонів. Управління етнонаціональними відносинами як вид політичного управління – складна система взаємовідносин між державою і суспільством, його механізми ґрунтуються на досягненні балансу між примусом і переконанням. Вибір моделі управління етнонаціональними відносинами має здійснюватися на державному рівні, тоді як регіональні моделі повинні, враховуючи локальні особливості території, концептуально відповідати суті національної моделі.

На нашу думку, для успішного формування поліетнічного суспільства необхідне поєднання процесів етнічної самоідентифікації та завершення формування української нації. Значне місце у цьому процесі посідають громадські організації національних меншин. Адже вони виступають сполучною ланкою між органами влади та представниками тієї чи іншої етнічної групи. Національно-культурні товариства також важливий інструмент залучення представників національних меншин до культурного й суспільно-політичного життя країн, а також варіант вираження їхніх колективних прав. Форма таких об’єднань досить різноманітна: асоціації, спілки, земляцтва, конгреси, центри, федерації та ради. Такі об’єднання можуть мати офіційний статус або ж не мати жодного. Спрямованість діяльності теж може мати широке поле, хоча вони переважно

культурні.

Активність таких організацій ми мали змогу побачити на прикладі двох регіонів – Чернівецької та Донецької областей. В обох регіонах наявний географічно або ж історично обумовлений певний відсоток проживання відповідної етнічної групи (12,5 % населення ідентифікує себе як румунське у Чернівецькій обл. та 1,6 % тих, хто ототожнює себе з грецьким етносом, у Донецькій обл.), що визначає необхідність втілення ефективної етнонаціональної політики в регіоні. Наявні моделі управління етнонаціональним розмаїттям потребують оновлення. Одним із таких інструментів оновлення виступає громадянська освіта, здатна забезпечити консолідацію населення з огляду спільних орієнтацій на спільні цінності та ідеали.

Можемо стверджувати, що диверсифікація регіональних моделей управління етнонаціональним розвитком, спричинена відсутністю системної етнонаціональної політики та її відповідного інституціонального забезпечення, стала потенційним деструктивним чинником, який спровокував безпекові ризики для державної цілісності України. Отже, управління етнонаціональними процесами в Україні має спиратися на інтегральні, прийнятні та зрозумілі в усіх регіонах інструменти формування консолідованої громадянської ідентичності як одного з результатів ефективної державної етнонаціональної політики.

Список літератури

1. Ротар Н. Механізми громадянської консолідації нації в умовах зміни конфігурації етнонаціональної «ідентифікаційної матриці» громадян України. *Суперечності ідентичностей в Україні та шляхи їх регулювання в контекстах політики громадянської консолідації української нації: аналітична доповідь*. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. С. 62–91.
2. Ротар Н.Ю. Політичні ідентичності в сучасній Україні: міська громада Чернівців. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 344 с.
3. Kruglashov A. Regional Dynamics in Central and Eastern Europe: New Approaches to Decentralization. Edited by Francesco Palermo and Sara Parolari, Boston /Leiden, Brill, 2013, p. 7–34.

Війни Карла Великого з саксонцями

Після смерті Піпіна Короткого на престол держави франків зійшли його сини Карл і Карломан. Хоча кожен отримав частину королівства, але підтримувати мирні відносини їм було важко. З раптовою смертю Карломана в 771 р. Карл став одноосібним правителем Франкського королівства. Ставши королем Карл Великий доклав значних зусиль на завоювання нових територій. Найтривалішими та найважчими були його війни проти саксів, що тривали упродовж 30 років (772-804) [2]. Велика війна з саксами почалася в 772 р. На думку А.Р. Левандовскі: «Здається, що наступна акція кожного разу була замовлена з миттєвої причини. Але всі плани та системи будуть но вони з'являться набагато пізніше. З іншого боку, війна за бажанням». Водночас вважається, що Карл був чудовим стратегом, здатним розвіяти хаос і безлад та досягти бажаного результату.

У ході військових дій Карл зруйнував Ірменсул (772 р.), головне сакське святилище. Це, з язичницької точки зору, богохульство було потужним психологічним ударом для саксів. Для переможця цей вчинок символізував перемогу над язичниками і встановлення Христової віри.

Після цього Карлу довелося зупинити завоювання саксів та почати війну з лангобардами. Проте в 775 р. боротьба з сакськими язичниками відновилася. У 775 р. Карл повів велику армію глибше, ніж зазвичай, на територію Саксонії, до землі остфалів і до річки Оккер, взявши заручників та залишивши сильні гарнізони в Ересбергу і Сігібургу. Наступної весни Ересбург потрапив під удар саксонів.

У 776 р. Карл знову, зміцнивши Ересбург і Сігібург, взявся до будівництва нової фортеці Карлсбург і залишив у прикордонній зоні священників для навернення язичників-саксів у християнську віру. Справа спочатку йшла досить успішно [1].

У 777 р. сакси присягнули на вірність в Падерборні. Населення масово прийняло християнство. Але не всі сприйняли його. Це

була група палких язичників, згуртована навколо вождя Відукінда, який продовжував боротьбу. У Вердені Карл Великий наказав видати понад 4000 повстанців. Всі вони були страчені протягом дня. У цей час було ухвалено «Перший саксонський капітулярій», за яким саксонців карали за найменше відступництво.

У 783 р. військо франків здобуло перемогу над саксонцями. До 785 р. Карл Великий здійснював каральні напади на саксонські села, а також придушував локальні повстання. Вже восени 785 році вождь Відукінд з'явився до двору Карла в Аттіні, де прийняв хрещення, а також присягнув на вірність королю. Здавалося, з цього моменту повстання саксонців пішло на спад. Навіть у хроніці під 785 р. сказано, що Карл Великий «підкорив всю Саксонію».

Проте, у 793 р. почалося нове повстання. Карл Великий хотів покінчити з непокорою саксів раз і назавжди, тому в 79 р. зібрав величезне військо і вирушив підкорювати залишки саксонців.

Саксонське завоювання не було завершено до 804 р. Карл остаточно захопив країну саксів, коли частину з них було витіснено та замінено новими франкськими та слов'янськими поселенцями [2].

Отже, король франків Карл зумів підкорити саксонців, хоча боротьба й тривала довгих 30 років. У ході процесу підкорення скаси-язичники стали християнами, вони погодилися на запропоновані королем умови, що у подальшому призвело до об'єднання їх в один народ.

Список літератури

1. Стасюлевич М.М. История средних веков. Санкт-Петербург: ООО «Издательство Полигон»; Москва: ООБ «Фирма «Издательство АСТ», 1999.
2. Хегерманн Д. Карл Великий / Пер. с нем. В.П. Котелкина. Москва: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НВП «Ермак», 2003.

Мігай Хоробрий та ідея відродження «Великої Дакії»

Об'єднання трьох Дунайських князівств – Молдавії, Валахії і Трансильванії, – було здійснене не задля «національних потреб», а переважно через геополітичні міркування. Східні романці вперше у своїй історії були об'єднані під владою одного правителя – Мігая Хороброго (Вітязула). Його сучасники розцінили об'єднання 1600 року як «*restitutio Daciae*» – тобто відновлення неподільності стародавньої Дакії [5, р. 334]. Ця «Велика Дакія», котра проіснувала порівняно недовго, за територією у загальних рисах відповідала межам сучасної Румунії.

Нині, як відомо, питання, пов'язане з відродженням Дакії на межі XIV-XVII ст. під проводом Мігая Вітязула залишається відкритим. Отже, про яку Дакію йдеться? Для чого Мігай Вітязул спробував відродити її? Тут мається на увазі своєрідна метафора, використана й поширена в сучасній (кінець XX – початку XXI ст.) і минулій (XIX – XX ст.) історіографії та історичній публіцистиці для позначення політичної т.зв. унії румунських країн (тобто трьох Дунайських князівств доби Пізнього Середньовіччя або Раннього Нового часу) [7, р. 70].

Окремі автори приписували Мігаю Вітязулу виконання «дакського заповіту». Так, Ніколае Йорга звертає увагу на те, що в даному випадку йде мова саме про «Румунську Дакію», розглядаючи її як королівство маляр [5, р. 335]. Однак, це твердження, переходячи від одного дослідника до іншого, було доволі швидко забуте. Історики та читачі вже звикли називати Вітязула на свій розсуд: «Реставратор Дакії», навіть не здогадуючись про те, яке політичне значення мала Дакія у 1595 р., коли князь Зигмунд Баторі спробував прийти до влади у Молдавії та Валахії [1, р. 279].

Отже, до XVI ст. поняття Дакія залишалось неоднозначним. Дакія займала територію виключно історичної Трансильванії, де в античні часи (до початку II ст.) було розташоване королівство Децебала, а пізніше, з 117 р. – Дакійська провінція Римської

імперії [2, р.100]. Вперше територію Трансільванії було віднесено до «Траянової Дакії» ще в 551 р. істориком Йорданом. «*Dacia restituta*» – «відновлена Дакія» – означає, у геополітичному сенсі, заселення «старих», римських провінцій в останній чверті XVI ст. [3, р. 142]. У подальших історичних працях Дакію часто ідентифікують з усіма румунськими землями. Насправді дане поняття тісніше пов'язане лише з територією вже захопленої на той час Трансільванії [4, р. 174].

4 квітня 1599 р. Мігай Вітязул вдався до хитрості й надіслав прохання імператору Рудольфу II з пропозицією прийняти «під свою милостиву руку» захоплену воеводою Мігаєм «Дакію», забезпечивши, таким чином, мир та спокій [6, р. 181]. Кількома роками пізніше (1617 р.) французький історик Жак Августин де Тоу вперше назвав Трансільванію Дакією, перенісши цю назву й на інші молдо-валаські землі. У жовтні 1599 р. Мігай відсилав Рудольфу символічні ключі від Дакії на знак повної залежності та унії трьох «Румунських князівств» під зверхністю Мігая Вітязула [6, р. 181].

Таким чином, можна констатувати наступне. Міжнародна ситуація у Південно-Східній Європі в останній третині XVI ст. виявилась доволі сприятливою для реалізації господарем Валахії Мігаєм Вітязулом своїх державотворчих планів, які були пов'язані з ідеєю відродження «Великої Дакії» в межах трьох Дунайських князівств.

Список літератури

1. Bălcescu N. Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul. București, 1953. P. 277–278.
2. Crăciun I. Cronicarul Szamoskozy și însemnările lui privitoare la români 1566-1608. Cluji, 1928. P. 100.
3. Gonța Al. I. Campania lui Mihai Viteazul în Moldova. București, 1960. P. 141–143.
4. Ionașku I. Mihai Viteazul și unitatea politică a țărilor române. București, 1968. P. 174.
5. Iorga N. Istoria lui Mihai Viteazul. 1968, București. P. 333–338.
6. Panaitescu P.P. Mihai Viteazul. București, 1936. P. 181–182.
7. Pascu Șt. Mihai Viteazul. Unirea și centralizarea țărilor române. București, 1973. P. 70.

Сергій Щербань
Науковий керівник – проф. Круглашов А.М.

Реакція країн ЄС на російсько-українську війну та її вплив на подальший розвиток ЄС

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року не тільки призвело до кривавої війни, але й ризиків її переростання у Третю світову війну. Тому важливий аспект дослідження – аналіз реакцій країн ЄС на війну в Україні проти РФ та вивчення того, як вони допомагають Україні у боротьбі. Україна з 24 лютого 2022 року слугує безпековим щитом для країн ЄС, які є сусідами (насамперед Польща, Словаччина, Румунія). Вона забезпечує захист демократичних цінностей, які будувалися десятками років всією спільнотою ЄС.

У цій доповіді здійснено аналіз реакцій країн ЄС на війну в Україні та їх конкретних дій упродовж першого її місяця. Вже у перший день повномасштабного вторгнення Росії такі країни ЄС, як Німеччина, Франція, Італія, Польща, країни Балтії висловили єдину позицію щодо підтримки України та засудили агресію РФ. Зокрема, керівники Європейської ради та Єврокомісії Шарль Мішель та Урсула фон дер Ляен у четвер оприлюднили спільну заяву на підтримку України: «Ми жорстко засуджуємо необґрунтований напад Росії на Україну. У ці темні часи наші думки з Україною, із невинними жінками, чоловіками та дітьми, які зіткнулися з цим неспровокованим нападом і нині бояться за своє життя», – йдеться у заяві лідерів ЄС [1]. Євросоюз запровадив санкції, які стосуються фінансового, енергетичного, транспортного, технологічного сектора, а також візової політики.

У контексті політичного виміру реакцій країн ЄС варто згадати про заходи, вжиті на законодавчому рівні (урядів країн ЄС). До прикладу, Естонія та Латвія на законодавчому рівні прийняли закон про заборону ворожої символіки на підтримку російської агресії проти України [2]. Артус Кайміньш, очільник латвійської парламентської комісії з прав людини та зв'язків із громадськістю пояснив це так: «Засуджуючи воєнні дії Росії в Україні, ми маємо непорушно дотримуватися того, що символи,

які прославляють російську військову агресію, а саме: літери "Z", "V" або інші символи, які використовуються для цієї мети, неприйнятні на публічних заходах» [3].

Не менш важливий запобіжник злочинних дій РФ – економічні санкції, оскільки вони обмежують можливість нарощувати військовий потенціал у вигляді оборонного комплексу, а також завдають значної шкоди економіці країни, що впливає не тільки на владу, але й на громадян Росії. Міністри закордонних справ ЄС ухвалили рішення відключити окремі банки від SWIFT 27 лютого в рамках нових санкцій, запроваджених проти Росії через вторгнення в Україну [3]. Можна стверджувати, що ці та інші санкції в економічному секторі будуть посилюватися [4], оскільки це один із можливих та впливових інструментів ЄС, які використовуються у протидії країні-аресору.

Інший аспект допомоги від країн ЄС, на який варто звернути увагу, це оборонно-військовий. Зокрема, країни ЄС самотужки допомагають нам озброєнням. Хоч Україна найбільше його отримала від США, Великої Британії та Канади, проте країни ЄС теж долучилися до цієї допомоги. Варто зауважити, що реакція країн ЄС з початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України, була наростаючою. Підтримка та реакція країн ЄС та всього світу, спрямована на протидію країні-окупанту, дуже важлива та потрібна. Це наблизить Україну до перемоги.

Список літератури

1. Вторгнення Росії в Україну: як реагують світові лідери URL: <https://www.slovovidilo.ua/2022/02/24/infografika/polityka/vtorhnnennya-rosiyi-ukrayinu-yak-reakuyut-svitovi-lidery>
2. Уряд Естонії схвалив заборону символів підтримки агресії РФ проти України URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/03/31/7136994/>
3. Латвія заборонила символіку воєнної агресії рф URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3445299-latvia-zaboronila-simvoliku-voennoi-agresii-rf.html>
4. Євросоюз відключає від SWIFT сім російських банків. Що це значить URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60574061>

Святослав Юрійчук
Науковий керівник – доц. Карпо В. Л.

Сучасний стан та перспективи українсько-румунських відносин

Українсько-румунські відносини важливі не тільки для цих країн, але й у ширшому регіональному контексті. Від них залежить безпекове становище в Чорному морі та центрально-східній Європі. Україна та Румунія – країни-сусіди, що є великою можливістю для співпраці. Історія взаємин між країнами не завжди була простою. Тим не менше обидві країни намагалися розв'язати свої суперечності. У 1993 розпочалися переговори з підписання базового державного договору. У березні 1996 року у Києві відбулося перше засідання міждержавної Консультативної ради, учасники якої підкреслили важливість розвитку українсько-румунських двосторонніх відносин. 2 червня 1997 року в румунському місті Констанца був підписаний Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією, який ратифікувала Верховна Рада України 17 липня 1997 року [1]. На шостому році незалежності Україна підписала перший базовий документ з Румунією, який став правовою основою для розвитку двосторонніх відносин. Але чимало територіальних суперечностей залишилися невирішеними.

«Договір між Україною та Румунією про режим українсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань» був укладений 17 червня 2003 року у нашому місті Чернівцях, а ратифікований 12 травня 2004 року. У статті 1 Договору про режим українсько-румунського державного кордону було чітко визначено лінію державного кордону між двома державами. Підписання даного договору, на думку тодішнього міністра закордонних справ України А. Зленка, було значною подією «для всієї Центрально-Східної Європи. Наш регіон став стабільнішим і передбачуваним, а перспективи регіональної співпраці – позитивніші» [4]. Але це не вирішило всіх територіальних

суперечок: спірним залишилося питання про делімітацію континентального шельфу. Це вилилось у те, що Румунія у 2004 році передала на розгляд Міжнародного суду ООН питання про делімітацію континентального шельфу та виняткових економічних зон між двома країнами [2]. Судовий процес тривав кілька років, однак Україна так і не змогла відстояти свої політичні й економічні інтереси. 3 лютого 2009 року було вирішено, що острів Зміїний не може вважатися частиною прибережної лінії України при визначенні серединної лінії при делімітації континентального шельфу та виключної економічної зони [3].

Прихід до влади президента Віктора Ющенка позитивно вплинув на характер українсько-румунських відносин: за його президентства відбулась активізація контактів між двома державами. За президенства В. Януковича ситуація погіршилась. Однак з 2014 року характер відносин докорінно змінився. На тлі російської агресії та спільної загрози відбулося потепління та поглиблення співпраці в усіх напрямках. В умовах сучасної війни Румунія повністю розуміє російську загрозу та підтримує Україну на всіх рівнях міжнародної взаємодії.

Список літератури

1. Dogovir pro vidnosyny dobrosusidstva i spivrobotnyctva mizh Ukrainoyu ta Rumuniyeyu, http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/642_003
2. Dyenkov D., Selyk V. Ostriv Zmiyinyj: vyboroly status, vtratyly naftu, <http://www.epravda.com.ua/publications/2009/02/4/180227/>
3. Gaaz`kyj sud vyrishyv dolyu shel`fu navkolo Zmiyynogo, <http://www.epravda.com.ua/news/2009/02/3/180029/>
4. Makar Yu. Suchasnyj stan i perspektyvy rozvytku ukraïns`ko-rumuns`kykh mizhderzhavnykh vidnosyn, *Ukrayina – Rumuniya Moldova: istorychni, politychni ta kul`turni aspekty vzayemyn u konteksti suchasnykh yevropejs`kykh procesiv*, Chernivci, Bukrek, 2006, S.37.

Нікіта Якобець

Науковий керівник – асист. Калініченко В.А.

Типологія та класифікація наконечників стріл із слов'янських пам'яток Буковини

Одним із найбільш багатих регіонів на археологічні пам'ятки, зокрема на старожитності військової справи є територія межиріччя Верхнього Пруту та Середнього Дністра. Чільне місце серед подібних старожитностей займають наконечники стріл, та що дуже рідко це частини самого лука. За останні роки науковцями було досліджено значну кількість старожитностей подібного типу: проведено їх опис, зроблено певні спроби типологізації наконечників стріл з території Буковини. Однак, деякі питання, які стосуються цих рідкісних артефактів залишалися і залишаються поза увагою дослідників. Так, на сьогодні існують нові підходи до вивчення, зокрема класифікації нині наявних середньовічних наконечників стріл з території Буковини. Але через відсутність наукових підходів у моделюванні та реконструкції тих же наконечників, що в свою чергу привело до неправильної інтерпретації того чи іншого вістря стріли виникає питання об'єктивності та правильного визначення [1, с. 7–11].

В свою чергу, говорячи про дану категорію археологічних пам'яток, необхідно зважати на те, що до кожного типу того чи іншого наконечника стріли застосовується свій підхід до вивчення, робиться спроба типологізації, моделювання, інтерпретації та реконструкції того чи іншого предмету, що в свою чергу, у зв'язку з накопиченням нового матеріалу стає все більш проблематичним та потребує подальшого дослідження [2].

Відзначимо, що наконечники стріл дозволяють визначати етнічну приналежність, рівень розвитку захисної зброї різних історичних періодів, а також простежити тактику та стратегію ведення бою. Важливим компонентом у дослідженні наконечників стріл є характеристика їх броньованості, так як вона дозволяє проаналізувати еволюцію захисного обладунку на окремих територіях, проникнення окремих типів броньованих

наконечників стріл на території існування різних військових культур [3, с. 24-44].

Характеризуючи зброю дальнього бою, яка була виявлена на території Буковини з пам'яток VIII-X ст., необхідно звернути увагу на те, що на даний момент не існує єдиної, чіткої класифікації наконечників стріл, які б несли у собі типологію за усіма характеристиками, зокрема це видова, балістична тощо. Тому, зважаючи на це, подається класифікація наявних нині наконечників за типологією, яка була створена О. Медведєвим [2]. За характером кріплення до древка стріли, знайдені наконечники стріл поділяються на втульчасті та черешкові, а за поперечним перетином пера на трьохлопастні, плоскі та гранчасті. Трьохлопастні наконечники в перетині мають вигляд трьохпроменевої зірки, хоча є наполовину трьохлопастні, наполовину гранчасті, що на нашу думку, варто виділити окремим типом, чи віднести їх до бронебійних трьохлопастих. Плоскі наконечники стріл мають у перетині вигляд вузької витягнутої лінзи або сильно сплющеного ромбу. Крім плоских наконечників, з розкопок археологічних пам'яток Буковини відомі також гранчасті бронебійні наконечники стріл, які служили для пробивання кольчуг, пластинчастих обладунків, шоломів, щитів [1, с. 7-11; 3, с. 24-44].

Характеризуючи даний тип озброєння, слід сказати в загальному, що даний тип старожитностей є досить рідкісним на території регіону, і тому вони можуть слугувати важливими хронологічними індикаторами для визначення хронологічного періоду існування тієї чи іншої пам'ятки, у той чи інший період.

Список літератури

1. Калініченко В.А., Пивоваров С.В. Озброєння слов'яно-руського населення межиріччя Верхнього Пруту та Середнього Дністра: історіографічний аспект. *Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр.: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини*. Чернівці. 2011. Вип. 583-584. С. 7-11.
2. Медведєв А.Ф. Ручное метательное оружие (лук, стрелы, самострел). САИ. Вып. Е1-36. Москва, 1966. 180 с.
3. Михайлина Л.П., Возний І.П. Археологічні дані про військову справу слов'яно-руського населення Буковини VIII-XIII ст. *Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр.: Історія*. Вип. 6-7. Чернівці, 1996. С. 24-44.

Ідеологічна реверсія як чинник історичного процесу

Неонацизм стає фактором відновлення націонал-соціалістичних ідей після Другої світової війни та знищення диктатури Третього Рейху. Послідовників цього руху називають неонацистами. Термін уживають передусім як синонім до «ультраправого руху». Про актуальність питання свідчать випадки насильства, причина яких расовий чи релігійний радикалізм. Приміром, масове вбивство в Ганау (Німеччина) 19 лютого 2020 року, жертвами якого стали дев'ять осіб. За два тижні до трагедії убивця опублікував маніфест та надіслав урядовцям посилання на свій сайт. Проте, за словами батька однієї з жертв теракту, це залишилося без належної реакції. Байдужість влади знецінила життя дев'ятьох людей [1].

За даними звіту Федерального міністерства внутрішніх справ Німеччини у 2020 році кількість ультраправих елементів зростає: якщо у 2015 році це було 22600 осіб, то вже у 2020 році – 33300, серед яких 13300 налаштовані на насильство [2]. Прибічниками неонацистського руху переважно стають представники покоління, яке не зазнавало гніту диктатури, а зростало в демократичному оточенні. Про популярність ідеології серед молоді свідчить існування різноманітних ультраправих угруповань, наприклад «Молоді націоналісти», «Республіканська молодь» тощо.

Механізм поширення ідеології не надто складний, оскільки цільовою групою організацій і товариств є передусім молодь. Для прокламації націоналістичних ідей активізуються інтернет-платформи (Фейсбук, Твітер, Ютуб тощо) та музика. Так, у 2004 році ультраправою силою проведено акцію для заохочення школярів. Проект передбачав безкоштовне розповсюдження компакт-дисків з музикою радикально налаштованих гуртів, поширення партійної пропаганди спостерігалось на шкільних майданчиках всієї Німеччині [3].

На відміну від демонстративної атрибутики попередників, певного дрес-коду для неонацистів немає, однак є розпізнавальні знаки, за якими можна ідентифікувати «ультраправого». Сигнальна символіка – вживання слоганів, абрєвіатур та чисел із фіксованими значеннями: «Моя боротьба», SS-руни, свастика, кельтський хрест, трискеліон та інше. Популярність у неонацистів має марка одягу «Consdaple», назва якої складається з редукованої комбінації слів «конетабль» та «NSDAP» (Націонал-соціалістична робітнича партія Німеччини) [3].

Втім, активізація неонацистської ідеології спостерігається не лише в Німеччині. Зокрема, 18 вересня 2021 року відбувся неонацистський марш у Мадриді (Іспанія) в історичному ЛГБТ-районі, який майже одразу перетворився на гомофобсько-расистський напад. В Україні також помітно зросли ультраправі настрої, що вміло використовує Кремль як влучний для пропаганди аргумент.

Причини неонацистського руху – це насамперед соціально-політичні проблеми, як-от: міграційна ситуація, міжрелігійне протистояння та національне питання. В будь-якому разі (чи то «Німеччина для німців», чи щось подібне в інших європейських країнах), каталізатором проблеми виступила лібералізація ЛГБТ-спільноти, а також зазіхання на національну гідність етнічного населення країни.

Список літератури

1. Jennifer Robinson FRONTLINE: Germany's Neo-Nazis & The Far Right. – 2021. – Режим доступу: <https://www.kpbs.org/news/arts-culture/2021/06/28/frontline-germanys-neo-nazis-far-right> (дата звернення: 20.02.2022).
2. Frauke Suhr. Mehr als 13.000 gewaltbereite Rechte. – 2021. – Режим доступу: <https://de.statista.com/infografik/25082/anzahl-der-rechtsextremisten-in-deutschland/> (дата звернення: 20.02.2022).
3. Sönke Rix. Rechtsextremismus in Deutschland. – 2013. – Режим доступу: web_argumente_rechtsextremismus.pdf (дата звернення: 20.02.2022).

ЗМІСТ

<i>Автомчук Д.</i> Еволюція соціокультурного феномену тероризму після подій 11 вересня 2001 року	3
<i>Алекса Л.</i> Хаттуса - мистецтво та архітектура столиці хетів	5
<i>Богданова С.</i> Карантинна культурна дипломатія України. Балансуючи на канаті	7
<i>Богущька О.</i> Роль Лешека Бальцеровича в економічних перетвореннях Польщі	9
<i>.Васенда О.</i> Проблема інформування українців про сучасну політику	11
<i>Велемець П.</i> Організація та структура Товариства Ісуса	13
<i>Вербицька А.</i> Ідея пацифізму в сучасних умовах	15
<i>Вигнан А.</i> Класична палітра сучасного фрагменту німецької літератури	17
<i>Воротняк К.</i> Використання возового військового табору в давньоруський період	19
<i>Галат Т.</i> Публічна дипломатія та її основні напрями	21

<i>Гривас О.</i> Завдання щодо формування громадянської ідентичності в умовах війни і загроз державності України	23
<i>Гринишин Є.</i> Використання інституту місцевого референдуму у Чернівецькій області	25
<i>Гриньова Д.</i> Cancel culture у політичній практиці України	27
<i>Гурман А.</i> До питання про сучасні інформаційні технології у перекладацькій діяльності	29
<i>Давидян В.</i> Візантійські царівни та реліквії на Русі (кінець X-XIII ст.)	31
<i>Данилів М.</i> Участь студентів у революційних процесах 2004 р. на Буковині	33
<i>Діліон І.-В.</i> Політична діяльність та повсякдення гетьмана в еміграції Пилипа Орлика (на матеріалах «Діаріушу Подорожнього»)	35
<i>Дорош А.</i> Мережеві комунікації Верховної Ради України	37
<i>Ісар А.</i> Ідеал жіночої краси у Стародавньому світі	39
<i>Каковкін О.</i> Перспективи відносин між Великою Британією та Україною після військового вторгнення РФ(за матеріалами британського аналітичного центру	41

«ChathamHouse»)

- Каланча Г.-М.* Університетський курс
всесвітньої історії проф. Ніколае Йорги: склад
лекцій та концепція 43
- Карпо А.* Археологічні старожитності
с. Топорівці на Буковині 45
- Кожухар О.* Німецькомовні трансформації у
Чернівцях Австро-угорського періоду 47
- Козак В.* Зріз культурної дипломатії на
прикладі німецько-української взаємодії 49
- Кошлич П.* Каталонська експедиція і воєнний
конфлікт з Візантією на початку XIV ст. 51
- Кошова Д.* Сучасна світова пропаганда та
спротив її впливу 53
- Кричун І.* Соціокультурний простір
Сербського королівства у 1217-1346 рр.:
структурний аналіз 55
- Кубашок І.* Ідеї В. О. Сухомлинського в
сучасному українському освітньому просторі 57
- Курущак О.* Інструменти комунікації
Президента України В. Зеленського в умовах
російсько-української війни 59
- Кушнір Є.* Витоки Реформації в Швейцарії 61
- Кушнір Н.* Імідж лідера органу публічного
управління 63

<i>Левурда Я.</i> Зовнішня політика болгарського царя Симеона I Великого у 893-927 рр.	65
<i>Малайко А.</i> Концептуальний вимір поняття «брендинг регіону»	67
<i>Малов Є.</i> Вашингтонський морський договір як фактор стримування гонки озброєнь у міжвоєнний період	69
<i>Микитчук І.</i> Розстріл євреїв у селі Розтоки 5 липня 1941 р.	71
<i>Мироняк В.</i> Перекладацька спадщина Юрія Федьковича	73
<i>Михальчук І.</i> Методи викладання англійської мови в умовах дистанційного навчання	75
<i>Мікіцел Д.</i> Роль штучного інтелекту в поширенні дезінформації на сучасно етапі	77
<i>Мостовий Н.</i> До питання можливості широкомасштабного наступу РФ на Україну	79
<i>Назарко Л.</i> Проблеми інституціоналізації молодіжної політики в просторі публічного управління України	81
<i>Науменко Є.</i> Проблеми розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в Україні	83
<i>Озарчук І.</i> Фундаментальне значення соцмережевої комунікації на сучасному етапі	85

<i>Охрамович О.</i> Соціальна структура китайського суспільства в епоху Цін	87
<i>Палійчук Х.</i> Гендерні відмінності у вживанні англійської мови в сучасних умовах	89
<i>Пастушенко В.</i> Нова спеціальна процедура приєднання України до Європейського Союзу: підстави ініціювання та перспективи запровадження	91
<i>Пинзару А.</i> Вплив мистецтва на формування особистості підлітка	93
<i>Рогожа Д.</i> Висвітлення конфлікту на Сході України в друкованих британських виданнях	95
<i>Рудка В.</i> Вплив економічної кризи 2008 року на зовнішню політику ЄС	97
<i>Савенко В.</i> Інститут Харем-і Хумаюн у період розквіту Османської імперії	99
<i>Садов'як М.</i> Виробництво гончарної продукції в Галицькій землі у XII – першій половині XIII ст	101
<i>Скрипник А.-М.</i> Релігійні уявлення у Ванському царстві	103
<i>Тарасюк Я.</i> Функції лідерства в публічному управлінні	105
<i>Тітковська К.</i> Гендерний дисбаланс в Україні	107
<i>Чабан В.</i> Цілі та принципи діяльності ООН	109

<i>Чимчинська В.</i> Мініатюри псалтиря Гертруди	111
<i>Чона Л.</i> Роль жінок у заселенні Ісландії	113
<i>Чулініна Р.</i> Політика управління етнонаціональним розмаїттям в Україні: диверсифікація регіональних моделей	115
<i>Швець Н.</i> Війни Карла Великого з саксонцями	117
<i>Штефанко А.</i> Мігай Вітязул та ідея відродження «Великої Дакії»	119
<i>Щербань С.</i> Реакція країн ЄС на російсько-українську війну та її вплив на подальший розвиток ЄС	121
<i>Юрійчук С.</i> Сучасний стан та перспективи Україно-Румунських відносин	123
<i>Якобець Н.</i> Типологія та класифікація наконечників стріл із слов'янських пам'яток Буковини	125
<i>Яшинова В.</i> Ідеологічна реверсія як чинник історичного процесу	127